

DEMOKRACIJA

RDEČI POGROM

Pahorjeva vlada kljub drugačnim predvolilnim obljubam sistematično odstavlja politično sebi neljube kadre, pri čemer je njihova strokovnost prav nič ne zanima.

KOLUMNI

Dr. Janko Kos in
dr. Marijan Klemenčič

Postanite naročnik in se potegujte za bogate nagrade

Pridobite
novega
naročnika*

Ste za?

Z naročilom na tednik Demokracija
vam zagotovimo:

- zanimivo branje
- verodostojne informacije
- pogled z druge strani
- enomesečno brezplačno naročnino
- majico z logotipom Demokracija
- sodelovanje v žrebanju za knjigo po vašem izboru
- sodelovanje v žrebanju za UMTS Samsung SGH – U700
- sodelovanje v žrebanju za 300 in 500 EUR

Izpolnite spodnjo
naročilnico in
jo pošljite na:

Demokracija
Mivka 25
1000 Ljubljana

ali nas pokličite na
01 24 47 200.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

Naročnino želim plačevati:

- mesečno**
- 4 x letno (9 % popusta)
- 2 x letno (10 % popusta)
- 1 x letno (20 % popusta)

število izvodov: _____

*Podpisani/a se zavežujem,
da bom naročnik/ca in
redni plačnik/ca vsaj eno
leto od datuma naročila.*

** Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec
- invalid
- brezposeln
- študent ali dijak

Ime in priimek: _____

Datum rojstva: _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Telefon: _____

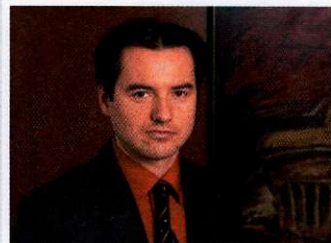
Datum naročila: _____

Podpis: _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV _____

Novega naročnika pridobil (Ime, priimek, naslov, pošta, podpis):

* V nagradni igri in žrebanju sodeluje tudi vsak obstoječi naročnik, ki pridobi novega naročnika. Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si. Akcija traja od 1. 12. 2008 do 31. 12. 2008.

Rdeča politična lustracija

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Po nastopu nove vlade so se začele številne kadrovske menjave. Pri tem strokovnost ne igra praktično nikakršne vloge, odločilen je politični kriterij. Nova vlada se želi znebiti ljudi, ki so bili zaposleni ali imenovani na določene funkcije v času prejšnje desnosredinske vlade.

Kot opozarjajo v SDS, je Pahorjeva vlada na prvi redni seji 22. novembra 2008 sprejela sklep, da se je seznanila z informacijo o primopredaji med predsednikoma vlade, ki je bila opravljena 21. novembra 2008, in se dogovorila o predaji poslov med ministri. O sklepu so obvestili tudi javnost. Predstavniki vlade pa javnosti niso seznanili z dejstvom, da je priloga k sklepu tudi vzorec primopredajnega zapisnika, ki je naložil ministricam in ministrom pripravo poročila s področja kadrovske zadeve. Poročilo samo po sebi ne bi bilo nič posebnega, pravijo v SDS, če ne bi v drugi alineji 14. točke vsebovalo zapisa, »da se pripravi seznam na novo zaposlenih v obdobju od 3. 12. 2004 do 20. 11. 2008 po organizacijskih enotah z navedbo: od kod so prišli oziroma s katerega delovnega mesta, na katero delovno mesto so razporejeni«. Po njihovo gre za očiten politični kriterij za izdelavo seznama. V SDS se zato sprašujejo, kaj je namen seznama in t. i. skrbnega kadrovskega pregleda. Ali je namen izdelati seznam, ki bo v pomoč pri šikaniranju in mobingu zaposlenih, ki so napredovali ali nastopili delovno razmerje v času prejšnje vlade? Ali smo priče oblikovanju skupne drugorazrednih javnih uslužbencev, ki bodo pred morebitnimi napredovanji podvrženi posebnemu režimu? Ali se vračamo v obdobje moralno-politično neoporečnih in drugih? Ali je nova vlada vzpostavila oz. vzpostavlja posebno kadrovske evidenco »napačnih« kadrov, ki jim bo onemogočen vsakršen profesionalni razvoj in napredovanje v skladu z zakonodajo? V tretji točki omenjenega sklepa je namreč določeno, pravijo v SDS, da o primopredaji ministri pisno obvestijo Kabinet predsednika Vlade RS in Generalni sekretariat Vlade RS. Pomenljivo je, naj bi iz kabineta predsednika vlade

prihajale izjave, da jim ta sklep vlade ni znan! Ali to pomeni, da se »Cviklov seznam za odstrel« oblikuje mimo vednosti predsednika vlade? Če je tako, bi moral Pahor nemudoma ukrepati. Če tega ne zna preprečiti, bi moral sprejeti osebno odgovornost, saj se je pred volitvami in po volitvah dobesedno zaklinjal, da pod njegovo vlado ne bo političnih zamenjav, ampak bodo veljali izključno strokovni kriteriji. V petek je znova zatrdil, da na točki kadrovanja obstane ali pade nova vlada, saj predstavljajo »novo politiko« in nameravajo s staro prakso prekiniti.

Precej presenetljivo je, da je zeleno luč za obračun z »nepravimi kadri« dal predsednik republike Danilo Türk, ki je zavrnil imenovanje nekaterih izkušenih diplomatov na veleposlaniška mesta. Ravnanje predsednika republike je v tem primeru po mnenju SDS ne samo nedopustno s formalnopravnega vidika, temveč je strašljivo z vidika vnovičnega uvajanja kriterija politične primernosti, kot smo ga poznali v času enopartijskega režima. Aktualni predsednik republike se je sprva predstavljal kot sredinski, zmerni politik. Po novem se vidi, da je bil učenec komunistične revolucionarke Vide Tomšič.

Očitno je, da je bila izjava predsednika republike le uvod v sezono kadrovske čistke in politične lustracije, kar je po mnenju SDS potrdilo ravnanje prometnega ministra Patricka Vlačiča. Slednji je na tiskovni konferenci vehementno izjavil, da direktor Slovenskih železnic ne uživa njegovega zaupanja, zato so v tem podjetju potrebne kadrovske spremembe. Še preden se je novi prometni minister seznanil s situacijo v podjetju, je zagrozil s čistko, opozarjajo v SDS. Pri tem se sprašujejo, kaj bi se zgodilo, če bi kaj takega izjavil prejšnji prometni minister ali če bi prejšnji predsednik vlade dejal, da npr. direktor NLB ne uživa njegovega zaupanja, zato ga bo zamenjal. Odgovor je jasn, slovenska medijska družčina bi oba pribila na križ, zahtevala njun odstop, takratna opozicija pa bi že vlagala interpelacije ... Priče smo torej kadrovskemu pogromu, rdeči politični lustraciji. Škandalozno! **D**

Priče smo kadrovskemu pogromu, rdeči politični lustraciji. Na seznamu za odstrel so se znašli vsi, ki so bili zaposleni ali imenovani na funkcije v času Janševe vlade. Škandalozno!

UVODNE STRANI

- 9 STA znova na udaru
10 **Pogledi:** Vračanje spornih kadrov
11 **Kolumna:** Balantičeva vrnitev

POLITIKA

- 12 Točka nacionalnega sporazuma
14 SDS znova vodi pred SD
15 Plačni stampedo v javnem sektorju
17 Verska sekta titoizma
20 Hibridnost kot načelo in praksa

SLOVENIJA

- 22 Pahor kot velika prevara
26 Slovenske obljube pod vprašajem
28 Izzivi Dolenjske in Bele krajine
30 Povezovanje – ključ do razvoja

TUJINA

- 32 Stičišče Slovencev v Londonu
34 Turkmenistan – daleč od demokracije
36 **Globus:** V ZDA davek na sladkor?
37 **Tuji tisk:** Nikolas Sarkozy in psihiatrija

INTERVJU

- 38 Dr. Marjan Turnšek

DOMOZANSTVO

- 42 »Zločini« prof. Matije Tomca
46 **Osebnosti:** Aleš Ušeničnik
54 Glasbeni in gledališki december

OGLEDALO

- 56 **Film:** Avstralija
58 **Avtomobilizem:** Nissan tiida 1,6 16V avtomatik
60 **Zdravje:** Neprijetna kožna spremljevalka
62 **Šport:** Mankočevo plavalno desetletje
64 **Črna kronika:** Nevarnosti veselega decembra
66 **Rumeno:** Cirila je zmagovalka!
68 **TV Kuloar:** Obnovevanje medijev
74 Mlini na Kobarškem

38 Intervju: dr. Marjan Turnšek

Skoraj tisoč let je bilo Prekmurje pod somboteljsko škofijo, krajše obdobje pa je del Prekmurja spadal tudi pod zagrebško nadškofijo. Po priključitvi Prekmurja Sloveniji leta 1919 pa je prišlo pod apostolsko administraturo mariborske škofije.

12 Točka nacionalnega sporazuma

Tako rekoč takoj po izvolitvi nove vlade se Slovenija sooča z novim velikim političnim izzivom, in sicer s svojo vlogo pri pogajanjih Hrvaške za vstop v Evropsko unijo. Zdi se, da je odnos do Hrvaške poenotil slovensko politiko.

15 Sporne sodniške plače

Ustavno sodišče je pritrdilo sodnikom, da so nekateri člani zakona o plačah v javnem sektorju v nasprotju z ustavo. Pravosodno ministrstvo je napovedalo analizo odločbe, sodniki pa čakajo ponudbo države.

22 Pahor kot velika prevara

Kadrovski cunami, ki ga izvaja vlada Boruta Pahorja, kaže, da je bil slednji največja prevara zadnjih državnoborskih volitev. Priče smo rdeči lustraciji.

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si;
01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Petra Janša, Lucija Kavčič, Klemen Kocjančič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Barbara Prevorič, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 12.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

Grozi nam počasna usahnitev

Z direktorjem Šentjakobskega gledališča Srečkom Kermavnerjem smo se pogovarjali o napovedani prisilni selitvi, ki jo je zaukazala Mestna občina Ljubljana.

Kako bo predvidena selitev vplivala na Šentjakobsko gledališče?

Zaradi težjega dostopanja do predlagane nove lokacije pričakujemo upad publike, povečali se bodo stroški upravljanja in vzdrževanja, verjetno pa se bo delno spremenila tudi struktura članstva. To bo po našem mnenju v nasprotju z mnenjem odgovornih na MOL namesto do preporeda ŠGL pripeljalo do nje-gove počasne, a zanesljive usahnitve.

Kakšni so vzroki, ki jih navaja MOL, da je treba Šentjakobsko gledališče preseliti? Ravnanje MOL se zdi precej brezkompromisno.

Uradno, v odgovori najemne pogodbe piše, da nam jo dajejo brez razloga, kar jim, roko na srce, pogodba tudi omogoča. Sicer pa jo utemeljujejo z namero, da se celotna stavba, v kateri smo delovali zadnjih 75 let, nameni otroškemu gledališču. V ta namen so Gledališče za otroke in mladino (GOML) priključili Lutkovnemu gledališču Ljubljana (LGL), slednjemu pa dali v upravljanje celotno stavbo Mestnega doma.

So na predvideni lokaciji, ki jo »predlaga«, bolje določa MOL, sploh zagotovljeni pogoji za nemoteno delovanje gledališča?

Dvorana v Mostah je bila zgrajena za drugačne namene, ne samo za gledališko dejavnost, kar je po našem mnenju velika pomanjkljivost. Enako je z odrom, garderob za igralce praktično ni oz. so temu namenjeni prostori precej oddaljeni od odra, po besedah »očividcev« pa celotna stavba ni v najboljši kondiciji.

Je res, da MOL ponuja dovolj sredstev za obnovo stavbe na novi lokaciji? Kolikšna je ta vsota in kolikšni bi utegnili biti dejanski stroški?

O konkretnih številkah se sploh še nismo pogovarjali, saj se nenehno vrtimo v začaranem krogu. MOL zahteva, da se odločimo za selitev, mi pa še vztrajamo, da se ne bomo selili. Konkretna ponudba razpoložljivih sredstev za adaptacijo nekdanjih Španskih borcev nam ni znana, prav tako pa ni bila narejena nikakršna ocena morebitnih stroškov – vsaj jaz ne vem zanjo.

Koliko podpisov ste zbrali s peticijo?

Zbrali smo že več kot 2 tisoč podpisov.

Kaj lahko dosežete z njimi? Kakšen bo vaš naslednji korak v boju za ohranitev gledališča?

Pričakujemo, da bomo s pritiskom javnosti dosegli vnovični razmislek o predlaganih ukrepih in odločitev, da ostanemo na sedanji lokaciji.

Kako komentirate odziv Marjana Gabrijelčiča, direktorja Lutkovnega gledališča Ljubljana, ki je dejal, da stališča Šentjakobskega gledališča, ki se ne želi izseliti, ne razume in se mu čudi?

Vsak ima pravico do svojega mnenja. On se našemu stališču čudi, po drugi strani pa številni Ljubljančani in ljudje iz vse Slovenije, med katerimi je tudi kopica vidnih in znanih kulturnih delavcev, izrekajo podporo našim prizadevanjem, da bi ostali v prostorih, v

Srečko Kermavner

katerih bolj ali manj nemoteno delujemo že vse od leta 1932. Omenjeno delovanje je zastalo le v času kulturnega molka, med italijansko okupacijo. L. K.

EPP-ED
WWW.EPP-ED.EU

*Skupina Evropske ljudske stranke (krščanskih demokratov) - evropskih demokratov je največja poslanska skupnost v Evropskem parlamentu z 288 poslanci iz vseh 27 držav EU.

Veselimo se velikih uspehov Slovenije in vam vsem želimo

**VESELE BOŽIČNE
PRAZNIKE IN
SREČNO NOVO LETO!**

Iskrene čestitke ob dnevu samostojnosti in enotnosti.

Tudi v letu 2009 si bomo prizadevali za učinkovitost, stabilnost, odgovornost - za Evropo, na katero se lahko zanesete.

Vaši evropski poslanci:

Dr. Mihael BREJC

Ljudmila NOVAK

**Dr. Romana JORDAN
CIZELJ**

Lojze PETERLE

SDS

**N.Si
Nova Slovenija
Krščanska ljudska stranka**

Odvečna darila

Aleksander Škorc

Zamislite si, da ste moški in imate za ženo nekaj tako čudovitega, kot je gospa Širčeva. Prazniki so tu in treba je kupiti darilo. Po neverjetnih psihičnih mukah se obubožanemu proračunu navkljub človek odloči za čudovit briljantni prstan. Darilo izročeno, sledi obujanje spominov vredna noč in potem nov dan. Pričakovanj poln, a se konča nekako takole: Veš kaj, če misliš, da me lahko sedaj zaradi enega prstančka kar naprej prijemlješ, se rahlo motiš. Se boš moral pa bolj potruditi. Za začetek smeš pomiti posodo in mi zlikati bluzo.

Lahko ste pa ženska in imate za moža nekaj Pahorju podobnega. Ves dan se klatite po parfumerijah in iščete vonjavo, ki bo vsaj približno odgovarjala statusu njegove namišljene veličine. Sledi obdaritev, a za nagrado dobite osladen, ponarejen nasmešek, pripombo o slabo zlikani sraciji, naslednji dan, po njegovi vrnitvi s službene poti, pa še posebno zahvalo v obliki vonja po tuji ženski.

Ne vem, kaj boste poklonili ali za darilo dobili vi, vem pa, da vam ne bo veliko koristilo, če nimate tega privilegija, da lahko poklonite ali sprejmete poklonjeno vam ljubezen. Zanesljivo je to darilo, ob katerem zbledi vsaka, še tako imenitna stvar. A časi so taki, da ljubezni ni na pretek in v dneh, ko bi moral prevladovati mir, plava po zraku neverjetno sovraštvo in vse, kar iz njega izvira. Militantni nestrpnosti ozmerjajo vsakogar, ki bi si drznil podvomiti o njihovi lažnivi strpnosti, moralno skrajno neprimerno obnašanje se prikazuje kot vrednota, večini pa se vsiljujejo izkrivljeni pogledi praviloma sovražno razpoložene manjšine. Celotna družba nezadržno divja v prepad, smetana svetovne politike bi rada v strahu pred izgubo položajev pognala rast BDP v novo uničevalno spiralo, samozvani "rešitelji planeta" in misleci "velikega kalibra" pa kujejo zaslužke iz svojih nekoristnih umotvorov ter drug drugemu poklanjajo nikomur koristne nagrade. Rešitve ne predlagajo, a si je niti upali ne bi, če bi jo že imeli. Je preveč drastična in ljudje bi jih zaradi "uničene jim pravljice" nemudoma predelali v organske odpadke slabše kakovosti.

Če razumete brezupnost današnjega časa in od kogar koli pričakujete rešitev, pričakujete zaman. Nihče vam ne bo ponudil ničesar. Edino tisti, ki ima te dni rojstni dan in že dve tisočletji pomaga vsakomur, ki se nanj iskreno obrne. Ogromna večina tega ne zmore.

Preživite vesel in miren božič.

H-umor

»Človek, ki mu je za resnico, ne more verjeti, kaj sliši. Kot da gledamo reprizo poosamosvojitvene orožarske zgodbe.«

(Novinar Rok Praprotnik ne more verjeti, da se v novi vladi nihče več noče ukvarjati s starimi grehi prejšnjega obrambnega ministra Karla Erjavca. Ga morda jezi, da so ga dobro izkoristili za blatenje takratne vlade?)

»Če je SD svoj ključek s šeststo imeni uničila, so kadri stare LDS svojega zagotovo obdržali.«

(Razrešeni direktor UKOM Anže Logar verjame, da znotraj sedanje vladne koalicije obstajajo velike razlike.)

»Me boste vprašali tudi za številko čevljev?«

(Poslanec SD Aleksander Ravnikar ni mogel verjeti, da ga novinarji sprašujejo o delu njegove žene, sodnice na kranjskem sodišču.)

»Ne vem, kakšno mnenje ima, bi ga rad videl. Naj ga prinese pokazat.«

(Ljubljanski župan Zoran Jankovič ne verjame, da ima predsednik protikorupcijske komisije Drago Kos sploh kakšno mnenje o njegovih projektih.)

»Morda pa mu jurčki tam zasepetajo še kaj, česar mu veliki gobar iz Martuljka ne more več.«

(Politični analitik Boštjan M. Turk pričakuje, da bo prvak Zaresa Gregor Golobič še kdaj ponovil konvencijo svoje stranke v bližini kraja, kjer je nekdanj svoja zrela leta preživljal tovariš Stane Dolanc.)

»Ti ljudje se počutijo podobno prevarane kot v nekem partnerskem odnosu. Če me varaš, pomeni, da mi nisi zvest.«

(Psihiater in nesojeni državni sekretar na ministrstvu za zdravje Slavko Zihler meni, da si je Pahor z imenovanjem Rupla za svojega odposlanca privoščil skok čez plot in tako naj bi bil prevaral svoje volivce.)

»Zaradi svoje moralne drže vseh 60 let članstva v levih strankah ti sporočam, da je imenovanje Dimitrija Rupla, političnega prostituta in ognjevitega karierista, ki spada bolj v javno hišo, kot pa da je tvoj najožji sodelavec v vladi, velika napaka.«

(Predsednik občinskega odbora SD Litija in nekdanji dolgoletni član Zveze komunistov Slovenije Jože Mirtič poskuša moralno razsvetliti neubogljivega predsednika stranke Boruta Pahorja, zato mu svetuje, naj se zresni in strezni.)

Spoštovane bralke in bralci!

V teh prazničnih dneh vam želimo vesel božič in veliko zadovoljstva ob dnevu samostojnosti in enotnosti!

Uredništvo
Demokracije

»Antraks« na Grimsov naslov

Poslanec SDS Branko Grims je v torek, 16. decembra, v prostorih državnega zbora prejel pismo s precej nenavadno vsebino: vsebovalo je namreč bel prašek neznanega izvora. Zaradi bojazni, da prah v pisemski pošiljki vsebuje antraks (bakterijo, ki povzroča vranični prisad), je sanitarna inšpekcija vsebino pisemske pošiljke zasegla in jo analizirala, pri tem pa zapečatila tudi tri sobe v parlamentarni stavbi. Dva dni kasneje je Veterinarska uprava RS sporočila, da v pošiljki, ki jo je prejel Grims, ni bilo nevarne snovi, zato je prostore odpečatila.

Omenjena pošiljka verjetno ne bi povzročila tolikšne panike, če ne bi bil antraks eno najbolj zahrbtnih bioloških orožij. To dokazuje tudi dogajanje oktobra 2001, ko je terorističnemu napadu 11. septembra sledil napad ZDA na Afganistan. V tem času so namreč na več naslovov v ZDA, med drugim v ameriški kongres, prišle pošiljke, ki so vsebovale tudi antraks, pri čemer naj bi se bilo nekaj ljudi okužilo z vraničnim prisadom. Sledila je cela poplava podobnih pošiljk, ki pa so sprožile le lažni alarm. Nekaj jih je zašlo tudi na slovenske naslove, med drugim na

Poslanec SDS Branko Grims je prejel pismo s sumljivo vsebino.

Pop TV in Delo, vendar se je izkazalo, da je šlo za potegavščino. Tri pisma z belim prahom so 12. novembra 2001 prišla tudi v državni zbor, natančneje k Miranu Potrču (ZLSD), Antonu Anderliču in Jelku Kacinu (oba LDS), a tudi tedaj je šlo za lažni poplah. Zanimivo je, da so tedaj vse tri pošiljke prišle iz tujine. Zakaj se je po sedmih letih znova pojavila tovrstna pošiljka v prostorih državnega zbora, lahko samo ugibamo. Morda je nekdo presodil, da »čez sedem let vse prav pride«, morda pa zaradi tega, ker Grims na splošno velja za najbolj »tečnega« poslanca SDS. Grims je pri tem izrazil nezadovoljstvo, ker je informacija o pošiljki sploh prišla v javnost, saj naj bi tako preusmerila pozornost s pomembnejših političnih dogodkov. G. B.

Modrost tedna

»Aktualni primer Kučanove operacije v Švici prinaša Sloveniji še eno pomembno sporočilo: če bi bil Kučan dosleden pri svojih stališčih do javnega in zasebnega zdravstva, bi moral na lastnem primeru demonstracijsko zavriniti priporočilo ljubljanskega kliničnega centra o zdravljenju v Švici in sprejeti operacijo v domačem javnem zdravstvu. Vendar je Kučan na lastnem primeru Slovencem pokazal, da zaupa neoliberalnemu modelu zasebnega zdravstva v globalizirani Švici in ne javnemu zdravstvu v Sloveniji. S podporo neoliberalnemu zasebnemu zdravstvu v Švici se je na stara leta v neoliberalnega globalista spreobrnil celo nekoč prvi komunist Kučan.«
(Economist in publicist Stanislav Kovač)

Afo rizmi

- Srce brez pameti verjame predvsem lažnivcem.
- TV se ne more izboljšati z levo roko.
- Če bi bil videc, bi ostal v 19. stoletju.
- Demokracija ne pride sama od sebe.
- Lažne obljube so nevarne kot bumerangi.

Žarko Petan

Center dobrega počutja v Bovcu

Pred dvema letoma je Hit domačine prijetno presenetil z vstopom v Bovec in nakupom hotela Kanin ter deleža v družbi ATC Kanin. V iztekajočem se letu je uspešno končal prvo fazo prenove hotela, kar je skladno z usmeritvami strategije razvoja družbe in skupine Hit v obdobju 2008–2012.

Hitova odvisna družba Hit Bovec je 16. decembra v Bovcu odprla prenovljeni hotel Kanin. Celotno investicijo v višini 3,272.000 evrov je izpeljala sama. Sredstva v višini 573.000 evrov je pridobila na razpisu Evropskega sklada za regionalni razvoj. Obstoječemu hotelu so dogradili 600 m² novih površin, ki zajemajo center dobrega počutja (turška, finska, bio in infra rdeča savna, suita za 2 osebi s finsko savno, masažno kadjo in relaksacijskim prostorom, solarij, whirlpool, zunanji bazen, prostore za masaže, različne tretmaje in kozmetično nego), prenovo obstoječega notranjega bazena, dograditev notranjega otroškega bazena in otroške igralnice ter prenovo vseh 125 hotelskih sob. Prenovo hotela, ki je izjemno lepo umeščen v mesto in krajino, so znova zaupali uveljavljenemu arhitektu Janezu Lajovcu, ki je na natečaju za projektiranje istega hotela

Hotel Kanin po novem ponuja tudi center dobrega počutja.

leta 1973 prejel prestižno nagrado Borbe. V Kaninu bodo izvajali tudi klasične sprostitvene masaže, masaže shiatsu ter masaže s kamni in toplimi zelišči. Center bo odprt od 20. decembra za goste hotela in zunanje obiskovalce. Glede na več metrov debelo snežno odejo na Kaninu v Bovcu računajo tudi na dobro smučarsko sezono. Z upravnikom smučišča, družbo ATC Kanin, so za goste hotela dogovorjeni posebni popusti pri nakupih večdnevni smučarskih vozovnic. Povezava smučišča na Kaninu s smučiščem v Selli Nevei je predvidena šele za prihodnjo smučarsko sezono, zato bodo letos vsi gostje, ki kupijo najmanj 5-dnevno smučarsko vozovnico, prejeli tudi kupona za dvakratno smučanje v Selli Nevei ali Trbižu.

Od 20. decembra bo za hotelom Kanin odprto drsališče. Od tega dne dalje se v Bovcu obeta tudi bogat kulturno-zabavni program: koncerti na prostem in v kulturnem domu, pohodi z baklami, igrice za otroke, otroške delavnice ... M. M.

Nadžkofova božična poslanica

Ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran je v svoji letošnji božični poslanici zapisal, da človeška ljubezen ni absolutna, zato človek potrebuje večno ljubezen, ki bo vzdržala v vseh življenjskih razmerah.

»Čeprav smo že mnogokrat obhajali iste praznike, jih vendarle vsakokrat doživljamo drugače. Mladi in stari, zdravi in bolni, bogati in revni, učeni in neuki, verujoči in neverujoči, rojaki doma in po svetu: vsi iščemo življenje,« pravi Uran. Po njegovih besedah prav božična skrivnost že skozi 2000 let odgovarja na vprašanje: od kod prihajamo, zakaj smo tukaj in kam gremo. Sporočilo božiča je sicer vedno enako, vendar pa je odgovor nanj vsako leto drugačen. Kot poudarja nadškof, božič v današnjem času številni praznujejo v množičnih nakupih in obdarovanjih, v blišču in hrupu veseliga decembra, drugi se odpravljajo na zimske počitnice in novoletno praznovanje, nekateri se veselijo prijetnega družinskega razpoloženja, kristjani pa se želimo približati samemu izvoru božičnega praznika. »Kljub temu, da smo že mnogokrat obhajali iste praznike, jih vendarle vsakokrat doživljamo drugače. Kaj vse se je zgodilo v preteklem letu v našem osebnem, družinskem ali delovnem okolju! Koliko sprememb smo doživeli v našem slovenskem in evropskem prostoru! Vedno bolj nas povezujejo tudi globalna vprašanja podneb-

Ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran

nih sprememb in kriza ekonomskega sistema, ki se je do nedavna zdel tako trden, da so mnogi nanj prisegli. Posledice bomo čutili vsi, predvsem pa najmanjši in nemočni. Vsi ti dogodki so nas zaznamovali in nas spreminjali,« meni Uran. Vsa neravnovesja, zaradi katerih trpi sedanji svet, so povezana s tistim temeljnim neravnovesjem, ki ima korenine v človekovem srcu. Prav v njem se začneta mir in vojna, ljubezen in sovraštvo, življenje in smrt. Nadškof Alojz Uran je predstavil tudi okrožnico papeža Benedikta XVI. Rešeni v upanju, v kateri je zapisano, da človeka ne more odrešiti znanost, človek je odrešen po ljubezni, zato človek potrebuje večno ljubezen, ki bo vzdržala v vseh življenjskih razmerah. Nadškof Uran je svojo poslanico sklenil z besedami: »Bog je Ljubezen in se je v Jezusu sklonil k človeku, njegovo rojstvo v bornem hlevu pa je zagotovilo vsem in vsakomur, da z njim lahko zaživi v polnosti in se v ljubezni podarja drugim. Sprejmite ga in zmogli boste, kar ves svet ne zna: nasmejniti se sredi gorja.« L. K.

Bo Erjavec znova kandidiral?

Predsednik DeSUS Karl Erjavec je v petek, 19. decembra, po seji vodstva stranke na tiskovni konferenci sporočil, da bo na kongresu prihodnje leto še enkrat kandidiral za predsednika stranke. Izrazil je tudi pričakovanje, da bo za to funkcijo kandidiralo več kandidatov. Za kandidaturo se je Erjavec po lastnih besedah odločil zato, ker je stranka pod njegovim vodstvom na volitvah dosegla dober izid, saj je dobila sedem poslancev, v prejšnjem mandatu pa je imela štiri. Kljub Erjavčevemu optimizmu pred kongresom pa je iz ozadja slišati namige, da bi mu delegati na kongresu lahko izglasovali nezaupnico, še zlasti, če bi imel močnega in bolj ideološko profiliranega protikandidata, ki bi pokazal večjo privrženost t. i. levemu trojčku. Da je bila stranka pripravljena sprejeti podrejen položaj znotraj koalicije, se je pokazalo na pogajanjih o sestavi vlade, ko sta iz njene ministrske kvote poleg Erjavca postala ministra dva nečlana stranke, prihajalo pa je tudi do neuskkljenosti med Erjavcem in poslansko skupino. Če bi Erjavcu, ki je na letošnjih volitvah ostal brez poslanskega stolčka, spodletelo tudi s predsedniško kandidaturo na kongresu, bi to pomenilo počasen zaton njegove politične kariere. G. B.

Bo Karl Erjavec tudi v prihodnjem letu vodil DeSUS?

Vrača Vegrad uslugo?

Mestna občina Ljubljana od Vegrada, ki ga vodi Hilda Tovšak, kupuje 142 stanovanj v Celovških dvorih, kakor je ta stanovanjski kompleks ob Celovski cesti v Ljubljani poimenoval Vegrad. Slednji je na začetku prodajal stanovanja kot elitna, in sicer od 2.800 do 3.800 evrov za kvadratni meter, na koncu pa se je izkazalo, da so stanovanja predraga, premalo kakovostna, soseska premalo elitna, in prodaja se je ustavila. Vegrad je imel en dan celo blokiran poslovni račun. Pozneje je Tovšakova priznala, da je bila to napaka, javna skrivnost pa je, da je Vegrad v velikih finančnih težavah. Na pomoč mu je priskočil ljubljanski župan, za kar naj bi ga bila po naših informacijah prosila Tovšakova. Ker mestna občina denarja za stanovanja ni imela, je župan občino preprosto zadolžil in nakup stanovanj je pred durmi. Posojilo naj bi bila dala NLB, in sicer v višini 18 milijonov evrov, pod zelo ugodnimi pogoji. Ob tem se govori, da občina Ljubljana dodatnih stanovanj

sploh ne potrebuje in da je bil nakup nespameten. Zdaj pa smo izvedeli, da Vegrad gradi tudi stanovanjski kompleks na Vrhniki, katerega investitor je Jankovičeva Electa. Vračata Vegrad in Hilda Tovšak uslugo Zoranu Jankoviću? V. K.

Vegrad gradi za Jankovića, ki z denarjem mesta Ljubljane od Vegrada kupuje stanovanja.

STA znova na udaru

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Apetiti koalicijskih partnerjev Namigi, da bi nova oblast utegnila izvesti čistke v medijih, zlasti na RTV Slovenija in v Slovenski tiskovni agenciji (STA), se utegnejo v bližnji prihodnosti uresničiti. Čeprav je Borut Pahor pred časom zagotavljal, da ne bo posegal v avtonomijo medijev, pa imajo zato toliko večje apetite njegovi koalicijski partnerji, ki so že pred volitvami »pokazali zobe«, svoje namere pa so pred izvolitvijo vlade izdali tudi nekateri ministrski kandidati. Tako je na primer ministrica za kulturo Majda Širca Ravnikar na predstavitvi pred odborom za kulturo, šolstvo, šport in mladino poudarila, da ministrstvo oziroma vlada zakona o RTV Slovenija (RTVS) ne bosta spreminjala brez političnega soglasja, hkrati pa se je gladko izognila vprašanju Jožeta Tanka (SDS), ali ima v mislih soglasje z vsemi strankami državnega zbora ali samo s strankami v koaliciji. Prav tako se je spretno izognila odgovoru na vprašanje Eve Irgl (SDS), kaj meni o tem, da je zdajšnji zakon o RTV na referendumu dobil večinsko podporo oziroma ali ta podpora zanjo velja ali ne. Prav tako je na udaru STA. Tako so v koalicijski sporazum o STA zapisali, da bodo uredili njen pravni status. Kaj to dejansko pomeni, je Širca Ravnikarjeva pojasnila na svoji predstavitvi pred odborom za kulturo in šolstvo, ko je dejala, da so možnosti za ureditev statusa različne, in sicer da postane javni zavod, javna agencija itd.

Obtožbe na račun Paulinove Očitno je prav delovanje STA (ali bolje njeno vodstvo) trn v peti tranzicijski levici in tudi posameznim novinarjem na STA. Tako se je eden od novinarjev že pred volitvami s pismom obrnil na volilne štabe strank t. i. levega trojčka. V njem se pritožuje nad tem, naj bi nad vsemi pogovori s strankarskimi veljaki bedel urednik notranjepolitičnega uredništva Uroš Urbanija, zaradi česar naj bi bili intervjuji »uravnoteženi« tako, da ustrezajo aktualnemu vladnemu kadru. Omenjenega novinarja naj bi bilo motilo tudi to, naj bi po njegovo »priznani neodvisni novinarji« pokrivali »butaste oz. nepomembne teme«, medtem ko naj bi najpomembnejše intervjuje pripravljali »novopripeljani kadri z Demokracije, Družine, Radia Ognjišče in še od kod«. S tem pa dopisovanja s tranzicijsko levico še ni konec, saj je Mihael Šuštaršič v imenu zastopstva novinarjev STA (skupaj s predstavnico sindikata Vesno Rojko) nedavno poslal novo pismo, tokrat kar premierju Borutu Pahorju, naj se opredeli do konkretnih razmer na STA, kateri naj bi škodo povzročala direktorica Alenka Paulin in odgovorni urednik Borut Meško, s tem ko naj bi bila na STA pripeljala nekatere novinarje, ki so bili lojalni tedanji politični oblasti. Pri tem je zanimivo, da je omenjeno zastopstvo ves čas skrivalo pismo pred drugimi novinarji. Ti so zanj izvedeli, šele ko je vsebino pisma vsem novinarjem po elektronski pošti poslala direktorica Paulinova.

Bo sledil kadrovski cunami? Zaradi obtožb o domnevno politično lojalnih kadrih se je na predsednika vlade

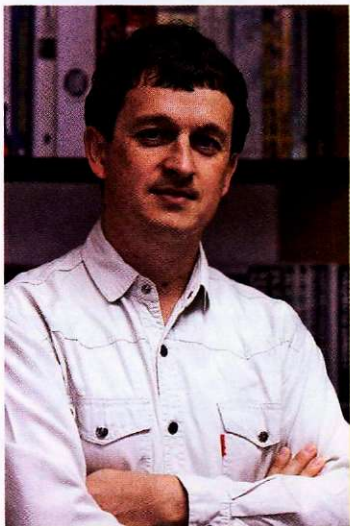

Vodstvo STA je že nekaj časa trn v peti tranzicijski levici in tudi nekaterim novinarjem.

Jasno je, da gre pri Šuštaršičevi pisemski akciji predvsem za poskus, da bi vlado prepričal v nujnost razrešitve direktorice STA Alenke Paulin.

Boruta Pahorja obrnila tudi druga skupina novinarjev. V posebnem pismu je opozorila na pritiske in šikaniranja, ki so jih še vedno deležni nekateri novinarji, ki so dobili zaposlitev na STA v času, ko je agencijo že vodila Alenka Paulin. Poleg tega so zavrnilo obtožbe o domnevni politični lojalnosti prejšnji vladi in očitek, da je morala STA novozaposlenemu fotografu, ki je prej delal za Družino, kupiti opremo in da je bilo ob njegovem prihodu odpovedano sodelovanje s fotografom, ki je za STA delal že dve leti in pol. Po navedbah v pismu (in tudi nekaterih neuradnih virih na STA) naj bi bil Šuštaršič nekaterim novinarjem (in tudi urednikoma Mešku in Urbaniji) celo grozil s fizičnim obračunom.

Jasno je, da gre pri Šuštaršičevi pisemski akciji predvsem za poskus, da bi vlado prepričal v nujnost razrešitve Paulinove, s čimer bi potem prišlo tudi do zamenjav urednikov na STA. Glede na precejšnjo zmešnjavo v zvezi s pristojnostmi znotraj vlade se utegne celo zgoditi, da bi prišlo do kadrovske spremembe v STA mimo predsednika vlade, s tem pa bi prišli na račun zagovorniki kadrovskega cunamija kot »nujnem administrativnem ukrepu« za odpravo posledic vladanja prejšnje elite. **D**

Vračanje spornih kadrov

Igor Gošte

Socialni demokrati so čedalje bolj nezadovoljni, ker nekdanji eldesovci kadrujejo v imenu njihove stranke.

Dr. Stane Granda je v zadnji letošnji številki tednika Družina zapisal, naj ne nasedamo laži, ki pravi, da smo vsi na isti ladji. Tako kot vedno je tudi v tokratni kolumni zadel v polno. Seveda nismo vsi na isti ladji. Le kako naj bomo na isti ladji s svojimi novimi oblastniki, ki jim je bila oblast letos jeseni z izdatno pomočjo naših oh in sploh medijev ter medijskih manipulatorjev podarjena? Le kako naj bomo na isti ladji z novodobnimi ultrakapitalisti, ki jim ni mar drugega, kot kako brezdušno polniti svoje vreče brez dna? Kako naj bomo na isti ladji z ljudmi, ki vlečejo (že ves čas) niti iz ozadja in z njimi pletejo kadrovske politiko povsod, do koder jim seže pogoltni pogled? In ti nesramneži ob tem še nesramno kažejo svojo zaigrano nedolžno pravičniško podobo! Ah, pustimo to.

Iz krogov blizu predsednika vlade Boruta Pahorja se že sliši negotovanje zaradi kadrovske politike, ki jo vodi in kreira druga vladna stranka Zares. Pahorja opozarjajo, da tako pač ne gre. Če se že kadruje, naj bo to v največji meri prepuščeno njim, torej zmagovalki volitev, menijo. To, da je „ustoličil“ Dimitrija Rupla, bi mu še nekako oprostili, tudi Matjaža Šinkovca, da pa pusti ministroma Gregorju Golobiču in Mateju Lahovniku kadrovati po dolgem in počez, mu teže oprostijo. To, da je v javnosti zadeva Rupel prikazana kot največji notranji problem SD ta čas, je le krinka in nič drugega. Pogovori znotraj stranke so mnogo bolj dinamični in vroči okrog kadrovske politike, ki se izvaja za hrbtom njihovega predsednika. Tudi zaradi dejstva, da se Zares vse bolj kadrovske krepi še z nekaj preostalimi kadri nekdanje prve slovenske stranke LDS, za nameček pa se spogleduje že tudi s prvimi nezadovoljnimi člani Pahorjeve SD, ki Rupla ne morejo prebaviti. Zvestim in dolgoletnim članom SD nista preveč pogodu prebežnika iz LDS Anton Rop in Milan Cvikl. Slednja po mnenju vplivnega člana SD pridno izkoriščata Pahorjevo všečnost vsem in vsakemu ter mimo njega sestankujeta z ljudmi dvomljivega ugleda.

Rop, Cvikl, Kopač, Golobič. A niso to nekdanji člani Drnovškove LDS, za katero so bili pred štirimi leti mnogi tako veseli, ko se je po desetletju vladavine preselila v opozicijo? Zdaj pa so spet tu in Pahorju mešajo štrane, nas pa spravljajo v „zos“. Še enkrat bom zapisal, kar sem zapisal kmalu po volitvah. Slovenijo ta čas lahko dobro krmarita le Borut Pahor in Janez Janša s strankama, ki so jima ne nazadnje državljani Slovenije dali tudi največ glasov. Potem pa bi lahko rekli, da je velika večina ljudi na isti ladji. A Bog ne daj, da bi bili kdaj (spet) vsi na isti!

Cagavost ni ravno vrlina

Vida Kocjan

Zavlačevanje Boruta Pahorja vodi v polom, Slovenija potrebuje odločnega in sposobnega voditelja.

Na četrtkovi poznopopoludanski seji je vlada sprejela sveznj ukrepov za blažitev posledic finančne krize; z vsemi doslej sprejetimi ukrepi naj bi znašali 800 milijonov evrov. Takšna so bila sporočila za javnost, četudi po seji vlade ni bilo jasno, kako so vladni predstavniki izračunali to številko domnevne pomoči gospodarstvu. Že zdaj pa je na dlani, da Pahorjeva vlada z ukrepi zelo zamuja.

Slovenija še ni v recesiji, četudi nekateri o tem nenehno govore. To, da se je decembra delo v gospodarstvu skoraj ustavilo, pa pomeni, da se nam ne obeta nič dobrega. Zdrava pamet namreč pove, da če ni dela, ni plačila. Glede na počasno ukrepanje Pahorjeve vlade pa se zdi, kot da bi sami silili v težave.

Janševa vlada se je na svetovne spremembe odzivala zelo hitro. Še v času, ko je odhajala, je pripravila nekatere rešitve, vendar teh Pahorjeva vlada ni upoštevala, četudi je prejšnja vlada na sestanke vabila tako njega kot njegovo desno roko Mitjo Gasparija. Pahor ekonomije ne pozna, to priznava tudi sam, in to se Sloveniji zelo pozna. Predsednik vlade bi se moral spoznati tudi na to področje. Seveda pa mora za to obstajati želja in prav to pri Pahorju pogrešamo. Slabo je, če premier meni, da se mu s tem področjem ne bo treba ukvarjati. A vrnimo se k ukrepom; vlada ni sprejela znižanja davčne stopnje pri davku od dohodkov pravnih oseb, kakor je predlagala Janševa vlada. To pomeni, da se ni pripravljena odreči temu delu državnega proračuna. Podjetjem bi s tem veliko pomagali, v državni proračun pa bi se nateklo precej manj denarja. Na to v novi vladi očitno niso pripravljeni, čemur se niti ne čudimo, če vemo, kaj se dogaja v ozadju. Posledica je večja proračunska poraba.

Že nekaj časa slovensko gospodarstvo pesti nelikvidnost, ki se odraža v težavah pri plačevanju. Tudi na tem področju je prejšnja vlada pripravila nekatere ukrepe, tudi v sodelovanju s Pahorjem, vendar še niso začeli veljati. To naj bi se zgodilo dan po objavi v uradnem listu, a kdaj bo to, na finančnem ministrstvu še ne vedo. Če se bo tako nadaljevalo in bo Pahor svojo podobo gradil le na t. i. piarovstvu, državo pa bodo vodili kadri, ki se doslej niso izkazali, se Sloveniji slabo piše.

Balantičeva vrnitev

Dr. Janko Kos

Konec tega leta so v zbirki slovenskih literarnih klasikov izšle Balantičeve zbrane pesmi in pisma. Uredil jih je France Pibernik, izjemen raziskovalec pesnikovega življenja in dela. Izpod peresa tega avtorja je sočasno izšla velika monografska študija France Balantič. S tem je pesnik dokončno postal pravi klasik, nepogrešljiv del slovenskega literarnega kanona. Odslej je Balantič pesnik z veliko začetnico, onstran politične simbolike, ki jo nosi v sebi njegova smrt v državljanski vojni na strani protirevolucionarnega odpora – za eno stran simbol junaškega mučeništva, za drugo samo primer narodnega izdajstva.

Toda za to stran je Balantičeva smrt spričo naraščajoče pesniške veljave ne samo v argentinski diaspori, ampak tudi pod domačo komunistično oblastjo postajala polagoma politični škandal, ki se ga ni dalo več prezreti. Kako je mogoče, da je revolucija, ki se je sklicevala na izročilo največjih slovenskih pesnikov, morala v krvi in ognju pokončati največjega pesnika svojega časa?

Paradoks Balantičevega življenja in dela je ta, da je umrl kot domobranski vojak, da pa v njegovi poeziji ni sledov o takšni življenjski odločitvi. V njegovih pesmih ni nobene ideologije, ki bi ji po tej logiki moral pripadati. Njegovo pesništvo je »čista« poezija, nasprotna pesnim Mateja Bora ali Kajuha, obteženim z močnim ideološkim nabojem. Balantič ni pripadal pred vojno in med njo nobeni od skupin levega ali desnega katolištva – niti Kocbekovemu krogu, niti Ehrlichovim »stražarjem« in tudi ne Tomčevim »mladcem« ali Katoliški akciji. Z literarnim in na koncu domobranskim prijateljem Francetom Kremžarjem sta se gibal v literarnoumetniških krogih. Razlog več, da se zdi njegova pot med vaške straže in domobrance primerna za domneve in ugibanja.

Balantičevo pesništvo se nam v letu 2008 ne kaže samo kot »čista poezija«, ampak vse bolj kot moderna klasika. Balantič ni bil modernist, kar so postali skoraj vsi slovenski pesniki po letu 1960, bil pa je moderen po meri utemeljiteljev evropske moderne Baudelairja in Rimbauda. Od teh ima ne le drznost erotičnih in eksistenčnih izpovedi, ampak v mnogih pesmih tudi nenavadno vezavo podob vse od »absolutne metafore« in na robu razumljivosti drsečega stavčnega smisla. Od takšne moderne ga loči to, da za doživljaji modernega sveta ne odkriva »prazne transcendence« nihilizma, ampak se z osebno vero obrača k Bogu in s tem svoji poeziji daje trdno duhovno podlago. Te sodobni modernizem kot da nima.

Balantičeva klasičnost je v tem, da slog moderne cepi na tradicijo slovenske pesniške klasike. Cikel dvokitičnih pesmi Žarki je moderna obnova Jenko-

vih Obrazov, v obojih se doživljanje sveta zgošča v privid trenutka, v katerem je shranjen višji smisel. Še bolj pa je Balantičeva klasičnost vidna v njegovi navezavi na Prešerna. Pa ne samo formalno v sonetih in obeh sonetnih venci. Balantič je najbolj prešernovski tam, kjer obnavlja Prešernove teme, ki so postale arhetipi slovenskega duhovnega življenja. Najprej temo »izgubljenega sina« iz soneta o Vrbi. Evangeljsko zgodbo o sinu, izgubljenem v tujem svetu, so obnavljali že drugi, od Cankarja in Župančiča do Gradnika in Kosovela, toda šele Balantič ji je vrnil prvotni Prešernov pomen in jo nadgradil z alegoričnim smislom evangeljske prilike o »izgubljenem sinu« – »oč« se sinu pokaže v podobi Boga, ki odpušča. Druga naveza na Prešerna je Balantičeva erotika, drznejša kot pri prejšnjih pesnikih, vendar s smislom, ki ga je Prešeren odkril v goli seksualnosti – da je spolnost omama, poguba, izguba smisla. Celo Balantičeve pesmi o smrti so na sledi Prešernovih misli o smrti kot odrešitvi iz življenja. Prešernov verz »Prijazna smrt! Predolgo se ne mudi« je moderno podobo našel v Balantičevem verzu »Zdaj pridi, Smrt, odvrnel sem orožje!« Ta misel je v središču ene njegovih zadnjih pa tudi najpomembnejših pesmi »Nečisti čas«, ki jo smemo imeti za osrednjo pesem vojno-revolucijskega časa. In končno je Balantič vreden Prešerna s Sonetnim

vencem. Po mnogih venci, ki so epigonsko posnemali Prešernovega, je ustvaril venec, ki mu je enakovreden. Njegova novost je ta, da ni več ljubezenski. Medtem ko je Prešernov skladno sklenjen krog tem, ki se vračajo in prepletajo, je Balantičev opesnitev duhovne drame, pot iz pogube v odrešenje.

Podobno kot so mnogi evropski pesniki svojo zgodovinsko usodo presegli s poezijo in premagali zgodovinski čas – od Ovida in Danteja do Chénierja in Mandelštama – je to mogoče reči o Balantiču. Zato sta lahko njegova usoda in pesništvo še vedno vznemirljiva, morda bolj kot velik del sodobne literature, ki nas poskuša vznemirjati, pa ji to kljub vsakršni izzivalnosti ne gre več od rok. **D**

Balantičevo pesništvo se nam v letu 2008 ne kaže samo kot »čista poezija«, ampak vse bolj kot moderna klasika.

Na sestanku vseh slovenskih parlamentarnih strank so sklenili, da Slovenija blokira Hrvaško pri pogajanjih z EU.

Točka nacionalnega sporazuma

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Srdjan Živulović/Bobo

Tako rekoč takoj po izvolitvi nove vlade se Slovenija sooča z novim velikim političnim izzivom, in sicer s svojo vlogo pri pogajanjih Hrvaške za vstop v Evropsko unijo. Zdi se, da je odnos do Hrvaške poenotil slovensko politiko.

Da bo v pogajanjih o vstopu Hrvaške v Evropsko unijo prišlo do zastoja zaradi stališč Slovenije glede hrvaških dokumentov, ki bi utegnili prejudicirati za zdaj še nedoločeno mejo v Istri, je bilo jasno še pred izvolitvijo Pahorjeve vlade, saj je novembra letos Dimitrij Rupel kot zunanji minister v stikih s francoskim predsedstvom EU dal vedeti, da Slovenija ne bo poceni prodala svojih interesov glede reševanja mejnih vprašanj, kar pomeni, da bi morala Hrvaška umakniti iz pogajanj vse dokumente, ki bi lahko prejudicirali mejo. Precej vznemirjenja v Zagrebu pa je nastalo, ko se je izkazalo, da tudi nova slovenska vlada v tem pogledu ne bo popuščala. Takšno stališče je tudi v Sloveniji marsikoga pre-

senitilo, saj je bila Slovenija glede meje v Istri do zdaj neenotna, po drugi strani pa je bila v 90. letih ob pogajanjih z EU v podobnem položaju kot sedaj Hrvaška, saj je morala popuščati Italiji.

Pomembna je enotnost Zanimivo je, da je bil premier Borut Pahor, ki je vsaj na videz glavni akter »oviranja« naše južne sode, v petek, 19. decembra, gost

evropskega večera Lojzeta Peterleta, s katerim sta še nedavno skupaj sedela v poslanskih klopih evropskega parlamenta. Pri tem sta izpostavila, da je enotnost temeljno načelo, ki mora Slovenijo voditi proti cilju, da se pridruži najambicioznejšim in najsolidarnejšim državam na svetu. Omenjeno načelo je še posebej pomembno v kontekstu urejanja odnosov s Hrvaško. »Sedaj je za obe državi,

Slovenijo in Hrvaško, priložnost, da osvežita koncepcije za rešitev odprtih vprašanj,« je dejal Pahor in dodal, da če bo predmet zapleta uspešno rešen v razumnem roku, »to Hrvaški ne bo škodilo pri relativno hitrem vstopanju v EU«. Sogovorca sta se ob tem strinjala, da je prišlo do trenutnega zapleta, ki pa se lahko uspešno razplete s politično voljo in rešitvijo, ki bo zavarovala slovenske nacio-

Poskus Janeza Drnovška in Ivica Račana, da bi rešila mejno vprašanje, se ni obnesel.

Predsednik države Danilo Türk podpira vlado pri zunanji politiki.

Hrvaški premier Ivo Sanader nasprotuje blokadi slovenskih izdelkov.

nalne interese in hkrati Hrvaški omogočila nadaljnja pogajanja z EU. Po Pahorjevih besedah je to način, ki Hrvaški omogoča, da uspešno pride v EU, »ne da bi pri tem zastupili hrvaško in slovensko javnost«. Peterle pa je dodal, da »še nikoli ni bilo tako dobrih pogojev, kot jih imamo sedaj, da bi naredili korak naprej«, izrazil pa je tudi upanje, da bo sedaj vendarle prišlo do »streznitve« v odnosih med državama.

Skupni pogovor Peterleta in Pahorja je zanimiv z več vidikov. Ne le zato, ker sta bila nekdanj kolega v poslanskih klopek, pač pa tudi zato, ker je njuna politična karizma vezana predvsem na zunanjo politiko. Pri tem je bil Peterle, kar se tiče pogajanj z Italijo pri vstopanju Slovenije v EU na eni strani in pri reševanju problema meje s Hrvaško na drugi, precej na udaru. Tako se je kot zunanji minister v drugi Drnovškovi vladi (1992–1996) znašel v navzkrižnem ognju zaradi oglejskega sporazuma (sporazum naj bi vseboval določbe, ki bi lahko odprle vrata za spreminjanje osimskih sporazumov z Italijo) in zaradi problematiziranja zaselkov na južnem bregu Dragonje, ki so vsaj od prvih hrvaških posegov vanje veljali za izključno slovenske. Leta 1994 je Hrvaška začela postavljati mejni prehod pri Sečovljah, s čimer je od slovenskega ozemlja odrezala zaselke Mlini, Bužin, Škodelin in Škrilje. Omenjeno dejanje je bilo samo eno v nizu dejanj hrvaške strani pri prejudiciranju meje v Istri, pri čemer je Hrvaški pomagala predvsem neenotnost in omahljivost slovenske strani. Zato je enotnost Slovenije tokrat presenetila hrvaško stran.

Vprašljiv sporazum Zanimivo je, da se je v kontekstu konflikta zaradi meje v Istri in Piranskega zaliva v slovenskem političnem prostoru pogosto pojavljala teza, da ideološko-nazorska usklajenost vladajočih političnih opcij v obeh državah pripomore k hitrejšemu reševanju odprtih vprašanj. To naj bi veljalo predvsem za čas vladavine LDS v Sloveniji in SDP (socialdemokrati) na Hrvaškem,

ko sta bila na sceni že pokojna Janez Drnovšek in Ivica Račan, ki sta tudi podpisala znameniti, kasneje propadli sporazum o meji (t. i. sporazum Drnovšek-Račan). Omenjeni sporazum je namreč pozneje zavrnila hrvaška stran, češ naj bi bil zanjo ponižujoč, čeprav je dejansko pravno potrjeval prej omenjeni hrvaški enostranski poseg iz leta 1994 in tako začrtal mejo po Dragonji (oz. Kanalu sv. Odorika), kot so jo v svojih zemljevidih začrtali Hrvatje. Po drugi strani pa je sporazum omogočal dostop Slovenije na odprto morje, prav to pa je bila sporna točka za hrvaško stran. Na slovenski strani mnogi še vedno priznavajo omenjeni sporazum za sprejemljiv kompromis ne glede na to, da pomeni dokončno pravno potrditev meje tam, kjer je dejansko nikoli ni bilo, s tem pa tudi dokončno odpravlja staro južno mejo občine Piran, ki glede na mednarodne sporazume predstavlja enega temeljnih pravnih faktov na dan 25. 6. 1991. Kakor koli že, pokazalo se je, da ideološko-politična usklajenost ni porok za uspeh pri reševanju odprtih vprašanj med državama.

Konstruktivna opozicija Kontinuiteta zunanje politike v odnosu do Hrvaške s poudarkom na zavarovanju vitalnih interesov kaže, da je po več kot petnajstih letih po številnih incidentih

Premierju Pahorju pri vprašanju Hrvaške stoji ob strani tudi opozicija.

Sporna igrišča za golf

Med problemi, ki so v zadnjem času otežili približevanje Hrvaške EU, je tudi zakon o zemljiščih za igrišča za golf, ki ga je nedavno sprejel hrvaški sabor. Sporni zakon namreč omogoča državi ali lokalni in regionalni upravi, da lahko na zahtevo vlagatelj – lastnikov večinskega dela zemljišč za igrišča za golf – po tržni ceni in brez javnega razpisa prodajo do 30 odstotkov zemljišča, potrebne za ureditev igrišča. Poleg tega lahko vlagatelj razlasti tudi do 20 odstotkov celotnega območja igrišča za golf. To pomeni, da ima lahko vlagatelj, ki si želi zgraditi igrišče za golf, zgolj 50 odstotkov celotne površine v svoji lasti, medtem ko lahko preostalih 50 odstotkov pridobi brez javnega razpisa in s postopkom razlastitve. Sabor je poleg tega sprejel tudi predlog zakona o kmetijskih zemljiščih, ki predvideva spremembo namena kmetijskih zemljišč v igrišča za golf brez doplačila. Omenjeni zakon bi lahko ogrozil zemljišča v lasti slovenskih državljanov, zato zunanje ministrstvo svari, da bi v primeru posega v zasebna zemljišča prišlo do »eklatantne kršitve spoštovanja načela nedotakljivosti zasebne lastnine slovenskih državljanov, ki so lastniki zemljišč na Hrvaškem«.

Odziv evropske poslanke

Na aktualne dogodke v zvezi s Hrvaško se je odzvala tudi evropska poslanka in predsednica NSi Ljudmila Novak in v sporočilu za javnost med drugim zapisala, da Hrvaška nima urejenih meja z nobeno nekdanjo jugoslovansko republiko, na katero meji, »zato ne gre samo za sosedske odnose med dvema državama, pač pa za mednarodni problem prihodnjih zunanjih meja EU«. Novakova je tako demantirala mnenje nekaterih evropskih politikov, češ da naj se problem slovensko-hrvaške meje uredi dvostransko in da to ne bi smelo vplivati na vstop Hrvaške v EU, in v posebnem pismu pozvala vse evropske poslance, da ne izkazujejo brezpogojne naklonjenosti hrvaškemu vstopu v EU, pač pa dajo Hrvaški jasno vedeti, da se mora kot kandidatka in prihodnja članica EU držati pravil in urediti svoje odnose s sosedi.

vendarle prišlo do političnega konsenza in odločnosti glede slovenskih interesov pri obmejnih vprašanjih (ne nazadnje ne gre samo za mejo v Istri, pač pa tudi za nekatere druge točke). Vse kaže, da tudi opozicija igra pri tem konstruktivno vlogo, kar še

zlasti velja za SDS, ki je bila glede reševanja problematike meje doslej bolj umirjena, medtem ko sta SLS in SNS zavzemali ostrejša stališča. Podobno je opozicija že v času vladavine LDS podpirala vstopanje Slovenije v EU in Nato, ni pa takšne podpore opozicijskih strank doživela prejšnja vladna koalicija pri slovenskem predsedovanju EU. Pahor ima pri svoji zunanjepolitični usmeritvi tudi podporo koalicijskih partnerjev in predsednika države Danila Türka, kar je še posebej pomembno glede na to, da predstavniki drugih članic EU niso prav z navdušenjem sprejeli slovenskega veta na hrvaško pridruženje EU (eden od evropskih poslancev je to imenoval celo za protievropsko delovanje slovenske vlade), zato se Pahor zaveda,

Bo Sloveniji uspelo zavarovati njene interese glede meje? Ključno je vprašanje pomorske meje med državama.

► da v tem trenutku ne sme popustiti pri zavarovanju slovenskih interesov, saj bi v nasprotnem primeru Slovenija izgubila precej ugleda.

Ostrina ni potrebna Čeprav v Sloveniji za zdaj ne prevladuje mnenje, da bi morali o vstopu Hrvaške v EU odločiti na referendumu, pa je bilo izrečenih že več opozoril, da bo treba ukrepati zaradi hrvaških posegov na območjih, kjer jurisdikcija Slovenije tudi po nelegalni in nelegitimni spremembi meje piranske občine nikoli ni bila sporna, ter v sa-

mem Piranskem zalivu, kjer so se kratki stiki med ribiškimi ladjami in hrvaškimi policijskimi plovili vrstili običajno vsako leto meseca avgusta. Pri tem velja omeniti tudi hrvaško uvajanje ekološko-ribolovne cone brez posvetovanja s sosednjimi državami oz. EU in nezakonito prodajo slovenskih zemljišč ob Dragonji. Zanimivo je, da v dosednji zgodovini slovenska stran ni našla dovolj poguma, da bi nastopila enotno. Ko je hrvaška policija septembra 2004 pri hiši Joška Jorasa aretirala skupino pripadnikov SLS (med njimi pred-

sednika stranke in kasnejšega ministra za okolje in prostor Janeza Podobnika), se je tedanji premier Anton Rop odzval precej ostro, ko je med drugim dejal, da Slovenija do nadaljnjega ne more več podpirati vstopanja Hrvaške v EU. Zanimivo je, da je Rop samo malo pred tem s tedanjim ministrom za promet Markom Pavliho ribaril v Piranskem zalivu. Podobno kot Rop je tudi Pavliha januarja lani kot poslanec LDS in podpredsednik državnega zbora predlagal, naj Slovenci zaradi agresivne hrvaške politike ne hodimo več na

dopust na Hrvaško. Na omenjeno pobudo se je negativno odzval tedanji poslanec SD in sedanji evropski poslanec Aurelio Juri, češ da pobuda Pavlihe »v ničemer ne prispeva k pomirjanju najnovejše diplomatske bitke med Zagrebom in Ljubljano, tudi ne blaženju ostrine hrvaških stališč in zagotovo ne k urejevanju odprtih vprašanj, zlasti mejnega«. Kljub temu sta Pavliha in Rop (skupaj z Darjo Lavtižar Bebler in Milanom M. Cviklom) kasneje postala Jurijeva strankarska kolega.

Ne glede na rdečo luč, ki jo je Hrvaški prižgala Slovenija, pa je jasno, da je vstop Hrvaške v EU še vedno v interesu Slovenije, vendar ne na račun njenih interesov. Slovenija je sicer stateško v boljšem položaju glede na to, da je kot članica EU tudi članica schengenskega in evroobmočja. To pa pomeni, da v obrambi svojih interesov ne potrebuje ostrine in populizma, pač pa enoten in odločen nastop. ■

SDS znova vodi pred SD

Po izvolitvi Pahorjeve vlade v javnost prihajajo tudi rezultati prvih anket, ki merijo podporo slovenskim političnim strankam.

Potem ko je Politbarometer 12. decembra med strankami nameril veliko prednost vladajoče SD pred drugouvrščeno SDS – razlika je znašala kar dvanajst odstotkov –, je anketa Večera slab teden kasneje poskrbela za presenetljiv preobrat. Po Večerovi anketi, ki jo je izvedla agencija RM Plus na vzorcu 700 anketirancev, SDS z okroglimi

dvajsetimi odstotki vodi pred SD (18,8 odstotka), na tretjem mestu pa je Zares (7,4 odstotka). Vse druge parlamentarne stranke so pod štiriodstotnim pragom. Glede na to, da je v anketi viden izredno visok delež tistih, ki ne bi šli volit – takšnih je skoraj trideset odstotkov, medtem ko je neopredeljenih skoraj deset odstotkov –, lahko

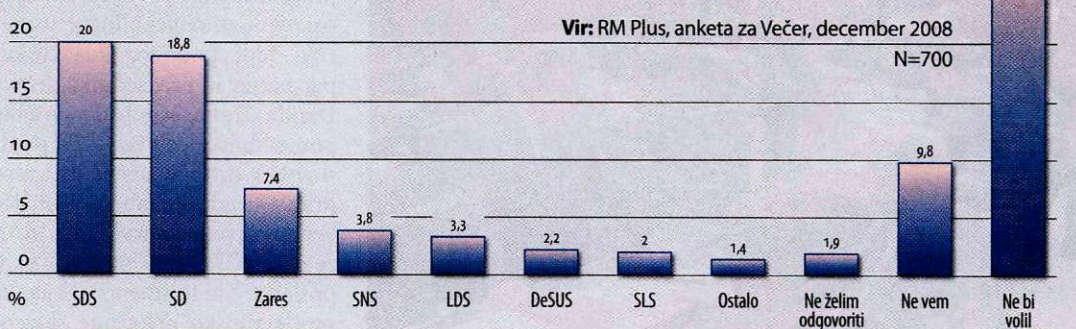
sklepamo, da anketa odraža razočaranje tistih, ki so na volitvah dali glas SD, nato pa so ji zaradi imenovanja Dimitrija Rupla za premierjevega posebnega odposlanca odrekli podporo. Pri tem je zanimivo, da se glasovi razočaranih volivcev niso preselili k drugim koalicijskim strankam (Zares, LDS, DeSUS), saj slednje niso zabeležile izrazito povečane podpore. Kljub temu pa ima t. i. levi trojček skupaj z DeSUS še vedno relativno veliko prednost,

saj ima po anketi samo z upoštevanjem opredeljenih glasov približno 55-odstotno podporo, kar ustreza podatku zadnje Politbarometrove ankete, po kateri Pahorjevo vlado podpira 51 odstotkov anketirancev.

Zanimivo je, da je pred štirimi leti po Politbarometri anketi Janševo vlado takoj po izvolitvi podpiralo 61 odstotkov anketirancev, kar je deset odstotnih točk več kot pri Pahorjevi vladi. Precej večja je bila razlika tudi med tedaj vodilno SDS in drugouvrščeno LDS. Slednja je dobila 13 odstotkov, SDS pa kar 37 odstotkov. Težko pa je reči, ali je razmeroma nizka podpora Pahorjevi vladi posledica nekaterih Pahorjevih presenetljivih potez, ki so sledile kmalu po izvolitvi vlade. Kljub temu se novi vladi ni treba bati, da bi doživljala medijske napade, kot jih je doživela njena predhodnica, zato je mogoče v prihodnosti pričakovati razmeroma stabilno podporo vladi, ki jo lahko omaja samo Pahorjeva »neubogljivost«. G. B.

Denimo, da bi bile naslednjo nedeljo volitve v državni zbor.

Za katero stranko bi volili?

Večerova decembrska anketa kaže prednost Slovenske demokratske stranke pred Socialnimi demokrati.

Plačni stampedo v javnem sektorju

Petra Janša, foto: Gregor Pohleven

Ustavno sodišče je pred tednom dni pritrdilo sodnikom, da so nekateri členi zakona o plačah v javnem sektorju v nasprotju z ustavo. Pravosodno ministrstvo je napovedalo analizo odločbe, sodniki pa čakajo ponudbo države.

Ustavno sodišče pritrdilo sodnikom glede neustavnosti plačne reforme.

V neskladju z ustavo so četrti odstavek 5. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju in drugi odstavek 10. člena v zvezi s prilogo 3 Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, kolikor se nanašata na sodnike, ter četrti odstavek 44. člena Zakona o sodniški službi. Prav tako je v neskladju z ustavo izpodbijani člen Zakona o sodniški službi. Zdaj je na potezi državni zbor, ki mora neskladje odpaviti v šestih mesecih, je na ustni razglasitvi ustavne odločbe dejal predsednik Ustavnega sodišča RS (US) Jože Tratnik. Odločitev, ki jo je od US zahtevalo upravno sodišče, so ustavni sodniki sprejeli soglasno, razen omenjenega četrtega odstavka 5. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, ko je Miroslav Mozetič glasoval proti in tako podal odklonilno ločeno mnenje. Sodnica Marta Klampfer

je dala pritrdilno ločeno mnenje, njenemu mnenju pa se je pridružil tudi sodnik Ciril Ribičič.

V neskladju z ustavo V neskladju z ustavo je bil po ugotovitvi US poleg omenjenega tudi tretji odstavek 25. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, kolikor se je nanašal na sodnike. Bistvene razloge za odločitev o ustavnosti izpodbijanih določb je predstavil sodnik poročevalec Ernest Petrič. Ustavnopravna enakovrednost sodne oblasti v primerjavi z zakonodajno in izvršilno oblastjo zah-

teva, da se položaj sodne oblasti in sodnikov kot nosilcev te oblasti obravnava in ureja primerljivo z drugima vejama oblasti. S tem so zagotovljeni tudi neodvisnost sodnikov ter integriteta in dostojanstvo sodne oblasti kot take. Zahteva po enakovrednosti posameznih vej oblasti predpostavlja tudi primerljivo plačilo po statusu medsebojno primerljivih funkcionarjev različnih vej oblasti, je pojasnil Petrič. Razlike v plačnih razredih med najnižje uvrščeno funkcijo okrajnega sodnika in najnižje uvrščeno funkcijo poslanca

oziroma ministra, kot so določene v izpodbijani zakonski ureditvi, so z vidika ustavne zahteve po ustavnopravni enakovrednosti vseh treh vej oblasti nesprejemljive. Prav tako je z vidika načela delitve oblasti nedopustno, da je plačni razred funkcije vrhovnega sodnika izenačen s plačnim razredom funkcije najnižje uvrščene poslanca, so v odločbi zapisali ustavni sodniki. Po njihovem mnenju je treba upoštevati, da gre za funkcionarje različnih vej oblasti z različnimi, a enako pomembnimi pristojnostmi v sistemu delitve oblasti. Glede na navedeno je US odločilo, da je izpodbijana ureditev o plačnih razredih sodnikov v neskladju z ustavnim načelom delitve oblasti, je pojasnil Petrič.

Vinko Gorenak: »Odločba US daje možnost vladi in sodnikom, da sistem plač sodnikov preprosto uredijo tako, kot se bodo dogovorili.«

Ključni 125. člen Ustave RS Zakonske določbe v zvezi z očitki o znižanju sodniških plač je ▶

► US presojalo z vidika skladnosti z načelom neodvisnosti sodnikov iz 125. člena Ustave RS. Iz tega ustavnega načela izhaja namreč tudi varstvo sodnikov pred znižanjem njihove plače v času opravljanja funkcije. Kot je pojasnil Petrič, ne more biti varovana samo sodnikova osnovna plača, temveč tudi dodatki k plači, ki pomenijo stalni del sodnikove plače. Navedeno pa pomeni, da je zagotovljeno varstvo sodnikove plače kot vsote njenih stalnih delov; torej sodnikove plače kot celote. Iz 125. člena Ustave RS izhaja tudi prepoved znižanja sodniških plač, ki bi bilo posledica dokajšnjega padca njihove realne vrednosti. Zato mora zakonodajalec predvideti ustrezne mehanizme, ki bodo to preprečevali. Izpodbijana določba o usklajevanju sodniških plač, ki veže dejansko uskladitev sodniških plač na vsakokratni dogovor strank kolektivne pogodbe za javni sektor, takšnega varstva po mnenju US ne zagotavlja. Zato je v neskladju s 125. členom Ustave RS.

V neskladju z načelom sodniške neodvisnosti pa je bila tudi zakonska ureditev o dodatku za delovno dobo, ker zakonodajalec ni zagotovil, da zaradi znižanja tega dodatka ne bi moglo priti do dokajšnjega znižanja realne vrednosti sodnikove plače. US ni presojalo veljavne ureditve dodatka za delovno dobo, ker je predlagatelj ni izpodbijal. Vendar opozarja zakonodajalca na ustavno spornost šestega odstavka 23. člena novele Zakona o sistemu plač v javnem sektorju z vidika 125. člena Ustave RS. Pri urejanju sodniških plač mora zakonodajalec upoštevati zahtevo po nezdržljivosti sodniške funkcije z opravljanjem drugih funkcij oziroma dejavnosti, ki izhaja iz 125. člena Ustave RS. Vendar pa ta ustavna določba ne zahteva, da bi morale biti plačilo, ki pomeni nadomestilo za to nezdržljivost, izraženo kot poseben del plače sodnikov. Ker je nadomestilo za nezdržljivost zakonodajalec upošteval v osnovni plači, zatrjevana neustavnost ureditve sodniških plač ni podana, so ugotovili ustavni sodniki.

Tudi zakonska ureditev o nagrajevanju redne delovne uspe-

Z odločbo ustavnega sodišča se ni strinjal le sodnik Miroslav Mozetič.

Predsednik odbora državnega zbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje Vinko Gorenak

»Dvig sodniških plač utegne odpreti plačni stampedo v javnem sektorju.«

Minister Aleš Zalar je v času Janševe vlade pozival sodnike k stavki.

šnosti sodnikov in delovne uspešnosti sodnikov za povečan obseg dela ni v neskladju z ustavo. Prav tako niso podane zatrjeване neustavnosti zakonskih določb v zvezi z ureditvijo postopka izdaje posamičnih odločb o plačah.

US je glede vseh zakonskih določb, za katere je ugotovilo, da so v neskladju z ustavo, izdalo ugotovitevno odločbo. Ugotovljene neustavnosti so namreč takšne narave, da ne omogočajo razveljavitve izpodbijanih določb. US je za odpravo ugotovljenih neustavnosti določilo rok šestih mesecev. Po Petričevih besedah je US v odločbi posebej opozorilo, da bosta morala predlagatelj zakona in zakonodajalec v postopku sprejemanja zakona zaradi odprave ugotovljenih neustavnosti zagotoviti sodelovanje sodni-

kov, saj gre za zakonsko ureditev, ki ureja njihov položaj.

Plačni stampedo Za ministra za pravosodje Aleša Zalarja, ki je še v času Janševe vlade pozival sodnike k stavki, odločba US o plačah sodnikov po pričakovanju ni bila presenetljiva. Kot so v prvem odzivu zapisali na ministrstvu za pravosodje, »za to vlado ni vprašanje, ali uresničiti odločbo US, ampak je vprašanje, kako to storiti«. Zato pravosodno ministrstvo napoveduje, da si bo najprej vzelo čas za temeljito analizo te ustavne odločbe. Sledil bo posvet z ministrstvom za javno upravo in priprava osnutka ustreznih normativnih sprememb na podlagi izhodišč, ki jih bo določila vlada.

Zadovoljna je tudi predsednica sodniškega društva Janja Roblek.

Po njenih besedah so sodniki le »malce žalostni«, ker ustavno sodišče ni ugotovilo neustavnosti v delu, ki se nanaša na delovno uspešnost in na delovno uspešnost za povečan obseg dela. Glede prekinitve stavke je dejala, da je predvidena samo sporazumno z delodajalsko stranjo, kar pomeni ponudbo vlade, usklajeno delovanje in sporazumno prekinitve na podlagi delovanja obeh sprtih strani.

V zvezi z odločitvijo se je oglašil tudi nekdanji minister za javno upravo Gregor Virant (SDS) in dejal, da vprašanje konkretne uvrstitve plač sodnikov, poslancev in ministrov v plačne razrede ni pravno vprašanje, zato je neprimerno, da o tem odloča US. Poleg tega je opozoril, da je US že drugič ocenilo, da so plačna razmerja neprimerna, ni pa povedalo, kakšne bi morale biti sodniške plače, da bi bile skladne z ustavo. Utegne pa dvig sodniških plač odpreti plačni stampedo v javnem sektorju, še opozarja Virant. Predsednik Združenih ob Lipi sprave Stanislav Klep pa je prepričan, da bi se moralo US »ukvarjati s problemom gospodarske krize in ne s sodniškimi plačami ter njihovim enačenjem s poslanskimi«. Klep meni, da so zahteve sodnikov neupravičene in da ne morejo biti enake kot plače poslancev, saj so poslanci voljeni, sodniki pa imenovani.

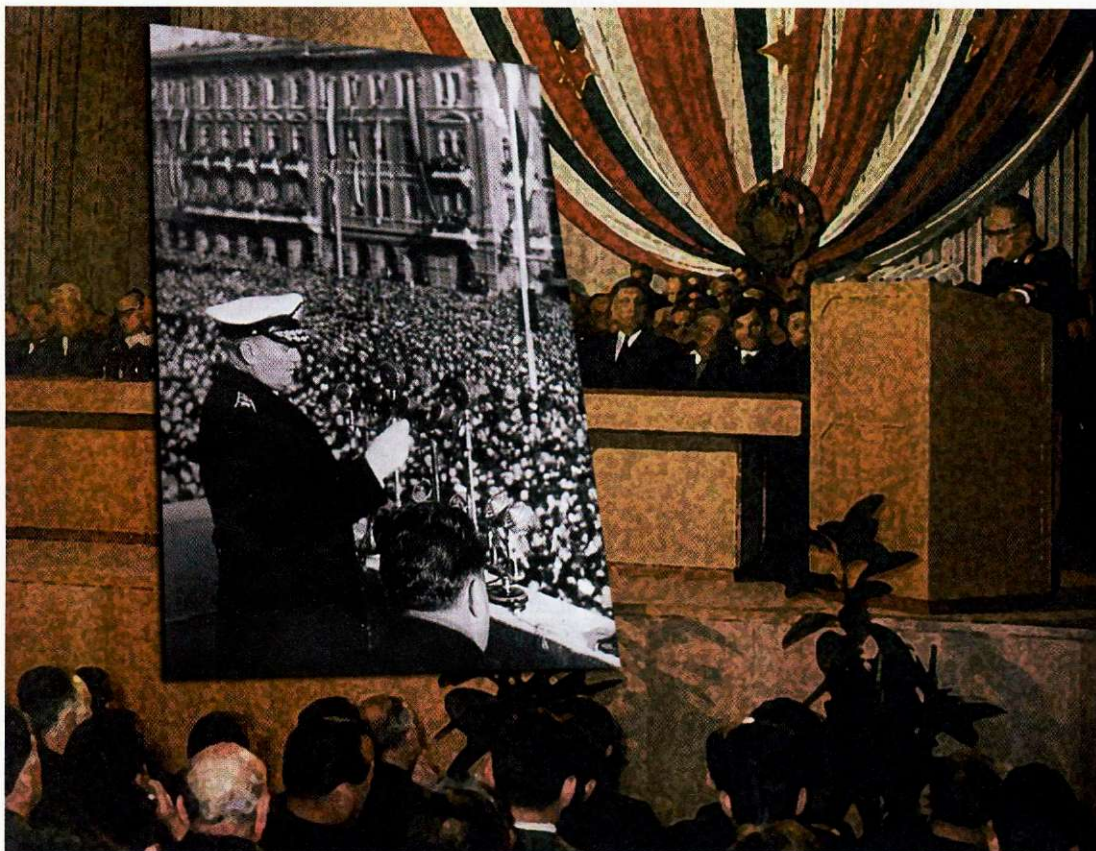
Kritična le SNS in SDS Za večino poslanskih skupin je odločitev US pričakovana. Le predsednik SNS Zmago Jelinčič meni, da je US »spet enkrat preseglo svoje kompetence«, saj ni najvišji organ v državi, ampak je to državni zbor. Odločbo je tako komentiral z besedami, da je US ravnalo po načelu »vrana vrani ne izključuje oči«, saj se s takšno »cehovsko narejeno presojo« ni strinjal le sodnik Miroslav Mozetič.

Po mnenju Vinka Gorenaka (SDS), predsednika odbora DZ za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje, je ustavna odločba »v velikem delu dokaj nejasna in zamegljena. Hkrati pa na široko odpira vrata vladni koliciji, da bo to vprašanje lahko uredila na način, ki si ga je zamislila v koalicijskem sporazumu, torej v zakonu o sodniški službi, v sporazumu s sodniki. ▣

Verska sekta titoizma

Pavel Ferluga, foto: arhiv Demokracije

V Združenih državah Amerike, državi z dolgoletno demokratično tradicijo in uveljavljenim političnim pluralizmom, so svoj čas registrirali tudi komunistično partijo kot izraz svobodne politične volje določenega števila državljanov.

Zaradi svoje demokratične tradicije Amerika pač ni mogla niti v letih t. i. lova na čarovnice zanemariti pravice družbe, da ustanovi gibanje, politično ali mnenjsko ali kar koli drugega. Zato ni prepovedala komunistične partije, četudi jo je označila za zločinsko in nedemokratično, enako kot nacifašistično, kar je bilo vsem demokratično mislečim ljudem povsem jasno. Zanimiva je v tem oziru knjiga Stephena Kocha Dvojna življenja. Čeprav so točno vedeli, da je to stranka, ki deluje na podlagi nasilja in destabilizacije demokratične ureditve družbe (metodologija zelo podobna nacifašizmu), so ji le dopustili, da se registrira. Zelo smiselno in tudi logično so to stranko uvrstili med verske sekte oz. skupnosti in po-

dobno, ne pa med demokratične stranke, ki nasilje zavračajo. S tem so točno opredelili tudi njeno bistvo. Saj, če danes pomislimo, kaj je pravzaprav bila komunistična stranka, ne moremo zanikati dejstva, da je bil njen prvenstveni namen in revolucionarna nuja, da v vsaki verski skupnosti, prevladujoči ali ne, v njihovih večstoletnih naukih uvede ideologijo dialektike materializma – marksizma, leninizma in nadaljnjih nians – izmov (pri nas titoizma), ki bi imela značilnosti religije, kot so malikovanje, odrešenje, osvobajanje, kult

osebnosti, sakralni objekti (pri nas Sv. Urh, bolnišnica Franja, Dražgoše, Dovci pri Komnu itd.) ter vrsta »svetlih dogodkov NOB« in spomenikov z novim religioznim rdečim znakom tudi za mrtve. Seveda ne za vse, pač pa le za »naše zveličane«, četudi umorjene v lastnih vrstah, v nasprotju s krščansko kolektivno pieteto.

Nova religija Družbi je bilo treba dati »novo« religijo, ki bi slonela na nasprotnih postulatih starih ustaljenih moralno-etičnih vrednot, saj so se zavedali,

Ne moremo mimo dejstva, da sta bila namen in nuja komunistične partije nadomesti druge vere.

da družba ne preživi brez vere v vrednote, te pa morajo nujno vsebovati skrivnostni naboj »božanskega«, to se pravi duhovnega, materialno nedoločnega, ideološkega. Treba je bilo le spremeniti vrednote, ki jih je zagovarjal potencialni nasprotnik. In tu se je pojavila največja težava, kako povzdigniti nihilistični materializem na raven »duhovne« vrednote. Povzdigniti je bilo treba znanost in tehnologijo v motor napredka in se odpovedati »šamanskim skrivnostim duhovne vzporedne evolucije« v času, ki je nalagal breme neznane prihodnosti pri vsakem koraku odkrivanja delov brezkončne enigmatične skrivnosti življenja. Sklicevanje le na naravne zakonitosti (ki naj bi bile povsem razumljive, kar ni res) ni več zadoščalo. Materialistični teoriji je bilo nujno treba dodati »duhovno« komponento, ki bi zasedla mesto tradicionalnega »opija« v utrditvi nove vere s čisto materialnim, vidnim elementom kot središčem kohezije novih še ne točno definiranih »vrednot«. Nove vrednote so tako postale tudi kraja, zavita v psevdolegalni plašč »pravičnega« odvzema imovine obogatelim na račun revnih (sic!). Uboj nekoga, ki ni soglašal z novo vero, je znova postala vrлина, kar je bilo v daljni preteklosti eksperimentirano, danes pa je preživeto zaradi civilizacijske evolucije in nesprejemljivo v demokratični družbi, toda nujno v nasilnem ustvarjanju nove družbe. Laži, ovadbe, sumničenja, nadzorovanje misli, usmerjeno izobraževanje brez možnosti kritičnega pristopa, popolna predanost vladajočim strukturam brez pravice ugovora, teptanje človekovih pravic, kot jih pojmujejo danes, in še cela vrsta pohablajočih trendov v usmerjanju miselnosti državljanov na vseh področjih ►

► družbenega udejstvovanja so postali zapovedi nove vere in seveda tudi »duhovna« podlaga podzavestnih dražljajev v vsakdanosti in odnosih do sočloveka. Grehi zoper nove zapovedi so se kaznovali tako, da so vnesli strah v kosti morebitnim oporečnikom, ki so zato svoje potomce vzgajali v prikrivanju lastnih misli, da bi jim prihranili marginalizacijo ali še kaj hujšega (primer tigrovca Godniča, ki je sina vzgajal v titoizmu, kar so povedali ljudje, ki so ga dobro poznali, čeprav se intimno ni strinjal s tem).

bil poosebljen v genialnih voditeljih delavskega razreda in njihovi odrešilni »filozofiji«, med katerimi je pri nas izstopal prav Walter alias Josip Broz-Tito, osrednje božanstvo nove verske sekte, prerok kominternovske šole Dzeržinskega z Edvardom Kardeljem-Krištofom in Kidričevimi ter drugimi apostoli.

Nepretrgana rdeča nit Morda bo kdo skeptičen pri tem opisu sektaške verske navzočnosti v naši družbi. Če pa je bolj pozoren na dogajanje v vsakdanjiku,

morskem zamejstvu je danes ta kult titoizma v zavesti levičarjev še bolj razvit kot v matični domovini, zato tudi omogoča stagnacijo narodne zavesti in zavračanje ponosa nacionalne identitete v korist asimilacije z večinskim narodom. Če se spominjate manifestacije v podporo »četverici« v Ljubljani, je tedaj korakal po cesti neki uniformiranec s sliko Tita, kar je bil skrajni anahronizem, če pomislimo, da je bila JLA tipična titoistična ideološka trdnjava. To ločevanje kulta osebnosti Tita od njegovih otipljivih stvaritev v obliki partije, politične policije, JLA in vseh organizacij, ki so slonele na njegovem imperativu teptanja človekovih pravic in demokracije, ki so bile zavržene s plebiscitom za osamosvojitve, potrjuje podzavestno hotenje po ohranitvi tega malika, ki je povzročil največje gorje slovenskemu narodu. Tak anahronizem je bil celo ob smrti Stalina, ko so v gulagih njegove žrtve jokale, namesto da bi se veselile konca krvoločnega diktatorja, ki jih je tja pošiljal. Ta rdeča nit kulta titoizma je pripeljala do tega, da kljub osamosvojitvi še nismo imeli ne lustracije ne predsednika republike, ki bi ne bil titoist. Reverentnost do diktatorja je bila prepoznavna celo v vrstah ljudi, ki so bili na strani »desne« opcije (takrat Demos), a se ne morejo otresti podzavestnega strahu totalitarne polstoletne preteklosti in z izobraževanjem vtetovirane podzavesti popolne čistosti »ljubičice bijele« (tu je Tito celo spolno dvoedini in prekaša devico Marijo).

Verska »vzajemnost« Ko premišlujem nekatere miselne vzorce, ne morem mimo dejstva, da so naši katoliški verniki še danes dvakrat versko dogmatsko obremenjeni. Ne morem si drugače razložiti, kako je mogoče, da na volitvah volijo prav tiste nasprotnike Cerkve, ki nedvoumno predstavljajo titoistično dogmatsko mesijanstvo (Kučan, Drnovšek, Türk, da o voditeljih levih mavričnih strank kontinuitete ne govorim). Tu imajo »izvirni« predvojni, medvojni in povojni podzavestni »otežujoči greh« tudi nekateri katoliški duhovniki, ki si ne upajo s prižnic povedati vdanim vernikom svojega mne-

nja enakopravnega državljana in izkazati politične opredelitve do strank slovenske pomladi, ki so notorično zaveznice vesoljnega krščanstva in njegovih moralno-etičnih vrednot, teptanih od antagonistov, ustvarjalcev nove veroizpovedi. Kučan ne bi bil izvoljen, če bi na prižnicah navijali za velikega svobodoljuba in pravega socialdemokrata Pučnika (politkomisarski dogmatizem drugačnega predznaka, ker Pučnik po mojem skromnem mnenju ni bil konfesionalni vernik). Demos je imel v sebi »peto kolono« in Cerkev na Slovenskem je igrala vlogo trojanskega konja, pa ne hoté, ampak preprosto zato, ker se je bala odločno nasprotovati titoizmu, ki so ga njeni verniki (posebno povojne generacije) dogmatsko delili s Kristusom v svoji podzavesti kulta »odrešitelja«. Zato naši Cerkvi zamerim, da njeni duhovniki po cerkvah niso nastopali energično in odkrito (ne dvomno, kot je v navadi, ki dopušča drugačno interpretacijo) proti tej sekti in niso povedali resnice v zvezi PIF-OF-NOB. Tudi duhovniki in verniki so državljani z istimi pravicami kot drugačni verniki in njihovi »duhovni« voditelji. Na prižnicah se imajo pravico politično opredeliti in tako vplivati na lastne vernike, katerega predsednika ali stranko voliti in katerega ne. Tretji titoistični predsednik ne bi bil izvoljen, če ga ne bi volili tudi katoliški verniki, zato je imel prav kardinal Rode v kritiki slovenskih vernikov, kot je napisala v Magu novinarka Anuška Delić, čeprav je bila njena interpretacija diametralno nasprotna v sozvočju nove smeri, nekoč bolj dostojanstvene omenjene revije: »Govoril je tudi o obdobju prejšnjega stoletja, ko so katoliki prav med revolucijo in po njej junaško in z globoko predanostjo živeli svojo vero. Danes pa se ljudje, po njegovih besedah, bojijo javno izkazovati svojo veroizpoved, moralno so otopeli, državljansko nezreli, ne upajo si misliti s svojo glavo in navsezadnje – hlapčevsko so odvisni od sredstev javnega obveščanja, ki se požvižgajo na resnico, še zlasti kadar govorijo o Cerkvi.« Kardinal je pokončno izrekel to, kar se resnično dogaja. Z njim se zato popolnoma strinjam.

Titoizem je na Slovenskem še vedno navzoč. Na Sabotinu ga še vedno slavijo.

Kljub članstvu Slovenije v EU nekateri prisegajo na stare vrednote.

Ta vera je seveda imela tudi svoje zakonitosti v obliki zapovedi, ki jih ni bilo le deset, ampak veliko več in so bile pogojene z eno samo maksimo: komunistična partija (kot duhovna vrednota, ki je »moralnopolitično neoporečna«) je edina, ki lahko vlada novi brezrazredni družbi vesoljne »diktature proletariata«. Kohezijo novih vrednot in »posvečenje« njenih apostolov je utrjeval, kot nujna ljudskemu brezpogojnemu verovanju, dogmatizem dialektičnega materializma, ki je

bo kmalu spoznal, da je rdeča nit te družbene podzavestne religije pri nas še navzoča. Spomnimo se maškarad kamnitih napisov nekaterih naših hribov (Sabotin, Kokoš, Rihemberg itd.), proslave »prve slovenske vlade« v Ajdovščini, vseh šamanskih plesov zveze borcev, proslav Kočevskega zbora odposlancev, dneva mladosti, dneva upora itd., da ne govorimo o raznih spletnih forumih, kjer mrgoli oboževalcev diktatorjev 20. stoletja in celo leninizma, stalinizma, maoizma ... V pri-

Kontinuiteta enoumja Noto-rično je tudi, da slovenska medijska totalnost – razen redkih častnih nekonsistentnih izjem periodičnega tiska – ni imela niti ene besede obsodbe slaboumnih ekscesov sektašev pri valjenju kamenja in nezakonitem betoniranju ekonesnage po kraških hribih. Niti služba gradbene inšpekcije in varstva naravnega okolja ni posegla, kar bi morala po službeni dolžnosti. Strah pred to nasilno sekto je onemogočil in osmešil organe nove slovenske države, ki so nemočno klecnili pred malikovanjem nihilističnega uničevalca. Celo diplomatsko predstavništvo poosamosvojitvene Slovenije v Trstu je na vprašanje italijanskih oblasti, kaj misli naša država storiti s temi napismi na hribih, zavzelo stališče branitelja le-teh, čeprav so nam bili v posmeh in so omalovaževali osamosvojitvev (Primorske novice, 3. avgust 2004).

Poglejmo še naše šole. Še vedno so trmasto zastarele in ortodoksne v poučevanju zgodovine in seveda družbenih ved. Le plaho se prilagajajo novjšim učnim načrtom demokratičnega pridiha EU. Učitelji in učiteljice v osnovnih šolah se še vedno hote ali nehote imajo za vojake revolucije in radi slišijo naziv »tovariš« in »tršica«, saj je to zapovedal »duhovni vodja sekte«, sekretar zveze komunistov, ki danes velja za patriarha in varuha božanske zapovedi »mi ti se kunemo«. Nemalo kabinetov šolskih ravnateljev ima izobešene slike malikovanega diktatorja. Tu ne smemo pozabiti na poimenovanja šol, izobraževalnih ustanov, ki nosijo imena nepismenih ubijalskih revolucionarjev, in seveda poimenovanja ulic in trgov po is-

Je bila katoliška Cerkev pred letošnjimi volitvami premalo odločna?

tih nepridipravih, da o pošastnih kipih, ki se še bohotijo po glavnih mestih v posmeh slovenski državi, sploh ne govorimo. Kar še ni naredila država, so naredili tati-takih kipov, čeprav iz zasluž-

grajske Politike. V škodo ugledu Slovenije med predsedovanjem EU je tudi peticija več kot petsto novinarjev, ki je dokazala obstoj delavcev »družbenopolitičnega« obveščevalnega jedra sekte, ka-

Na prižnicah imajo duhovniki pravico, da se sami politično opredelijo in vplivajo na svoje vernike.

karskih razlogov; onečastili so nekaj spodobnih kulturnikov, ki ne spadajo v revolucionarno kamarilo. Turisti, ki prihajajo iz raznih evropskih dežel, se čudijo, da v gostinskih lokalih še vedno kraljujejo kultne slike jugodiktatorja, kar meče čudno luč na državljanse samostojne države in označuje njihov mazohistični hlapčevski sindrom.

Titoizem danes Titoistična verska sekta ima še nesluteno moč v Sloveniji, saj celo danes, ko smo v Evropski zvezi, vtihotapi hvaljenje svojega pošastnega božanstva kot zaslužne osebnosti v knjigo predstavitev Slovenije evropski mladi populaciji (Drago Jančar: »Zelo očitna krava«, Delo, 27.10.2007) brez posledične odstranitve tega krkpucala in kaznovanja avtorjev denigracije države Slovenije v tuji javnosti. Ni naključna niti zadnja afera objave tajnih diplomatskih dokumentov zunanjega ministrstva z evidentnim ciljem prizadeti ugled Slovenije v sektaški navezi ljubljanskega Dnevnika in beo-

pilarno porazdeljene v glavnih medijih naše države.

Korak nazaj Zadnja gonja proti prejšnjemu predsedniku vlade Janezu Janši je seveda afera Patria, ki je zavzela že tako groteskne razsežnosti, da so lahko le naivni indoktrinirani slovenski državljani nasedli tej eklatantni predvolilni mahinaciji manipulatorjev, da bi zagotovili volilno zmago levim strankam mavričnih imen in znakov, ki imajo isti skupni imenovalec komunističnega titoizma. Samo v tujini, kjer razni »levi« časniki nasedajo dialektiki naših »družbenopolitičnih delavcev« in ustvarjalcev javnega mnenja, se lahko blamirajo, kolikor niso še okusili prefinjenosti laganja in obvladanja javnih glasil s strani diktatorskega režima, ki nam je vladal več kot pol stoletja in zapustil težko odpravljiv madež ideološko indoktriniranega novinarstva, katerega predstavniki so glavni akterji vseh poosamosvojitvenih afer in blatenja nezaželene neodvisne Slovenije. In naposled jim je uspelo, da so na volitvah za las »zmagali prav člani verske sekte titoizma«, ker so pritisnili na podzavest poveljnih generacij, ki so zaradi prete-

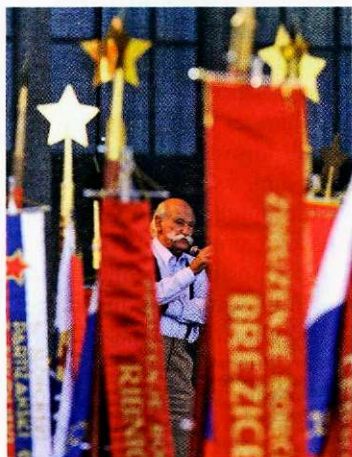
klega šolanja prisluhnili dogmam balkanskega titoizma, ne pa vrednotam krščanske omike zahodne civilizacije, ki smo ji Slovenci vedno pripadali.

Čeprav bo kdo vihal nos nad mojim razmišljanjem, mislim, da zadeva ni zanemarljiva z vidika državotvorne politike mlade države, ki še išče nacionalno identiteto v množici svojih državljanov, kjer je še veliko število po vojni načrtno priseljenih tujih nacionalnih identitet, ki niso naklonjene osamosvojitvi Slovenije in bodo tudi v prihodnje disfatiščne do naše države v podpori ohranjanja sektaštva titoizma. Žalostno je, da so člani te sekte v vseh državnih resorjih, zato se ni čuditi raznim zapletom, aferam, podtikanju, lobiranju, povezanemu z gospodarskim kriminalom na vseh ravneh, celo v znanstvenih inštitutih itd.

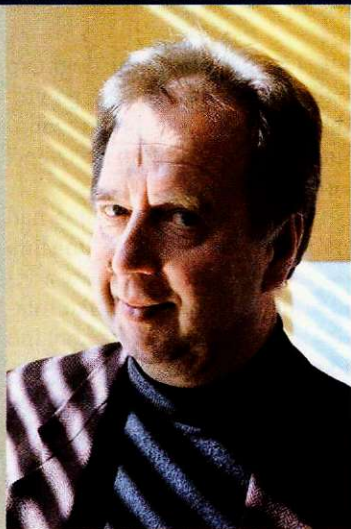
Ne zavidam Janezu Janši težavnega položaja, ki ga je imel pri vodenju Slovenije, ki je obkrožena s sosedi z močno razvito državotvornostjo, močno iredento in ponosom nacionalne identitete. Te vrednote so bile pri nas v polstoletnih povojnih generacijah okrnjene. Za vzpostavitev teh ohranitvenih vrednot malega naroda, kot je naš, bo potreben močan poseg v izobraževanju in domovinski vzgoji novih generacij, ki je pri nas še vedno defektna. Kaže pa, da bo treba še počakati na streznitev velikega dela volilnega telesa, ki danes naseda ali pišmeuhovsko bojkotira volitve. **□**

O avtorju

Pavel Ferluga se je rodil leta 1936 na Opčinah pri Trstu v zavedni protifašistični in protikomunistični družini. Po maturi na Znanstvenem liceju Franceca Prešerna v Trstu se je ob delu vpisal na tržaško medicinsko fakulteto, vendar študija iz družinskih razlogov ni končal. Že v rani mladosti se je začel aktivno ukvarjati s kulturno (slikarstvo, petje) in športno (jadrnalno letalstvo, plezanje) dejavnostjo. Angažiral se je tudi na področju politike in publicistike. Živi v Komnu na Krasu.

Primer titoističnega verskega obreda

Čas hibridnosti

Dr. Marijan M. Klemenčič, foto: Andreja Velušček

Pojem hibrid najbrž poznamo predvsem iz biologije ali kmetijstva, v zadnjem času pa iz avtomobilizma. Vsebinsko pojma pa danes lahko razširimo na številna druga področja, posebno družboslovna. Selitve prebivalcev in pretok informacij dajejo ljudem veliko izbiro ravnanj, pogledov, načinov življenja, identitet. Če je bilo pred desetletji kristalno jasno, v katere družine nosi darila Miklavž, v katere Božiček in v katere dedek Mraz, je danes zadeva drugačna; pogosto pridejo obdarovat otroke kar vsi trije možje.

Za prevzemanje različnih praks posameznikov ali skupin ljudi bi lahko uporabili pojem hibridnost. SSKJ razlaga pojem hibridnost med drugim kot »sposobnost združevanja različnih lastnosti dveh organizmov«; običajni so tudi preneseni pomeni, na primer »arhitektonski liki hibridnega stila«. Zato lahko govorimo tudi o križanju ali hibridnosti idej, pogledov, ravnanj, pri čemer pa je treba ločiti dvoje: ali s takšnim »križanjem« obogatimo prvotno vsebino ali pa jo oslabimo, poplitivimo, da postane del nečesa splošnega.

Riž – kruh naš vsakdanji Neposredno, fizično obliko hibridnosti in njene posledice za široke množice lahko opazujemo pri kulturnih rastlinah, posebno pri osnovnih, kot sta koruza in riž. Vzgoja hibridnih vrst korusa sega v 40. leta 20. stoletja, pri rižu pa je to uspelo dve desetletji kasneje. Strokovnjaki so si prizadevali vzgojiti sorte riža, ki bi dajale visok donos, in bi tako odpravili hudo lakoto, ki je pestila zlasti Indijo. Po dolgotrajnih poskusih jim je uspelo vzgojiti riž z visokim hektarskim donosom in Indija je v nekaj letih na državni ravni pokrila potrebe po rižu. Za kakšno ceno? Seme, namakalne površine, umetna gnojila in zaščitna sredstva, kar so zahtevali občutljivi hibridi, so si lahko privoščili le bogati posestniki. Ti so bogateli na račun malih kmetov, ki so jim bili prisiljeni prodajati zemljo. Na podeželju so se povečevala socialna nasprotja, izginjale so tradicionalne domače sorte, prilagojene različnim rastnim pogojem, državna skladišča pa so bila polna; revno prebivalstvo ni imelo dovolj denarja za nakup riža, ki so mu tudi očitali, da ima prazen okus.

Pa ni treba iskati primerov v daljni in polpretekli Indiji, saj nekaj podobnega doživljamo vsak dan v domačih logih. Poglejmo v naša trgovska središča, kako množice kupcev z nižjimi dohodki kupujejo najcenejšo hrano, ki ima pogosto vprašljivo kakovost. Industrija je s polj pregnala tradicionalno kmetijstvo ter ustvarila industrijsko pridelavo in predelavo hrane. Temeljni postulat takega načina proizvodnje sta količina in obstojnost hrane, za to

pa so potrebni dosežki kemične industrije in bioinženiringa. Le premožnejši sloji lahko vsaj deloma izstopijo iz tega kroga. Naj bo gensko spremenjena hrana (teoretično) zdrava, je predvsem služabnik grobega kapitalizma, ki vodi k oblikovanju brezoblične mase potrošnikov, ki z denarjem polnijo korita nenasitnih kapitalistov.

Podeželski in narodnostni hibrid V tej rubriki smo že omenjali pojem hibridno podeželje, ki se je prvič pojavil v Veliki Britaniji in pomeni prepletanje mestnih in podeželskih struktur. Vsebinsko pojma ima veljavo tudi na slovenskem podeželju, posebno izrazito na suburbanih (širših obmestnih) območjih, kjer ljudje sicer živijo na podeželskem območju, njihovo vsakdanje življenje pa je navezano na mestni prostor. V strokovnem pogledu je zato opredeljevanje meje med podeželjem in mestom vse težje in vse bolj problematično.

Prihaja do hibridnih identitet, ko se na izvorne oblike identitete in mitov dodajo identitetni znaki novega okolja.

Mogoče ne najbolj posrečeno vzporednico s podeželjem lahko najdemo pri narodnostni opredelitvi. Število Slovencev v sosednjih državah se dramatično zmanjšuje, če upoštevamo le uradne (popisne) podatke. Na drugi strani pa domači in tuji strokovnjaki govorijo o nekajkrat večjem narodnem telesu, ki ima določene znake slovenstva. Nekateri govorijo o trd(n)em slovenskem jedru in večini, ki iz različnih razlogov ne izpostavlja slovenske narodnostne opredelitve. Ali lahko tej večini nalepimo nekatere oblike narodnostne hibridnosti? V določeni meri prav gotovo; ali gre za prepuščanje vsakdanjemu življenjskemu toku ali pa za zavestno opredelitev kot posledico močnih asimilacijskih pritiskov v preteklosti (vindišarji). Bolj preprosta slika glede narodnostne hibridnosti pa se kaže pri naših izseljencih. Jure Gombač (Ampak, nov. 2008) poroča o zanimivih načinih izražanja narodnostne identitete ter o odnosu do narodne in kulturne dediščine mladih izseljencev, ki komunicirajo prek svetovnega spleta. Prihaja do hibridnih identitet, ko se na izvorne oblike identitete in mitov dodajo identitetni znaki novega okolja.

O avtorju

Marijan M. Klemenčič, izredni profesor za družbeno in regionalno geografijo, je bil rojen leta 1947 v Kovorju. Po osnovni šoli v Kovorju in Trziču ter gimnaziji v Kranju je leta 1965 vpisal študij geografije in zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1972 je postal asistent za geografijo na isti fakulteti. V magistrskem delu je preučil socialni prelog kot kazalnik hitrih družbeno-gospodarskih sprememb v kmetijstvu, z doktorsko disertacijo pa je opredelil prostorske in narodnostne probleme na Tržaškem. Strokovno se je izpopolnjeval na Poljskem in Finskem. Ukvarja se s prostorskimi problemi podeželja in Slovenije ter teoretskimi vprašanji geografije (regija, prostorska struktura in prostorski sistemi).

Te nove identitete naj bi bile nekaj povsem novega in naj bi se ves čas spreminjale.

Čisto domača in vsakdanja hibridnost Če vsebino pojma hibridnost razumemo široko, lahko vanj vključimo številna ravnanja v vsakdanjem življenju. Ravnanja lahko poimenujemo tudi z drugimi, bolj vsakdanjimi izrazi (dvoličnost, hinavščina itd.), kar nam pomaga osvetliti vsebino hibridnosti. Če smo v začetku omenjali »tri dobre može«, njihovo »koeksistenco« ljudje gotovo razumejo na več načinov, na primer kot spoštovanje različnosti, kot izgovor, ker vsi tako delajo, ali da otroci pričakujejo darila od vseh treh. Občasno se razpravlja o vsebini in primernosti enospolnosti (uniseksa). Na glasbenem področju je vse več »miksov« različnih zvrsti glasbe, večinoma zaradi širjenja ponudbe/trga. Programi političnih strank so vse bolj hibridni. Pa avtomobilski hibridi, pred desetletji nastajanje vedno novih »križancev« (avto za ženske, za družine, za lovce, avanturiste, športnike, poslovneže, obrtnike itd.), v zadnjem obdobju pa s hibridnostjo razumemo funkcijsko prepletanje pogonskih virov: električne energije in fosilnega goriva.

Najvišja oblika globalizacije V jeziku sistemske teorije je hibridnost, ki jo ustvarja sodobna industrija (gospodarstvo), visoka stopnja entropije. Gre namreč za križanje različnih oblik organizacije proizvodnje, vsebine in oblike proizvodov ter načinov prodaje proizvodov in storitev v želji po povečevanju dobička. Svetovno prebivalstvo je vpeto v »hudičev krog potrošništva«, ki ga pelje v pogubo, ker gre za njegovo vsesplošno (samo)zastupljanje, pomanjkanje notranje moči za bistveno spremembo razvojne paradigme. Kapitalizem je dosegel vse koticke Zemlje in se (s sladkimi besedami) bojuje za vsakega potrošnika. Globalno stanje družbe v najširšem pomenu besede (civilizacije) bi v prispodobi lahko primerjali z ogromnim jezom, v katerem se zastajajoča voda zasmraja. Treba je porušiti pregrado grobega (globalnega) kapitalizma, da se vode raztečejo po novih strugah in si naberejo kisika. Je torej črni scenarij, scenarij kriz in – Bog ne daj – katastrof edina mogoča pot ozdravljenja sodobne družbe? Trenutne razmere v finančnem in tudi v »realnem« sektorju gospodarstva delno pritrjujejo navedeni tezi. Na drugi strani je svetovni gospodarski sistem tako močno soodvisen (zamrežen) in prepleten z drugimi področji (politiko, množično kulturo, načinom življenja), da nastopa kot ogromna snežena kepa, ki se vali po pobočju: deli kepe

se krusijo, hkrati se lepijo nove plasti snega. Ukrepi za omiljenje negativnih posledic globalizacijskega kapitalizma, ki jih sprejemajo gospodarsko najbolj razviti deli sveta (okoljski predpisi, socialna solidarnost itd.) imajo omejen doseg in zato skromen učinek. Večina sveta namreč šele vstopa v fazo hitre rasti osebnega in družbenega standarda, pri čemer na veliko in izredno hitro uporabljajo način delovanja, kot so ga doživljale gospodarsko najbolj razvite države v času zgodnjega in zrelega kapitalizma (ropanje naravnih virov, izkoriščanje delovne sile, onesnaževanje okolja). Le kdo ima moralno pravico (in moč), da bi temu delu sveta odrekel pravico do pridobitve standarda, kot je na Zahodu? Če je globalizacija sinonim za gospodarsko soodvisnost sveta, pa so notranji svetovni odnosi zelo različni in moralno oporečni, zato se zdi, da ima »snežena kepa« velike izbokline in vdrtine, zaradi česar je nevarnost, da se bo razletela (še preden naleti na drevo), toliko večja. Ideje o novi razvojni paradigmi so zanimive in potrebne, a zelo splošne ter predvsem brez konkretne moči spreminjanja sveta. Pod njihovim vplivom prihaja do ozaveščanja, predvsem ožjih skupin prebivalstva. Na drugi strani pa industrija spretno izkorišča ekološka gledanja za to, da del svojih neizkoriščenih proizvodnih kapacitet preusmerja na ekološka področja. Če je to dobrodošlo za to, da se izboljša okolje, pa je to hkrati del hipokrizije sodobne družbe: tudi tovrstna industrija je le nadaljevanje dosedanjega načina kapitalističnega gospodarjenja, ki je našlo nov ventil za iskanje profita. V dobri veri, da rešujejo svet, nastajajo novi križanci, ki ločeno zbirajo odpadke, se ogibajo uporabi težko razgradljivih materialov, a njihova telesa in duše še vedno držijo za vrat klešče potrošniške družbe.

Smerokaz polnejšemu življenju Hibrid kot modni pojem se je pokazal kot zanimivo ogledalo sodobne družbe in razvoja. Kot ima vsaka stvar dve plati, ju ima tudi vsebina pojma hibrid(nost). Privzemanje dveh kultur, načinov življenja se praviloma pokaže kot slaba rešitev; le redki posamezniki lahko dokaj neobremenjeno živijo takšno življenje. Za vstopanje v drug kulturni krog je potrebna polnost življenja v lastnem kulturnem (narodnostnem, verskem, identitetnem) okolju. Jasna in trdna opredeljenost, ki jo omogoča osebnostna zrelost, šele omogoča zdravo soočanje s pripadniki drugih kulturnih okolij. Veliko je govora o medkulturnem dialogu. Ta je mogoč, če vsaka stran polno doživlja in živi svojo identiteto. Šele s spoštovanjem lastnih vrednot je mogoče spoštovati drugačne vrednote bližnjega. Svetopisemske besede o tem, naj bomo mrzli ali vroči, nikakor pa ne mlačni, so pisane za današnji čas. Mlačnost, nenačelnost, pragmatičnost, lagodnost so poteze delovanja širokih množic. Kulturne, verske, narodnostne identitete so precepljene z identiteto potrošništva. Potrošništvo je tako močno, da je na primer v družinah, ki se imajo za verne, osrednji dogodek božične noči odvijanje daril. Postali smo del svetovne kulture pridobivanja in uživanja, ki ima že kar religiozne poteze. Kako nebolgli so videti kulturniki in dušni pastirji, ki nas rotijo, da se je za dostojanstveno življenje posameznika in preživetje naroda treba oprijeti duhovnih vrednot. Stopnjo prave hibridnosti bomo doživeli šele takrat, ko bomo polnokrvno kulturno, narodnostno, versko in še kako drugače opredeljeno živeli in bomo kot taki sposobni odgovorno odgovoriti na izzive potrošništva. Polna hibridnost naj bi se izkazovala z notranjo uravnoteženostjo kot posledico jemanja odličnosti dveh različnih organizmov (kultur). ■

Milan M. Cvikl in Tone Rop opravljata umazane posle, s katerimi je Pahor nedvomno seznanjen.

Pahor kot velika prevara

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Kadrovski cunami, ki ga izvaja vlada Boruta Pahorja, kaže, da je bil slednji največja prevara zadnjih volitev. Priče smo rdeči lustraciji, medtem ko zvestim kadrom vlada povečuje plače. Samo pretekli teden so jih povečali 20 uradnikom.

Na seji t. i. vladne kadrovske komisije, ki jo vodi Milan Martin Cvikl, generalni sekretar vlade, je komisija obravnavala kar enajst predlogov razrešitev in imenovanj, med njimi večino zamenjav generalnih sekretarjev na ministrstvih. Nekaj od njih so jih zamenjali že prej, drugi so v postopku zamenjave. Gre za zelo pomembne zamenjave, saj so generalni sekretarji na ministrstvih odgovorni za delo drugih zaposlenih. Pahor z načrtovanimi zamenjavami tako dokazuje, da se je kadrovskih čistk lotil temeljito in učinkovito. Ko bodo generalni sekretarji zamenjani, bodo nato ti kadrovali na ministrstvih skladno s političnimi navodili. Janševa vlada tega ni delala. Nekdanji minister za zdravje Andrej Bručan je na primer generalno sekretarko na ministrstvu zamenjal šele po dveh letih svojega mandata, ra-

zlogi pa niso bili politični, temveč delovne narave.

Najprej generalni sekretarji

Vladna kadrovska komisija je tako 16. decembra obravnavala in po naših podatkih tudi potrdila predlog razrešitve generalne sekretarke ministrstva za kulturo. Poročevalka je bila ministrica Majda Širca Ravnikar. Hkrati je na njen predlog potrdila imenovanje vršilca dolžnosti generalnega sekretarja. Nadalje je vlada potrdila predlog razrešitve generalnega sekretarja na ministrstvu za šolstvo in šport, ki ga vodi Igor Lukšič. Potrdila je tudi Lukšičev predlog za imenovanje vršilca dolžnosti generalnega sekretarja na tem ministrstvu. Matej Lahovnik je komisiji predlagal razrešitev generalnega direktorja direktorata za notranji trg na ministrstvu za gospodarstvo in hkrati imenovanje vršilca dolžnosti generalne-

ga direktorja direktorata. Kako temeljit pri kadrovskih čistkah je Lahovnik, kaže podatek, da je komisiji podal predlog za razrešitev generalne direktorice direktorata za ekonomske odnose s tujino in tudi predlagal imenovanje vršilke dolžnosti direktorice tega direktorata. Pretekli teden so bili tako najbolj aktivni pri kadrovskih menjavah Lukšič, Širca Ravnikarjeva in Lahovnik. Poleg tega je komisija opravila še nekaj drugih kadrovskih zadev, med drugim je dala soglasje k imenovanju direktorja Instituta informacijskih znanosti, kar je predlagal Gregor Golobič. Lukšič pa je podal še predlog za imenovanje predstavnikov ustanovitelja v svet Centra za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik ter predstavnikov ustanovitelja v svet Centra za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava. Majda Širca Ravnikar je poda-

la predlog za imenovanje člana sveta Javnega zavoda Slovensko narodno gledališče Maribor. Lahovnik pa razrešitev in imenovanje članov sveta Javne agencije Republike Slovenije za podjetništvo in tuje investicije. Na podlagi priporočil kadrovske komisije je vlada vse predloge ministrov tudi potrdila, kar pomeni, da so se pretekli teden vladne kadrovske čistke nadaljevale po skrbno izdelanem scenariju.

Višje plače izbrancem To pa še ni vse. Vladna kadrovska komisija je obravnavala tudi predloge za višje plače izbrancem, kakor so predlagali posamezni ministri. Predlogov je bilo kar 20, za katera delovna mesta gre, pa objavljamo v posebnem okvirju. Za katera delovna mesta gre, kdo jih zaseda in kaj to pomeni v finančnem smislu, smo vprašali tudi na vladni urad za komuniciranje, vendar odgo-

vora do oddaje članka v tisk nismo prejeli. Vse to torej pomeni, da vlada opravlja temeljito čistko po ministrstvih, hkrati pa posameznim izbrancem povišuje osnovne plače. Pri tem ne moremo prezreti, da se je Pahor v svojih nastopih javno opredeljeval do različnih kadrovskega zamenjav in na ves glas obljubljal, da bodo te segale samo do ravni državnih sekretarjev, druge pa bodo morale biti posebej pisno utemeljene in obrazložene. Po volitvah je obljubo prelomil, ko je dejal, da bi bile pisne utemeljitve večinoma negativne in da to ne bi bilo dobro. Zato danes vse menjave potekajo brez slehernih obrazložitvev, roko nad tem pa ima v vlogi predsednika vladne kadrovske komisije Milan Cvikl. Nedvomno je to Pahorjevo plačilo Cviklu za njegovo angažiranje v aferi Patria.

Železnice V zadnjem tednu so napovedali tudi kadrovske menjave na Slovenskih železnicah. Izjava ministra za promet Patricka Vlačiča, ki je kadrovske menjave na Slovenskih železnicah utemeljil z besedami, da poslovodstvo »ne uživa zaupanja prometnega ministra«, kaže na odklon od danih obljub in normalnega obnašanja v pravni državi. Tako je na svoji spletni strani zapisala tudi SDS. Po njej je nerazumljivo, da je prometni minister vladi predlagal zamenjavo nadzornega sveta, čeprav sploh še ni seznanjen s stanjem in z rezultati poslovanja Slovenskih železnic. V SDS so zapisali: »Minister za promet je s svojim dejanjem tako napovedal svojo formulo bodočega kadrovanja – tisti, ki bo v vrhu Slovenskih železnic, bo moral uživati zaupanje ministra, ostali kriteriji pa bodo manj pomembni. V SDS se zato sprašujemo, ali pravni predpisi, ki natančno določajo postopke imenovanj in razrešitev organov družb, in rezultati dela z uvajanjem takšne prakse ne veljajo več.«

Vloga predsednika države V SDS so še prepričani, da je temelje za lustracijo kadrov glede na politično primernost postavil že predsednik republike Danilo Türk, ko je izjavil, da nekdanjega zunanega ministra in utemeljitelja slovenske diplomacije Dimitrija Rupla ne bo postavil za veleposlanika, ker ne uživa njegovega

Minister Matej Lahovnik in ministra Majda Širca Ravnikar, oba Zares, zelo dejavna pri kadrovskega čistkah

Minister Patrick Vlačič napovedal zamenjave v vodstvu Slovenskih železnic, čeprav stanja še ne pozna.

zaupanja. Hkrati je brez utemeljenih razlogov zavrnil podpis pod odlok za imenovanje še nekaterih drugih izkušenih diplomatov na veleposlaniška mesta. »Ravnaje predsednika republike v tem primeru je ne samo nedopustno s pravno formalnega vidika, temveč je naravnost strašljivo z vidi-

in še preden se je seznanil s poročilom o delu novega vodstva, ki podjetje vodi šele eno leto, je že zagrozil s čistko. Utemeljil pa jo je s političnim kriterijem. Minister Vlačič si lahko izbira svetovalce in tajnice v svojem kabinetu na podlagi osebnega zaupanja. Nedopustno pa je, da

lucije. Tudi kaka peticija bi romala v tujino, finska levičarska TV pa bi verjetno naredila oddajo o totalitarizmu v Sloveniji.

Rdeča lustracija Da bi bila rdeča lustracija popolna, tako SDS, je nova vlada že na prvi (1.) redni seji dne 22. novembra 2008 spre-

Borut Pahor, TV SLOVENIJA 1, 6. 12. 2005: » ... dajem tudi tukaj pred ljudmi obljubo, da ne bom zamenjal niti enega človeka na javni funkciji, če ne bo utemeljenega suma, da ni dobro opravil svojega dela. Niti z eno besedo ga ne bom vprašal, kateremu svetovnemu nazoru ali politični opredelitvi pripada.«

ka ponovnega uvajanja kriterija politične primernosti, kot smo ga poznali v času enopartijskega režima. Da je izjava predsednika republike le uvod v sezono kadrovskega čistk in politične lustracije, je potrdilo ravnaje prometnega ministra Patricka Vlačiča, ki je izjavil, da direktor Slovenskih železnic ne uživa njegovega zaupanja, zato so v tem podjetju potrebne kadrovske spremembe. Še preden je novi prometni minister sploh uspel dojeti kompleksnost problemov na železnici

isti kriterij uporablja pri vodstvih gospodarskih družb. Tam štejejo rezultati dela. In preden jih lahko nekdo ocenjuje, jih mora poznati,« so še zapisali v SDS. Vprašali so se tudi, kaj bi bilo, če bi nekaj takega izjavil prejšnji prometni minister Radovan Žerjav ali pa če bi prejšnji predsednik vlade Janez Janša dejal, da npr. direktor NLB ne uživa njegovega zaupanja, zato ga bo zamenjal. Slovenski mediji bi oba pribili na križ, zahtevali njun odstop, takratna opozicija pa bi vlagala interpe-

leta sklep, ki je naložil ministricam in ministrom, »da se pripravi seznam na novo zaposlenih v obdobju od 3. 12. 2004 do 20. 11. 2008 po organizacijskih enotah z navedbo: od kod so prišli oziroma s katerega delovnega mesta, na katero delovno mesto so razporejeni«. V stranki so prepričani, da gre za očiten politični kriterij za izdelavo seznama. Vlade Boruta Pahorja pri oblikovanju tega seznama ne zanima, kdo v državni upravi dobro ali slabo dela, ampak izključno, kdo je bil zaposlen v ►

► času prejšnje vlade. Dodajmo, da je tudi ta seznam 16. decembra obravnavala Cviklova kadrovska komisija. V SDS so kritični do tega, da so se zmenjave začele takoj. Najprej so bili na vrsti tisti, ki so nosili naporno breme slovenskega predsedovanja. »Vsak teden se jim po vsaki seji vlade pridruži nova množica,« dodajajo. V mandatu 2004–2008 je pri projektu predsedovanja Slovenije EU sodelovalo veliko mladih, obetavnih kadrov, ki danes predstavljajo cvet slovenskega uradništva. Očitno pa je, da se bodo njihovi »dosjeji« samo zato, ker je prejšnjo vlado vodil Janez Janša, znašli na »Cviklovi listi za odstrel«.

Cviklova lista V zadnjem času se je tudi izvedelo, da ima Milan M. Cvikl že pripravljeno »listo za odstrel«. Gre za to, da je Pahorjeva vlada na 1. seji sprejela sklep, da se je seznanila z informacijo predsednika vlade o primopredaji med predsednikoma vlade, ki je bila opravljena 21. novembra 2008, in se dogovorila o predaji poslov med ministri. O sklepu so obvestili tudi javnost. Predstavniki vlade pa javnosti

Bo predsednik države Danilo Türk ostal hladnokrven tudi v primeru Eles, ki ga zelo uspešno vodi njegov brat?

niso seznanili s tem, da je priloga k sklepu tudi vzorec primopredajnega zapisnika, ki je naložil ministricam in ministrom pripravo poročila o kadrovske zadevah. Poročilo samo po sebi ne bi bilo nič posebnega, če ne bi v drugi alineji 14. točke vsebovalo zapisa, »da se pripravi seznam na novo zaposlenih v obdobju od 3. 12. 2004 do 20. 11. 2008 po organizacijskih enotah z navedbo: od kod so prišli oziroma s katerega delovnega mesta, na katero delovno mesto so razporejeni«. Gre za popolnoma politični kriterij za izdelavo

Izbranci z višjimi plačami

Predlogi vladne kadrovske komisije za višje plače izbrancem (s seje 16. 12. 2008)

1. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto pod šifro 24 – sekretar v Službi Vlade RS za razvoj
2. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. višjega plačnega razreda za javnega uslužbenca v Službi Vlade RS za razvoj
3. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto pod šifro 25 – sekretar v Službi Vlade RS za razvoj
4. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto pod šifro 39 – vodja kabineta v Službi Vlade RS za razvoj
5. Predlog soglasja k določitvi višjega plačnega razreda javnemu uslužbencu v Uradu RS za varstvo konkurence v ministrstvu za gospodarstvo
6. Predlog soglasja k določitvi višjega plačnega razreda javni uslužbenki v Uradu RS za varstvo konkurence v ministrstvu za gospodarstvo
7. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto svetovalke, ki je vezano na zaupanje funkcionarja v kabinetu ministrice za notranje zadeve
8. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto v kabinetu ministrice za notranje zadeve
9. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače javnemu uslužbencu ministrstva za pravosodje na delovnem mestu sekretar - osebni svetovalec ministra
10. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto številka 1 - vodja kabineta na ministrstvu za zdravje
11. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oziroma višjega plačnega razreda v ministrstvu za kulturo
12. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. višjega plačnega razreda za delovno mesto št. 6068 – diplomat 2. ranga v ministrstvu za zunanje zadeve
13. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. višjega plačnega razreda za delovno mesto tajnice funkcionarja v ministrstvu za zunanje zadeve
14. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. višjega plačnega razreda za delovno mesto sekretarja v ministrstvu za okolje in prostor
15. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače za delovno mesto pod šifro 520 – vodja kabineta v ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
16. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. plačnega razreda javni uslužbenki v ministrstvu za gospodarstvo
17. Predlog soglasja k določitvi višje osnovne plače oz. plačnega razreda javni uslužbenki v kabinetu ministra v ministrstvu za gospodarstvo
18. Predlog soglasja k izplačilu dela plače za redno delovno uspešnost direktorici Inštituta za kovinske materiale in tehnologije iz naslova izvajanja javne službe za leto 2007
19. Predlog soglasja k izplačilu dela plače za redno delovno uspešnost direktorju Geološkega zavoda Slovenije iz naslova izvajanja javne službe za leto 2007
20. Predlog soglasja k izplačilu dela plače za redno delovno uspešnost vršilcu dolžnosti direktorja Pedagoškega inštituta

Vir: Spletna stran Vlade RS

SDS: Števec kadrovskih menjav – 25

Od nastopa mandata vlade Boruta Pahorja (20. 11. 2008) so bile do sedaj opravljene naslednje kadrovske menjave, ki so bile povsem politično motivirane in jih ne moremo šteti kot avtomatske ob spremembi oblasti:

1. mag. Lovro Lončar, generalni sekretar DZ RS, zamenjan 7. 11. 2008;
2. mag. Anže Logar, direktor urada za komuniciranje, 15. 6. 2007 (v. d.), imenovan 20. 12. 2007, mandat 5 let, razrešitev 4. 12. 2008;
3. prim. Jožef Arzenšek, vršilec dolžnosti generalnega direktorja direktorata za zdravstveno ekonomiko na ministrstvu za zdravje, imenovan 8. 2. 2008 in 8. 8. 2008, razrešitev 3. 12. 2008;
4. mag. Elda Gregorič Rogelj, generalna sekretarka na ministrstvu za notranje zadeve, imenovana 14. 7. 2005, mandat 5 let, razrešitev 4. 12. 2008;
5. Vida Borovinšek, generalna sekretarka na ministrstvu za gospodarstvo, 1. 1. 2007 (v. d.), imenovana 26. 4. 2007, mandat 5 let, razrešitev 4. 12. 2008;
6. mag. Andrej Aplenc, član nadzornega sveta javnega podjetja Elektro Slovenija, razrešitev 4. 12. 2008, pred koncem mandata;
7. Jure Čater, član nadzornega sveta javnega podjetja Elektro Slovenija, razrešitev 4. 12. 2008, pred koncem mandata;
8. dr. Leon Cizelj, član nadzornega sveta javnega podjetja Elektro Slovenija, razrešitev 4. 12. 2008, pred koncem mandata;
9. Janez Hrovat, član nadzornega sveta javnega podjetja Elektro Slovenija, razrešitev 4. 12. 2008, pred koncem mandata;
10. Franc Lavrič, član nadzornega sveta javnega podjetja Elektro Slovenija, razrešitev 4. 12. 2008, pred koncem mandata;
11. Boris Zupančič, predsednik nadzornega sveta Kapitalske družbe, s sklepom vlade je bil za člana NS imenovan 31. 5. 2007 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
12. Jernej Pavlin, član skupščine Kapitalske družbe, s sklepom vlade je bil za člana skupščine imenovan 5. 7. 2008 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
13. mag. Jože Sečnik, član skupščine Kapitalske družbe, s sklepom vlade je bil za člana skupščine imenovan 1. 9. 2005 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
14. dr. Matej Breznik, član upravnega odbora Slovenske odškodninske družbe, imenovan s sklepom vlade dne 24. 1. 2008 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
15. dr. Tomaž Rožen, član upravnega odbora Slovenske odškodninske družbe, imenovan s sklepom vlade dne 24. 1. 2008 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
16. mag. Tomaž Perše, član upravnega odbora Slovenske odškodninske družbe, imenovan s sklepom vlade 24. 1. 2008 za 4-letno obdobje, razrešitev 10. 12. 2008;
17. dr. Igor Šalamun, generalni direktor direktorata za energijo na ministrstvu za gospodarstvo, imenovan 28. 6. 2006, razrešitev 10. 12. 2008;
18. mag. Alojz Durn, generalni sekretar na ministrstvu za finance, imenovan 14. 11. 2005 (v. d.), 29. 6. 2006, mandat 5 let, razrešitev 10. 12. 2008;
19. mag. Bojan Škoda, generalni direktor direktorata za notranji trg na ministrstvu za gospodarstvo, imenovan 1. 9. 2008, mandat 5 let, razrešitev 18. 12. 2008;
20. mag. Sabina Koleša, generalna direktorica direktorata za ekonomske odnose s tujino na ministrstvu za gospodarstvo, imenovana 19. 1. 2006, mandat 5 let, razrešitev 18. 12. 2008;
21. Marjana Cvenkel Lesjak, generalna sekretarka na ministrstvu za kulturo, imenovana 13. 4. 2006, mandat 5 let, predčasna razrešitev 18. 12. 2008;
22. Martin Bratanič, predsednik sveta Javne agencije RS za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI), imenovan 31. 5. 2007, mandat do 22. 9. 2010, razrešitev 18. 12. 2008;
23. mag. Sabina Koleša, namestnica predsednica sveta JAPTI, imenovana 12. 10. 2006, mandat do 22. 9. 2010, razrešitev 18. 12. 2008;
24. mag. Robert Miha Bolta, član sveta JAPTI, mandat do 22. 9. 2010, razrešitev 18. 12. 2008;
25. Uroš Rožič, vršilec dolžnosti predsednika uprave Kapitalske družbe, imenovan 9. 7. 2008, mandat do 9. 7. 2009, predčasna razrešitev 18. 12. 2008.

Vir: www.sds.si, petek, 19.12.2008

seznama. Vlode Boruta Pahorja torej ne zanima, kdo v državni upravi dobro ali slabo dela, ampak izključno, koga je zaposlila prejšnja vlada vlade.

Lahovnik in Širca Ravnikarjeva

Pahorjeva vlada je zamenjala tudi generalnega sekretarja na ministrstvu za finance, generalno sekretarko na ministrstvu za notranje zadeve in generalno sekretarko na ministrstvu za gospodarstvo. Drugi bi mandat potekel 14. julija 2010, tretji pa 26. aprila 2012. Generalno sekretarko na ministrstvu za gospodarstvo, gre za Vido Borovinšek, je Matej Lahovnik že prvi dan po imenovanju odstranil s tega delovnega mesta, kar kaže ministrovo kulturo. Pri kadrovskih menjavah sta bila doslej najdoslednejša prav Lahovnik in Širca Ravnikarjeva.

Kako bo z Elesom? Matej Lahovnik je minister za gospodarstvo. Takoj po njegovem imenovanju so se začele izvajati čistke v nadzornih svetih gospodarskih družb, ki so v državni lasti. Najprej se je lotil javnega podjetja Elektro Slovenija (Eles) in že 4. decembra letos zamenjal vse člane nadzornega sveta ter jih nadomestil s politično lojalnimi kadri. Naloga novih nadzornikov naj bi bila tudi zamenjava generalnega direktorja Eles Vitoslava Türka, ki je bil vsa leta trn v peti vladajoče levice. Türk, brat predsednika države Danila Türka, je Eles skupaj z nadzorniki dobro vodil. Po naših podatkih naj se v Golobičevi stranki Zares, ki naj bi znotraj koalicijskega dogovora skrbela za področje energetike (v ta namen so na ministrstvo za gospodarstvo že imenovali Janeza Kopača, oba z La-

hovnikom sta člana Zaresa), na to ne bi ozirali. Zanimivo pa bo videti, kako se bo na morebitno zamenjavo predsednika uprave Eles odzval predsednik države.

Kad in Sod Do zamenjave je prišlo tudi v Kapitalski družbi (Kad) in Slovenski odškodninski družbi (Sod). Kadrovanje v teh skladih naj bi bilo v pristojnosti finančnega ministra Franceta Križaniča in ne Lahovnika. Križanič sodi v kvoto Pahorjeve SD. Pahor si je torej zagotovil vpliv v podjetjih v državni lasti. Država je namreč prek Kada in Soda lastnica številnih pomembnih podjetij. V Kadu je tako že 10. decembra prišlo do zamenjave predsednika nadzornega sveta Borisa Zupančiča, sklep o tem pa je sprejela vlada. S sklepom Pahorjeve vlade sta bila razrešena tudi Jernej Pavlin, član skupščine Kada, in Jože

Sečnik, z mesta članov upravnega odbora Soda pa Matej Breznik, Tomaž Rožen in Tomaž Perše.

Kdo bo naslednji Vodstvo Soda in Kada bo zdaj kadrovalo dalje. Člani skupščine Kada so tako že imenovali novega predsednika uprave. To je postal Borut Jamnik, ki je vodil Kad od oktobra 2003 do marca 2005, torej so ga vrnili na 'staro' mesto. Bil je izbranec Antona Ropa in tako je tudi zdaj, saj je Rop član Pahorjeve SD. Po zamenjavi vodstva Kada in Soda bodo nedvomno sledile zamenjave v podjetjih, kjer imata sklada pomemben vpliv. Med prvimi naj bi bil to Petrol, od koder naj bi se poslovil Marko Kryžanovski, nasledil pa naj bi ga Tadej Tufek. Slednji velja za zvest kader Pahorjeve SD, čeprav so ga v zadnjem mandatu 'prodajali' kot kader SLS. **■**

Slovenske obljube pod vprašajem

Klemen Kocjančič, foto: Gregor Pohleven

V začetku decembra je nova obrambna ministrica Ljubica Jelušič na tiskovni konferenci izjavila, da Slovenija ne bo mogla izpolniti svoje obljube Natu, da bo do leta 2012 vzpostavila bataljonsko bojno skupino, ki bi delovala znotraj Natovih struktur.

Izjava je bila podana hkrati s predstavitev novih odkritij v aferi Patria, katere oklepniki bi predstavljali osnovne oborožitvene sisteme bataljonske skupine.

Slovenija in Nato Marca 1994 je Slovenija uradno pristopila k Partnerstvu za mir, programu Nata, ki predstavlja odskočno desko za razvijanje odnosov z Natom. Leta 1996 je začela s pogovori o polnopravnem pristopu in čez tri leta je stopila v proces aktivnega načrta za članstvo. Novembra 2002 je bila Slovenija povabljen, da stopi v Nato, kar se je zgodilo 29. marca 2004. V tem

času se je Slovenija zavezala, da bo izpolnila zahteve, ki veljajo za vse članice. Veliko teh zahtev je bilo izpolnjenih (npr. poenotenje opreme in oborožitve, sprejetje Natovih standardov, sodelovanje v misijah, profesionalizacija Slovenske vojske ...), zdaj pa se zpleta. Tako se je posredno v afero Patria vpletel še Nato, saj zaradi manjkajočih oklepnikov Sloveniji ni uspelo izpolniti ene od zahtev.

Ali Slovenija izgublja ugled pri Natu?

Julija 2004 (še v času Ropove vlade) je državni zbor sprejel Resolucijo o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenije vojske, v kateri so zapisali tudi Natove zahteve glede Slovenske vojske. Tako so vanjo vpisali potrebno vzpostavitev bataljonske bojne skupine in bataljona radiološke, kemične in biološke obrambe, ki bosta namenjena »za delovanje zunaj ozemlja Republike Slovenije«; v sklop prednostnih sistemov in opreme spadajo tudi srednja bojna kolesna vozila (135) z integriranim topom, za prevoz vojakov in izvidovanje ter vozila za ognjeno podporo. Vozila bodo pred-

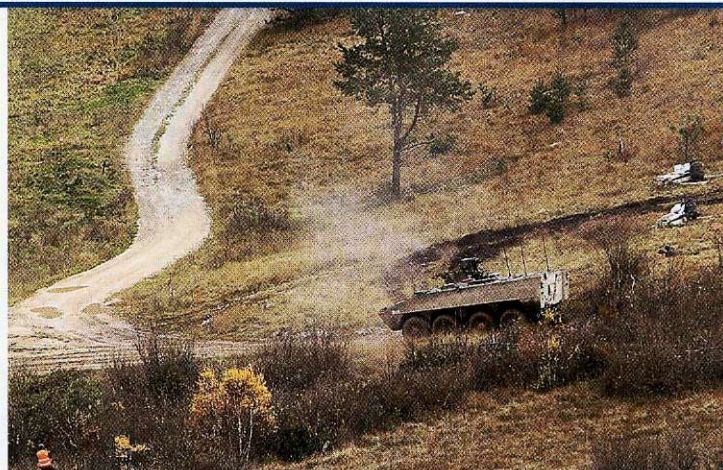
stavljala osnovno bojno sredstvo motoriziranih bataljonov, zagotavljala ustrezno zaščito in preživetje sil, premičnost, bojno učinkovitost in natančnost neposredne in posredne podpore. Na podlagi te resolucije je Janševa vlada junija 2005 sprejela Srednjeročni obrambni načrt 2005–2010, v katerem je pod Razvojnimi ciljem 5 zapisano: »Do konca leta 2009 zagotoviti bataljonsko bojno skupino, ki bo imela razvite tudi vse elemente oziroma enote za bojno podporo in enote za zagotovitev bojnega delovanja.« Novembra 2006 je vlada sprejela Srednjeročni obrambni načrt 2007–2012, v

Patria že nekaj časa buri duhove.

Ministrca za obrambo Ljubica Jelusič je za bolj oborožene patrie.

Na največji vaji Slovenske vojske letos patria ni bila deležna kritik.

katerem je bojna skupina označena kot najvišja oblika »namenškega organiziranja bojnih sil SV za delovanje v tujini«, pri čemer bo opremljena »z novimi srednjimi kolesnimi oklepnimi vozili (SKOV) 8x8, podporni elementi BBSK pa s posebnimi izvedenkami SKOV 8x8, z nadgrajenimi lahкими kolesnimi oklepnimi vozili 6x6 ter z lahкими kolesnimi oklepnimi vozili 4x4«.

Afera Patria V zadnjem času sta glede patrij odmevali dve novici: slabe oborožitvene postaje in padec vozil na preizkusu. Septembra je ministrstvo za obrambo zavrnilo prvotno nameščene oborožitvene postaje, zaradi česar je morala Patria na osemkolesnike namestiti dražje postaje Kongsberg. Sredi oktobra je ministrstvo zanikalo, da so nameščene rabljene postaje, pojasnilo da so bile te postaje prvotno namenjene finski vojski. Skoraj ves november je Slovenska vojska prevzemala dostavljene oklepnike oz. jih testirala. Decembra je v javnost prišla novica, da so zavrnilo devet poslanih vozil zaradi nepopolne dokumentacije, luščenja barve, napak pri zapiranju zadnjih vrat pri naklonu, napak pri tesnjenju, hkrati pa so podvomili o starosti oborožitvenih postaj in termokamer. Da bi bila javnost bolje seznanjena, je 4. decembra vlada z nekaterih dokumentov o Patrii odstranila oznako »zaupno«. Zaradi vseh zapletov je ministrica mnenja, da bi bilo treba spremeniti pogodbo, pri čemer pa je poudarila, da se ne

sme »hitro sklepati, da je bil nakup 135 oklepnikov zgrešena investicija«. Natu bo tako morala v letu 2009 sporočiti, »da ne moremo« zagotoviti oblikovanja bojne skupine, pri čemer »bomo morali imeti dovolj poguma, da rečemo, da načrti niso bili realni in da ne zmoremo«. Ob tem je tudi poudarila po njenem mnenju nezadostno oborožitev in opremljenost osemkolesnikov v celoti. Toda ta začasni zamik še ne pomeni, da bo Slovenija odstopila od svoje zaveze o formiranju bataljonske bojne skupine.

SLS pa je ob tem izrazila zahtevo, da vlada odstopi od pogodbe s Patrio zaradi »nesmotnosti in pomanjkljivosti v izpolnitvi pogodbe s strani Patrie«, pri čemer naj »zahteva povrnitev morebitne že izplačane kupnine«. Tako vrnjeni denar naj bi namenili za varčevalne ukrepe države in sanacijo strateško pomembnih gospodarskih podjetij v Sloveniji ter

sistem civilne zaščite in reševanja. Na očitke glede patrij se je odzval tudi prejšnji obrambni minister Karl Erjavec. Po njegovo tako isti ljudje, ki so prej nasprotovali patriam, zdaj zahtevajo še dodatnih 100 milijonov evrov za oborožitev: »Ali bi bil mar moral v parlament po še dodatnih 100 milijonov evrov? Kaj bi mi šele potem očitali? Niti argumentov ne bi imel, da grem pred poslance, saj se ne pripravljamo na vojno. Zakaj bi na oklepnikih imeli še več topov,« je dejal Erjavec. Odločitev o ognjeni moči bataljonske bojne skupine je po njegovo »suverena odločitev države«; sam je podpisal pogodbo, ki »omogoča, da bo Slovenija še naprej izvajala svoje naloge in da bodo sodelujoči vojaki varni«. Večja ognjena moč tudi ni potrebna, saj »je Slovenija v preteklosti modernizirala tanke, ki zagotavljajo ustrezno ognjeno moč v primeru neposrednega napada na našo državo«. »Naši vojaki v tujini pa ne bodo šli nad Kabul! Naši oklepniki ne potrebujejo takšne ognjene moči

kot nekatere vojske, ki opravljajo tipične napadalne bojne operacije, kot so bile v Iraku ali na jugu Afganistana,« je še dejal Erjavec.

Pozneje je Jelusičeva izjavila, da Nato pričakuje, da izpolnjujemo tiste cilje, za katere smo rekli, da smo jih sposobni izpolnjevati. Ko bomo imeli certificirano srednjo bataljonsko bojno skupino, bomo morali izvajati tudi najtežje bojne operacije. Zato osemkolesnikov ne kupujemo za leto 2008, ampak za 15 let naprej.

Prelomna točka Podpredsednik SDS Milan Zver pa je za Večer izjavil, da so »zaradi zadnje orožarske afere izgubili volitve«, čeprav »nikoli niso dokazali ničesar«. Izjavil je tudi, da je prepričan, da je Sistemska tehnika, poraženka razpisa za kolesnike 8x8, z novo vlado dobila politično ozadje in bo poskušala storiti vse, da bi prekalicali pogodbo s Patrio.

Naloga zdajšnje vlade je, da postopke, ki jih je sprožila že Ropova oz. Drnovškova vlada, izpelje do konca in izpolni obljube Slovenije do Nata. Po mnenju ministrice to ta čas ni mogoče zaradi zavrženih oklepnikov, ki imajo premajhno ognjeno moč. Pred volitvami je zdajšnja koalicija izrabila patrie kot eno od odskočnih točk za napade na Janševo vlado. Po volitvah pa so prej glasni očitki o podkupovanju potihnil. Ne glede na politično usmerjenost pa je naloga vlade, da izpolni obljube Slovenije in da dokončno razčisti vse zadeve glede (spornega) nakupa patrij.

Karl Erjavec s patriami ni načrtoval napada na Kabul.

Afera Patria je odločila parlamentarne volitve, pravi Milan Zver.

Dolenjska in Bela krajina

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Regija ima kljub nekaterim izjemam, kot sta tekstilna in lesnopredelovalna industrija, zdravo gospodarstvo, velika industrijska podjetja pa so že od nekdaj nosilci njenega razvoja. V slovenskem vrhu so tudi po kazalnikih gospodarjenja.

pri dodani vrednosti na zaposlenega pa za 11,8 odstotka.

Izrazita izvozna usmerjenost

Regija je izrazito izvozno usmerjena. Na tujih trgih realizira skoraj 62 odstotkov vseh prihodkov, slovensko gospodarstvo kot celota pa slabih 29 odstotkov, kar kaže izredno veliko odstopanje. Na Dolenjskem in v Beli krajini na tuje trge izvozijo torej več kot dvakrat več kot druga slovenska podjetja. Razlog za to je v strukturni dejavnosti, kjer prevladuje predelovalna industrija. V regiji je od vseh področij dejavnosti najpomembnejša predelovalna dejavnost, ki je v letu 2007 ustvarila skoraj štiri petine vseh prihodkov od prodaje in zaposlovala skoraj 71 odstotkov vseh zaposlenih v gospodarskih družbah regije. S tem je vloga predelovalnih dejavnosti v regiji precej večja kot v celotni Sloveniji. V Sloveniji so družbe predelovalnih dejavnosti v letu 2007 ustvarile slabo tretjino vseh čistih prihodkov od prodaje in zaposlovale 42 odstotkov vseh zaposlenih. Sicer pa so na Dolenjskem in v Beli krajini pomembnejše dejavnosti še gradbeništvo, trgovina in popravila motornih vozil. Pri tem ni nepomembno, da se regija ponaša tudi z bogato industrijsko tradicijo; velika industrijska podjetja so že od nekdaj nosilci razvoja regije, za katero so značilni tudi zelo uspešni primeri tujih vlaganj, pri čemer vodijo vlaganja v Revoz, družbo Urša Slovenija in Danfoss Compressors.

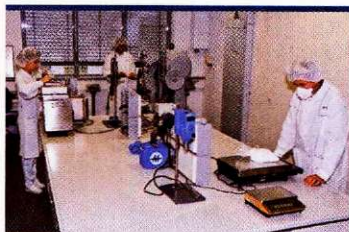
Prometne povezave Čeprav nekako velja, da ima regija dobre prometne povezave s svetom, ki se še izboljšujejo z dograditvijo dolenjske avtoceste, pa je bilo v preteklih letih veliko besed o poteku osrednjega dela t. i. 3. razvojne osi. O tem, kje naj bi bila ta cestna po-

Dolenjska in Bela krajina sta nedvomno območje, čez katerega tečejo številne pomembne mednarodne tranzitne poti, leži pa na jugovzhodu Slovenije in meji na Republiko Hrvaško, kjer je najjužnejša meja Evropske unije. Z vidika tranzitnih poti je v središču slovenskega avtocestnega križa, ki je del evropskega avtocestnega koridorja in ob načrtovani tretji razvojni osi, ki bo izboljšala prometno povezanost regije tako z Evropsko unijo kot z državami južno od Slovenije. Pokrajina se razprostira na 1.689,6 kvadratnega kilometra ozemlja, kar je 8,33 odstotka celotne površine Republike Slovenije. Na Dolenjskem in v Beli krajini živi nekaj manj kot 110 tisoč prebivalcev oziroma dobrih 5,4 odstotka celotnega prebivalstva Republike Slovenije. Območje zajema 14 občin, od katerih

je največja mestna občina Novo mesto, ki meri 235,7 kvadratnega kilometra, v njej pa živi slabih 36 tisoč prebivalcev.

Razvito gospodarstvo Regija je bila vsa leta doslej ena uspešnejših, postavljala se je predvsem s podatki o izvozu, za kar imata zasluge predvsem novomeški tovarni zdravil in avtomobilov, Krka in Revoz. Po osamosvojitvi se je v regiji povečalo število gospodarskih subjektov, zlasti malih. Kot rečeno med največja podjetja sodita farmacevtsko podjetje Krka in tovarna avtomobilov Revoz. Večja podjetja so še: Trimo Trebnje, Adria Mobil Novo mesto, TPV Novo mesto, Danfoss Compressors Črnomelj, Begrad Črnomelj s podjetjem tudi v Novem mestu in Kolpa iz Metlike. Regija izkazuje pozitivno gospodarsko rast že od leta 1996. V letu 2007 je 1.556 go-

spodarskih družb ustvarilo 4,554 milijarde evrov prihodkov, od tega 247,5 milijona evrov neto čistega dobička. Navkljub velikemu številu majhnih podjetij, pa je 32 velikih v letu 2007 ustvarilo 73,2 odstotka vseh prihodkov. Prvih osem podjetij po velikosti, gledano po doseženem celotnem prihodku, pa je: Krka, Revoz, Trimo, Adria Mobil, TPV, Urša Slovenija, Danfoss Compressors, Begrad in Kolpa. Pri tem je z vidika regije pomembno tudi to, da podjetja dosegajo visoko dodano vrednost. Dodana vrednost na zaposlenega v vseh gospodarskih podjetjih v tej regiji je tako leta 2007 znašala 40.852 evrov in je presegla državno povprečje za 21,8 odstotka. Tudi rezultati na zaposlenega so ugodnejši kot v celotni Sloveniji, in sicer pri prihodkih na zaposlenega za 13,4 odstotka, pri čistem dobičku in

Dolenjski ponos je še vedno Krka.

Revoz je začel odpuščati delavce.

Vrata zapira metliška Beti.

Turizem dobiva veljavo.

Begradu gre za zdaj dobro.

lokalno gospodarstvo ter bi hkrati omogočila hitrejši in varnejši dostop delovne sile iz Zasavja v osrednjo Dolenjsko. Pri tem se odpira tudi razprava, kako naj bi bila Bela krajina povezana na to razvojno os. Mnenja o tem so različna, tudi predlogi, zdaj pa naj bi nekako obveljalo, da bi bila najboljša pot prek Gorjancev in Metlike.

Zadnji dogodki in razmere

Kljub zelo uspešnemu gospodarstvu v preteklih letih se tudi Dolenjska in Bela krajina v zadnjih mesecih soočata s težavami, ki jih prinaša svetovna finančna kriza. Glede na to, da sta v regiji zelo močna avtomobilska in gradbena industrija, se zdaj pojavlja strah pred prenosom krize iz finančnega v realni sektor. V novomeškem Revozu so tako decembra imeli le en delovni teden, delovni čas so začasno skrajšali tudi v Adrii, kjer izdelujejo počitniške prikolice in avtodome. Na obe družbi je navezanih tudi precej drugih večjih in manjših gospodarskih družb, med drugim novomeški TPV, kjer se bojijo za prihodnost. Zaskrbljeni so tudi v gradbeništvu. Po zadnjih podatkih naj bi v prihodnjih šestih mesecih brez dela ostalo od 500 do 600 zaposlenih. Tarnati so začeli mali podjetniki, ki pravijo, da so se zmanjšala naročila ali pa jih sploh ni več. Vsi pa pričakujejo hitro pomoč države. Ker gibanja na trgu dela še ne odražajo tega, kar se napoveduje, so na območni enoti zavoda za zaposlovanje prepričani, da se bodo učinki krize na zavodu pokazali šele v drugi polovici prihodnjega leta. Le trgovci do zdaj večje krize niso zaznali. V regiji je bila nekoč

Površina občin Dolenjske in Bele krajine ter število prebivalcev

OBČINA	POVRŠINA V KM ²	ŠT. PREBIVALCEV
Črnomelj	339,7	14.812
Dolenjske Toplice	110,2	3.429
Metlika	108,9	8.439
Mirna Peč	48	2.792
Mokronog - Trebelno	73,4	2.944
Novo mesto	235,7	35.511
Semič	146,7	3.893
Straža	28,5	3.813
Šentjernej	96	6.752
Šentrupert	49	2.419
Škočjan	60,4	3.185
Šmarješke Toplice	34,2	3.061
Trebnje	194,6	13.909
Žužemberk	164,3	4.599
Dolenjska in Bela krajina	1.689,6	109.558
Slovenija	20.273	2.019.406
% Dolenjske in Bele krajine v RS	8,33	5,43

Vir: Spletne strani Statističnega urada RS, podatki o prebivalstvu se nanašajo na leto 2007.

Statistika po velikosti gospodarskih družb (leto 2007)

	ŠTEVILO DRUŽB	DELEŽ V %	ZAPOSLENI	DELEŽ V %	PRIHODKI V 000 €	DELEŽ V %
mikro	1.411	90,7	5.193	19,6	473.499	10,4
male	82	5,3	2.728	10,3	346.778	7,6
srednje	31	2,0	3.387	12,8	400.143	8,8
velike	32	2,1	15.246	57,4	3.333.381	73,2
skupaj	1.556	100,0	26.554	100,0	4.553.801	100,0

močno razvita tekstilna industrija, a je v glavnem propadla. Zadnji večji pretres so doživeli zaposleni v metliški Beti. V zadnjih tednih je brez dela ostalo nekaj več kot sto zaposlenih, saj naj bi lastniki proizvodnjo prenesli drugam, kjer je delovna sila cenejša. Zaposleni v Beti so to pričakovali že nekaj let, zato večine izguba delovnih mest

ni presenetila. Treba pa je poudariti, da se v regiji v zadnjih letih zelo krepi turizem, kjer ima levji delež družba Krka Zdravilišča. Tako so v preteklih dneh tudi s pomočjo evropskih sredstev dogradili velik turistični kompleks v Dolenjskih Toplicah, kar pa je le ena od pridobitev te družbe v zadnjem času. **D**

vezava umeščena, so doslej pogosto razpravljali tudi gospodarstveniki. Upravni odbor Gospodarske zbornice Dolenjske in Bele krajine je 17. junija 2008 predlagal potek osrednjega dela 3. razvojne osi od Celja proti Zidanemu Mostu, Radečam in nato po povsem novi trasi proti Mokronogu. Od tam naj bi izvedli zahodno povezavo proti Trebnjemu in na vzhodni strani proti Dobruški vasi. Pri Zidanemu Mostu pa je treba izvesti kvalitetno povezavo še proti Hrastrniku. Člani upravnega odbora so ocenili, da bi bila takšna različica primerna in sprejemljiva za

Poslovni rezultati gospodarskih družb Dolenjske in Bele krajine v letu 2007

	DOLENJSKA IN BELA KRAJINA	INDEKS 07/06	SLOVENIJA	DELEŽ DOLENJSKE IN BELE KRAJINE SLO=100
Prihodki v 000 €	4.553.801	118,8	77.473.000	5,9
Odhodki v 000 €	4.275.400	123,2	73.574.000	5,8
Čisti dobiček v 000 €	255.000	111,0	4.122.000	6,2
Čista izguba v 000 €	7.700	73,5	684.000	1,1
Povpr. število zaposl. po del. urah	26.554	105,7	499.465	5,3
Število družb	1.556	107,5	48.781	3,2
Dodana vrednost v 000 €	1.085.000	119,3	16.751.200	6,5
Neto dodana vrednost/zaposlenega v 000 €	40.852	112,8	33.538	

Vir: Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine

Živeti na podeželju naj bi postalo prednost in ne tegoba.

Povezovanje – ključ do razvoja

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven

V zadnjem času narašča število organizacij, ki povezujejo občine, lokalne skupnosti, področja. Zdi se, da so se ljudje iz različnih krajev začeli zavedati pomena povezovanja na najrazličnejših področjih od turizma pa vse do gospodarstva.

Sodelovanje krajev in občin je nujno za njihov uspešni razvoj. Skupaj imajo več možnosti na trgu, poveča se tudi njihova prepoznavnost. S tem namenom deluje tudi lokalna akcijska skupina (LAS) Srce Slovenije, ki dobro leto deluje na območju osrednje Slovenije. V decembru so pripravili posvet in konferenco, na kateri so predstavili svoje izkušnje na področju učinkovanja lokalnih akcijskih skupin na razvoj podeželja.

Spodbujanje razvoja Skupina razpisuje vrsto projektov, ki se navezujejo na različna področja. Z njimi želijo spodbujati podjetništvo, zaposljivost iskalcev dela in neaktivnih, razvijati človeške

vire in vseživljenjsko učenje, enakost možnosti in socialne vključenosti, institucionalno pa tudi administrativno usposobljenost in ne nazadnje pripomoči h gospodarskemu razvoju tako krajev kot regije. V okviru LAS sta bila do sedaj objavljena dva javna razpisa. Odziv je bil enkraten, saj se je s svojimi projekti prijavilo več kot štirideset posameznikov, podjetnikov in lokalnih društev. Največ sredstev je bilo podeljenih sofinanciranju projektov, ki se ukvarjajo z oživljanjem kulturne dediščine, zdravim življenjem, povezanim s pridelavo ekološke hrane, marginalnimi skupinami, s turizmom, skupnimi podjetniškimi iniciativami, spodbujajo skupno predstavljanje na prireditvah, spodbujajo

različne oblike druženja in medgeneracijski prenos znanj.

Vrsta projektov Tudi za prihodnje leto so že razpisali financiranje in sofinanciranje različnih projektov. Na javni poziv za izbor projektov in dodelitev sredstev se je prijavilo 21 posameznikov, podjetij in organizacij. V LAS pa menijo, da bi bilo prijaviteljev še več, če ti ne bi imeli toliko težav z izpolnjevanjem razpisne dokumentacije, zato so se odločili, da v prihodnje pripravijo tudi delavnice, ki bodo olajšale izpolnjevanje najrazličnejših obrazcev. Skupaj so prijavitelji zaprosili za približno 300.000 evrov sredstev, vendar je to bistveno več, kot LAS lahko izplača, saj ima ome-

jena sredstva. Skupni proračun lastnih sredstev in sredstev programa LEADER znaša le 190.000 evrov, zato bodo primorani okrniti financiranje nekaterih projektov. Razvojni svet skupine se je tako odločil, da bodo devet projektov finančno podprli v celoti, osem pa le delno. Kot so zatrčili, so bili nad projekti navdušeni, saj je bila večina dobro zastavljena, inovativna in z vizijo.

Pristop LEADER Na srečanju, ki so ga pripravili v decembru na Brdu pri Lukovici, je LAS predstavila in posredovala izkušnje z razvojno osjo LEADER, ki kot ukrep v okviru programa razvoja podeželja spodbuja odločanje o razvoju posameznih zaokroženih

podeželskih območij od spodaj navzgor. Temeljni cilj pristopa LEADER je izboljšanje zaposlenosti, spodbujanje raznovrstnih dejavnosti na podeželju in lokalnega razvoja, izboljšanje upravljanja na podeželskih območjih in širjenje inovativnosti. Zanimivo pri tem pristopu je, da program ni namenjen samo podjetjem in organizacijam, ampak vsem zainteresiranim prebivalcem podeželja, ki želijo pomagati pri razvoju njihovega območja in sodelovati pri njihovi izvedbi. Prednost pristopa je tudi ta, da daje poudarek lokalnim skupinam, podpira javno-zasebna partnerstva, sodelovanja pri projektih in inovativnost.

Srce Slovenije Lokalna akcijska skupina Srce Slovenije je zadolžena za ustrezno izvajanje pristopa LEADER. Organizacija ima nalogo, da pripravi in izvede svojo lokalno razvojno strategijo ter sprejme odločitve o razdelitvi in upravljanju s finančnimi sredstvi. Srce Slovenije je omejeno na območje občin Dol pri Ljubljani, Kamnik, Litija, Lukovica, Moravče in Šmartno pri Litiji. Z njimi je h konzorcijski pogodbi pristopilo 29 partnerjev, odprti pa so tudi za nove člane, zato pričakujejo, da se bo organizacija v prihodnosti širila. Ključno vodilo pri izvajanju razvojne strategije za obdobje 2007–2015 je skupna razvojna vizija območja, ki izhaja iz značilnosti potreb in priložnosti območja. Na Srcu Slovenije pravijo: »Z inovativnimi pristopi pri izrabi obstoječih potencialov moramo zagotavljati vitalnost podeželja

Arbitraža

V ponedeljek, 15. decembra, je na Gospodarski zbornici Slovenije potekala arbitraža med Tovarno sladkorja v Ormožu in 10 tožniki iz vrst pridelovalcev sladkorne pese. Spor ima korenine v letu 2005, ko so pridelovalci podpisali pogodbo za odkup sladkorne pese s Tovarno sladkorja v Ormožu po kvoti AB, kar znaša približno 44 evrov na tona. V Tovarni sladkorja Ormož naj bi bili sklepali posle tudi s pridelovalci na Madžarskem, čeprav bi morali najprej skleniti pogodbe s pridelovalci v Sloveniji, šele če bi sladkorne pese v Sloveniji primanjkovalo, bi jo lahko uvozili iz Madžarske. To je pripomoglo k povečanju količine sladkorja v Sloveniji, in zato naj bi Tovarna sladkorja Ormož poskušala znižati kvoto, in sicer s kvote AB na kvoto C, kar znaša približno 8 evrov na tona. Sporno je to, naj v pogodbi iz leta 2005 določba o kvoti C ne bi bila opredeljena, zato naj bi se v tovarni ravnali po stari pogodbi iz leta 2004. Kmetje naj bi bili na ta način oškodovani za več milijonov. Rezultat

Sprti strani sta dosegli poravnavo.

arbitraže pa je bil precej manj šokanten, saj sta sprti strani dosegli poravnavo. Pridelovalci so se odpovedali zahtevkom, celotne stroške postopka pa bo plačala Tovarna sladkorja Ormož. Vir nam je zaupal, da so se pridelovalci najverjetneje ustrašili, saj je tovarno zastopal razvpiti Stojan Zdolšek.

na območju Srca Slovenije in njegovo trajnostno rast.« Njihov poglavitni cilj, ki ga želijo doseči prek teh projektov, pa je izboljšanje kakovosti podeželja, tako da bo živeti na podeželju postalo prednost in ne nadloga, kot se je kazalo v prejšnjih letih.

Slovenske gorice V lokalno akcijsko skupino OVTAR so se povezale občine osrednjih Slovenskih goric in se zavzele za sofinanciranje delovanja skupine na območju Upravne enote Lenart. Tudi tu so si enotni, da je povezovanje in sodelovanje nujno za razvoj območja, predvsem pa podeželja. Namen ustanovitve je predvsem ta, da se

posameznikom, podjetjem in lokalnim skupnostim omogoči dostop do podpore LEADER, saj je velikokrat to prvi pogoj za njihovo kandidiranje na različnih domačih pa tudi evropskih razpisih. Pomembno je, da LAS sama razporeja sredstva in odloča o projektih glede na lokalno razvojno strategijo. Župani občin Benedikt, Cerkvenjak, Lenart, Sveta Ana v Slovenskih goricah, Sveti Jurij in Sveta Trojica so za upravljanje pooblastili novoustanovljeno Razvojno agencijo Slovenskih goric (RASG, d. o. o.), ki bo povezovala različne subjekte v lokalno akcijsko skupino, prav tako pa bo pripravljala projekte, ki se bodo izvajali po lokalni

razvojni strategiji za obdobje 2007–2015. Društvo za razvoj podeželja LAS OVTAR je v sodelovanju z RASG v slabih dveh letih delovanja že izpeljalo nekatere projekte, ki bodo pripomogli k razvoju slabo razvitega območja. Tako so v preteklih mesecih izvedli izobraževanje za lokalne turistične vodnike, agencija sodeluje z avstrijskim Neuhofnom, pripravili so tudi lokalno razvojno strategijo, se prijavili na razpis ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pomembno pa je tudi njihovo sodelovanje z drugimi predvidenimi LAS. Pripravljajo tudi program in projekt blagovne znamke OVTAR Slovenskih goric. **D**

Na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano podpirajo tovrstne projekte.

LEADER spodbuja odločanje o razvoju posameznih podeželskih območij.

Stičišče Slovencev v Londonu

Lucija Kavčič, foto: Slovenska katoliška misija

Slovenska katoliška misija v Londonu prav letos obhaja visok jubilej – 60-letnico. Nekaj več kot 50 let pa je, odkar so odprli Naš dom. V njem se srečujejo slovenski izseljenci, odprt pa je tudi za slovenske popotnike.

Naš dom na Offley Road 62 v Londonu

Skupina mladih iz Maribora pred Našim domom.

jezik, ki jim omogoča, da so ob svojem župniku povezani s slovensko Cerkvijo, ko ohranjajo svojo vero živo in jo doživljajo na način, ki jim najbolj ustreza,« je zapisano na spletni strani Slovenske katoliške misije v Londonu.

Naloga misije

Prvenstvena naloga slovenske misije v Londonu je danes pastoralna skrb za slovenske rojake v Veliki Britaniji. Gre za duhovno oskrbo, bogoslužje v slovenščini, zbiranje ljudi k mašni daritvi predvsem ob nedeljah in praznikih ter oskrbovanje vernikov z zakramenti. K pastoralni oskrbi, ki jo daje slovenska misija v Londonu, pa sodi tudi karitativno delo. Tako deluje tudi dom v Londonu, ki je najprej stičišče za slovenske rojake, postojanka za popotne Slovence z vseh koncev sveta in zavetje za slovenske misijonarje, ki odhajajo ali se vračajo z misijonov. »Vsi slovenski rojaki, pa naj bodo verni ali neverni, so pri nas sprejeti z enakim spoštovanjem, ko se zatečejo k nam za streho nad glavo in hrano. To za tukajšnjega slovenskega duhovnika ni vselej lahko, ker dostikrat tudi sam nima zadostnih sredstev za preživljanje, a se zaveda, da je gostoljubje sestavni del njegovega pastoralnega poslanstva,« je na spletni strani slovenske misije v Londonu zapisal župnik Stanislav Cikanek, ki med Slovenci v Veliki Britaniji deluje že 21 let. »Za bivanje pri nas prosimo tiste, ki to zmorejo, skromni prispevek, ki zadošča komaj za kritje stroškov hrane. Ekonomsko slabo stojčim, posebno našim Argentincem in misijonarjem, pa omogočamo bivanje v domu za občutno znižani prispevek ali celo, predvsem misijonarjem, zastonj. V Našem domu letno vsaj trikrat ali tudi večkrat prenoči kakih 700 rojakov – od teh zadnja leta največ iz Slovenije,« pravi Cikanek.

Naš dom povezuje Stavba Našega doma stoji v samem središču Londona. Za bivanje v njem je na razpolago podprtiličje, prtiličje ter prvo in drugo nadstropje. Stavba je stara že več kot 100 let in zato potrebna pogostejših popravil. »V poletnem času omogočamo bivanje predvsem slovenskim dijakom in študentom na izpopolnjevanju angleščine, sicer pa je tudi zatočišče za mlade pri podiplomskem študiju, razne praktikante, zdravnike in

Največ Slovencev se je v Združenem kraljestvu znašlo kot izseljencev takoj po drugi svetovni vojni, ko so bežali pred komunizmom. Jeseni leta 1948 je mednje prišel prvi slovenski duhovnik za Slovence v Veliki Britaniji Ignacij Kunstelj, ki je bil tudi sam vojni begunec. V leto 1948 segajo torej začetki slovenske župnije v Angliji, čeprav se je ta pojem oblikoval šele po 2. vatikanskem koncilu (1962–1966), ki v inštrukciji De Pastoralis Migratorum Cura (Art. 33, 1-5) pravi, da je izseljenska župnija v pastoralnem smislu misijon. Slovenska župnija v Angliji torej obsega ves teritorij, kjer živijo slovenske skupnosti v Veliki Britaniji, posebno v Angliji in Walesu. Konec 60. in v začetku 70. let je tu deloval duhovnik prof. dr. Franc Bergant iz Argentine, kamor se je kasneje tudi vrnil. Na mesto župnika za Slovence na Otoku se je vrnil msgr. Ignacij Kunstelj in ostal do upokojitve. Med letoma

1978 in 1987 je bil župnik in upravnik te misije duhovnik Ludvik Roth, od tedaj pa skrbi za pastoralo slovenskih rojakov v Združenem kraljestvu in upravlja Naš dom v Londonu župnik Stanislav Cikanek.

Število se manjša V Združenem kraljestvu živi nekaj več kot tisoč Slovencev, a število članov katoliške skupnosti v slovenski župniji v Londonu se manjša, ker jo sestavlja predvsem

Večina rojakov prve generacije slovenskih izseljencev je že dolgo integrirana v britansko družbeno stvarnost.

starejša generacija. Hitremu upadanju števil Slovencev botruje tudi nizka rodnost med slovenskimi rojaki. »Večina rojakov prve generacije naših izseljencev je že dolgo integrirana v britansko družbeno stvarnost. Vendar pa, kakor velja za vsako imigrantsko populacijo, je tudi zanje pomembno, da vzdržujejo povezavo z rodno domovino. Močna vez pri tem je slovenski

Tedenski utrip

TRUBARJEV VEČER V SEVERNEM PORENJU

V soboto, 25. oktobra 2008, smo v Neussu blizu Düsseldorfa praznovali Trubarjev večer. Prireditvev je organiziralo društvo Slovenski zvon iz Krefelda ob finančni podpori urada za Slovence po svetu in različnih sponzorjev. Program se je začel s slovensko himno, ki ji je intonacijo dal ansambel Unikat.

Predsednica društva Rozina Lovrenčič je pozdravila navzoče in gosta večera, evangeličanskega škofa Gezo Ernišo. Ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja, začetnika slovenske književnosti, smo slišali, kje je ta veliki mož živel, delal in kaj je napisal. Navzoče je pozdravil tudi slovenski katoliški župnik Lojze Rajk. Sledil je skeč z naslovom Intervju s Primožem Trubarjem. Nastopili so učenci slovenskega dopolnilnega pouka iz Krefelda, gostja – mladinka iz Gütersloha in režiser KUD iz Vitomarcev Milan Černel, ki je nastopil v vlogi Primoža Trubarja. Sledilo je druženje ob zvokih ansambla Unikat iz Šentjurja in tombola. Izkupiček 1000 evrov je predsednica Rozina Lovrenčič izročila gostu večera za evangeličansko humanitarno organizacijo. Škof Erniša se je zahvalil rojakom za njihov prispevek. Zdenki Žilavec, ki je v petek, 24. oktobra, organizirala srečanje Slovencev v Düsseldorfu, glavnem mestu dežele, kjer je bilo tudi prvo slovensko evangeličansko bogoslužje v tem delu Nemčije, je podaril najnovejši izvod Biblije. D. Č.

Trubarjev večer v Neussu

»BOŽIČNO DARILO« Slovinci na avstrijskem Koroškem so dobili posebno »božično darilo«. Okrajno glavarstvo Celovec je namreč odpravilo tri upravnokazenske postopke zaradi prekoračene hitrosti v krajih Podsinja vas, Šmarjeta v Rožu in Čahorče. Prekoračitev dovoljene hitrosti so vozniki julija oziroma oktobra 2007 prijavili sami in kot dokazila predložili izjave prič. Šlo je namreč za protestne prekoračitve hitrosti zaradi krajevnih napisov. Okrajno glavarstvo je nato izvedlo obsežna poizvedovanja. Tako so med drugim priče spraševali o njihovi telesni teži in ali nosijo očala ali kontaktne leče, voznike so spraševali, kakšna sta bila dimenzijski profil na gumah njihovih avtomobilov, saj bi pri zvoženih gumah lahko tahometer pokazal večjo hitrost, kot je bila v resnici. Vozniki bi morali okrajnemu glavarstvu predložiti tudi izvedensko mnenje kot dokaz, da so tisti, ki so se samoovadili, zares prehitro vozili. Ker takih izvedenskih mnenj ni, je okrajno glavarstvo upravnokazenski postopek ustavilo, sporoča Narodni svet koroških Slovencev (NSKS). V izjavi za javnost njegov podpredsednik Rudi Vouk ugotavlja, da je na južnem Koroškem očitno dovoljeno prehitro voziti skozi vasi, a le pod pogojem, da vozniki trdijo, da se bodo sicer pritožili na ustavnem sodišču proti obstoječemu krajevnemu napisu. L. K.

Rudi Vouk, podpredsednik NSKS

Naš dom so obiskali tudi predstavniki slovenskega državnega zbora.

druge, zelo pogosto pa tudi za Slovence, ki prihajajo v London na zdravljenje, in njihove družine. Ne nazadnje tudi našim misijonarjem z misijonskih območij sveta,« razlaga župnik Cikanek. Naš dom je bil vedno kraj, kjer so se slovenski rojaki v Angliji srečevali pri slovenskem bogoslužju v kapeli in potem na družabnih srečanjih. Od nedavnega pa v njem prirejajo tudi kulturne prireditve in različna predavanja. Tudi vsakoletne slovenske dneve, ki potekajo po Angliji, vedno organizirajo v domu. Naš dom je vseskozi povezovalni člen za Slovence, ki

živijo v Združenem kraljestvu, ter informacijska točka za rojake doma in po svetu. »Pred leti so pri vzdrževanju doma in naših dejavnosti pomagale nekatere mednarodne organizacije; predvsem dobrodelna organizacija Pomoč Cerkvi v stiski. Sedaj te pomoči ni več, ker pošiljajo pomoč tja, kjer je bolj potrebna. Na naše prošnje nam odgovarjajo, naj se obrnemo na slovensko državo, ki je sedaj v sklopu EU. Zadnja štiri leta smo dobili majhno finančno pomoč od Slovenije, kar je bolje kot nič, vendar pa še zdaleč ne zadošča za naše potrebe,« pravi Cikanek. D

Vsem bralkam in bralcem tednika Demokracija želim prijetno praznovanje 26. decembra, dneva samostojnosti in enotnosti, vesele božične praznike ter srečno, zdravo in uspešno novo leto 2009.

Poslanka SDS v Evropskem parlamentu
Dr. Romana Jordan Cizelj

dr. ROMANA JORDAN CIZELJ Poslanka v Evropskem Parlamentu

POSLANSKA PISARNA:
Ljubljanska cesta 67
SI-1230 DOMŽALE
TEL: +386 (0)1 724 45 86
www.rjordancizelj.si

URADNE URE:

PONEDELJEK	8.00-12.00, 13.00-15.00
SREDA	8.00-12.00, 13.00-18.00
PETEK	8.00-12.00

Daleč od demokracije

Petra Janša, foto: Reuters

V nekdanji sovjetski republiki Turkmenistanu so nedavno potekale parlamentarne volitve, ki so jih tamkajšnje oblasti označile kot korak k demokratizaciji. A opazovalcev napovedi o odpiranju države demokraciji niso prepričale.

V Turkmenistanu, z energetskimi viri bogati nekdanji sovjetski republiki, so 14. decembra volili nov parlament. Volitev se je kljub bojkotu opozicijskih skupin po navedah turkmenistanske vlade udeležilo 90 odstotkov volilnih upravičencev. »Volitve medžlisa (turkmenistanskega parlamenta, op. p.) potekajo na temeljih širokega pluralizma,« je tedaj dejal vodja volilne komisije Murad Karijev. Na voliščih so bile obešene turkmenistanske zastave in slike predsednika Gurbangulija Berdimuhamedova, predstavniki oblasti pa so ob tej priložnosti organizirali tudi koncerte in plesne predstave. Volitve so spremljali opazovalci iz tujine, med katerimi jih je bila večina iz Skupnosti

neodvisnih držav, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (Ovse) je bila navzoča s tremi opazovalci, tuji novinarji pa dovolj enja za spremljanje volitev niso dobili.

Senca Nijazova Volitve v večinsko muslimanskem Turkmenistanu označujejo kot del prizadevanj predsednika Gurbangulija Berdimuhamedova za demokratizacijo države s 4,8 milijona prebivalci. V turkmenistanski volilni komisiji so tako poudarjali, da so tokratno predvolilno kampanjo zaznamovali pluralizem, odprtost in mobilizacija državljanov, vendar so tuji diplomati v Turkmenistanu in strokovnjaki za človekove pravice v tujini vseskozi opozarjali, da nad državo še vedno visi senca Nijazova.

Ekscentrični voditelj Saparmurat Nijazov je bil na čelu Turkmenistana vse od leta 1985, tedaj še kot voditelj sovjetske republike, nato pa po osamosvojitvi leta 1991 še kot predsednik samostojne države. Okoli sebe in družine je

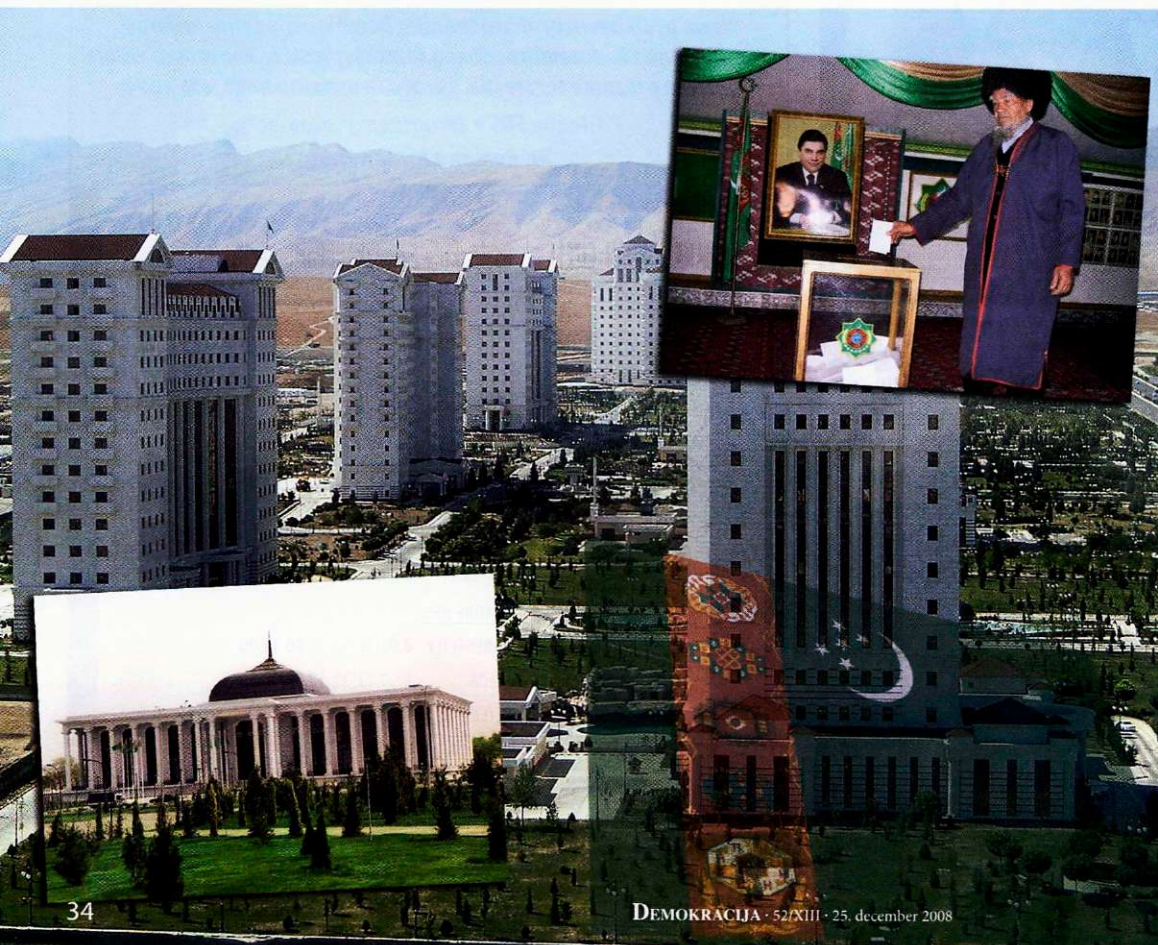

Predsednik Gurbanguli Berdimuhamedov

izoblikoval obširen sistem kulta osebnosti in se preimenoval v Turkmenbašija, očeta vseh Turkmenincev. Po sebi je imenoval številne ulice in mesta ter najvišjo goro v državi, po svojih sorodnikih pa dneve in mesece. Kult osebnosti je okreplil z objavo svoje pesniške zbirke Ruhnama kot obveznega čtiva skoraj pet milijonov prebivalcev svoje države. Objavil je tudi več pesniških zbirk. Otroci v šolah so mu vsako jutro prisegali zvestobo. Srednjeazijski državi je Nijazov vse do nenadne smrti decembra 2006 vladal s trdo roko in ni trpel oporečnikov, njegov zlati kip v prestolnici Aškabad pa se kljub nekaterim korakom za odpravo njegova kulta osebnosti še vedno obrača proti soncu.

Njegov naslednik, za Srednjo Azijo z 51 leti relativno mlad voditelj Gurbanguly Berdimuhamedov, je ob izvolitvi februarja 2007 sicer obljubljal odpiranje in demokratizacijo, a v skoraj dveh letih na oblasti so bili njegovi ukrepi samo lepotni. Med drugim je dal prestaviti omenje-

V nekdanji sovjetski republiki Turkmenistanu so nedavno potekale parlamentarne volitve.

ni kip Nijazova na južno stran glavnega mesta, lani je pomilostil okoli 9.000 zapornikov, med njimi enajst obtoženih vpletenosti v poskus atentata na Nijazova leta 2002, odpravil je koledar Nijazova, ob drugi obletnici smrti svojega predhodnika pa je iz državne himne črtal ime nekdanjega »vsemogočnega« predsednika.

Lojalnost predsedniku V skladu s septembra sprejeto novo ustavo so Turkmenistanci okrepili vlogo parlamenta, saj so število poslancev povečali s 65 na 125, 2,5 milijona volivcev pa je lahko poslance izbiralo med 288 kandidati. A čeprav nova ustava dovoljuje ustanavljanje različnih političnih strank, je 90 odstotkov kandidatov prihajalo iz vladajoče Demokratske stranke, naslednice sovjetske komunistične partije, preostali kandidati pa so kandidirali v tako imenovanih pobudnih skupinah, ki pa imajo v državi le malo vpliva. Vse kandidate je med volilno kampanjo financirala država, prejetje prispevkov iz drugih virov pa je v državi še vedno prepovedano.

Skrb zbujajoč je tudi podatek, da so vsi kandidati med kampanjo izražali podporo predsedniku

Kljub bogatim zalogam zemeljskega plina vsak drugi Turkmenistanec živi pod pragom revščine.

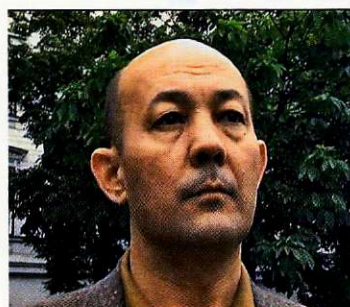
Prebivalci Turkmenistana so med najbolj zatiranimi na svetu, meni v izgnanstvu na Dunaju živeči predstavnik Turkmenistanske pobude za človekove pravice Farid Tuhbatullin. »Ljudje živijo v strahu in tišini. Ne upajo si izreči drugačnega mnenja. Redki, ki to storijo, se znova znajdejo v zaporu,« je zapisal v članku na spletni strani Gündogar, posvečeni prizadevanjem za demokracijo in človekove pravice v Turkmenistanu.

Volitve po pričakovanih tako od Zahoda niso dobile pozitivnega »spričevala«. »Fasada se je spremenila, a temelji ostajajo isti,« je za AFP izjavil neimenovani zahodni diplomat. Berdimuhamedov ima po njegovih navedbah v svojih rokah še vedno vso oblast. »Njegova fotografija se vsak dan pojavi na prvih straneh časopisov. Strogo nadzira gospodarstvo in vse medije,« je dodal, čeprav je nedavno sprejeta ustava prvič uvedla tudi načela tržnega gospodarstva. »Turkmenistan dovolju-

Na parlamentarnih volitvah je bilo 90 odstotkov kandidatov iz vladajoče Demokratske stranke, naslednice sovjetske komunistične partije.

Berdimuhamedovu, po navedbah organizacije News Briefing Central Asia pa je neimenovani vir iz vladnih krogov celo razkril, da so že dolgo pred volitvami preverili lojalnost potencialnih kandidatov. Turkmenistanci naj bi bili za volitve pokazali le malo interesa, saj naj bi bili po navedbah omenjene organizacije že na prejšnjih volitvah leta 2004, ki so potekale pod strogim nadzorom oblasti, izgubili zaupanje. Politični sistem v državi je namreč kljub majhnim popravkom, kot so odprava prepovedi pouka matematike in tujih jezikov v šolah ter dopuščanje spletnih internetnih kavarn, kinematografov in cirkusov, še vedno zelo daleč od demokracije.

je pravico do zasebne lastnine na področju proizvodnje, zemlje ali drugega materialnega ali intelektualnega premoženja(...) Turkmenistan si prizadeva za tržno gospodarstvo. Država vzpodbuja in podpira podjetništvo in razvoj malih podjetij,« je med drugim zapisano v novi ustavi.

Saparmurat Nijazov si je v prestolnici postavil zlat kip, ki se obrača po soncu.

Bogata dežela revnih ljudi

Turkmenistan, umeščen med Kaspijsko morje, Iran, Afganistan, Uzbekistan in Kazahstan, ima bogate zaloge zemeljskega plina, ki so glavni vir njegovih prihodkov in bi se lahko v prihodnosti še povečali, a vendar vsak drugi Turkmenistanec živi pod pragom revščine.

Kljub vsemu pa sprememba ustave za to doslej zelo izolirano državo nekdanje Sovjetske zveze z izredno avtoritativnim režimom pomeni veliko spremembo in kaže na njeno željo, da se odpre Zahodu in privabi tuja vlaganja na področju svojih ogromnih rezerv zemeljskega plina, saj je v svetovnem merilu na petem mestu po zalogah, ima pa tudi precejšnje zaloge nafte. Država tako letno pridobi okoli 60 milijard kubičnih metrov plina, od tega jih dve tretjini odkupi ruski energetski velikan Gazprom.

Maja letos je med predsedovanjem Slovenije Svetu EU evropski komisar za energetiko Andris Pi-

Farid Tuhbatullin, v izgnanstvu živeči predstavnik Turkmenistanske pobude za človekove pravice

ebalgs v Turkmenistanu podpisal memorandum o soglasju, s katerim naj bi EU in omenjena srednjeazijska država okrepili medsebojno sodelovanje na področjih, kot so naložbe, proizvodnja, energetska tehnologija, energetska učinkovitost, razvoj obnovljivih virov energije ter transport in trgovina z energetskimi proizvodi. »Turkmenistan ima potencial, da se razvije v atraktivno ciljno državo za evropske naložbe na področju razvoja novih nahajališč nafte in zemeljskega plina, hkrati pa EU predstavlja privlačen trg za turkmenistanske energetske proizvode,« je takrat dejal Piebalgs. Turkmenistan naj bi EU letno dobavil 10 milijard kubičnih metrov plina, s čimer naj bi se zmanjšala energetska odvisnost unije od plina iz Rusije. ▣

Davek na sladkor

V ameriški zvezni državi New York načrtujejo, da bi uvedli posebne davke za pijače, ki jim je dodan sladkor. S tem bi napolnili tako državno blagajno kot poskrbeli za bolj zdrave življenjske navade. Navadna kokakola bi tako na primer stala približno 15 centov več kot enaka količina te pijače brez sladkorja. Na drugi strani naj bi vzpodbujali uživanje bolj zdravih napitkov – od mleka, naravnih sokov do vode. Ukrep naj bi bil le del nove davčne reforme v državi New York, ki jo namerava izvesti guverner David Paterson. Samo davek na pijače z dodanim sladkorjem naj bi zvezni državi prinesel 400 milijonov dolarjev (skoraj 300 milijonov evrov) letno.

Najvišje drevo Na Trgu svetega Petra letos stoji 33-metrsko božično drevo, okrašeno z lučkami, smreko pa so letos znova podarili Avstriji. To je tudi najvišja smreka od leta 1982, ko je tedanji papež Janez Pavel II. začel s tradicijo postavljanja božičnega drevesa pred baziliko sv. Petra. Prižiganja lučk v začetku decembra na Trgu

svetega Petra se je udeležilo več sto romarjev, predvsem iz Avstrije, ki jih ni zmotilo niti precej slabo vreme. Kljub močnemu dežju in mrazu so na trgu veselo prepevali božične pesmi, za kar se jim je papež Benedikt XVI. iskreno zahvalil. Božično drevo krasi okoli 2.000 lučk ter zlate in srebrne krogle, na vrhu pa je svetleča zvezda. Zraven so postavljene tudi jaslice, ki pa jih bodo odkrili šele na sveti večer.

V schengnu Švica je z odpravo nadzora na kopenskih mejah postala 25. članica schengenskega območja. Nadzor na zračnih mejah bo odpravljen marca prihodnje leto, če bo Švica do takrat rešila vse težave na letališčih, si-

cer pa se lahko odprte zračnih meja preloži. Z vstopom v schengensko območje je tako konec nadzora na mejah med Švico in njenimi sosedami Francijo, Italijo, Avstrijo in Nemčijo. Švica in sosednji Liechtenstein pa doslej nista imela mejnih kontrol. Po prvotnih pričakovanjih naj bi v schengenski prostor vstopila skupaj, vendar se je pri Liechtensteinu zapletlo po aferi z Nemčijo

zaradi pranja denarja, zato je v schengen vstopila samo Švica, zaradi česar mora na meji z Liechtensteinom uvesti nadzor. Švica, ki ni članica EU, se je za vstop v schengensko območje odločila na referendumu leta 2005, članica schengenskega območja pa je postala približno leto pozneje kot Slovenija, Estonija, Češka, Litva, Madžarska, Latvija, Malta, Poljska in Slovaška, ki so v schengenski prostor vstopile 21. decembra lani. Švica je tudi tretja nečlanica EU, ki se bo poleg Norveške in Islandije pridružila schengnu.

Priljubljeni plesi Da so dunajski plesi čedalje bolj priljubljeni, kaže podatek, da se jih poleg domačinov letno udeleži tudi 35.000

TUJI TISK

Der Standart

Nagrada Kandinskega

Nominirani Bratje in sestre – umetnost podpira Stalina. Pod takšnim naslovom je bil v časopisu Der Standart objavljen članek o drugi podelitvi nagrade Kandinskega, ki so jo v Rusiji ustanovili najboljši slikarji. Glavni nomi-

niranec letošnjega leta je slikar Aleksej Beljajev Gintovt. »Po razglasitvi priimkov finalistov,« piše Der Standart, »so iz vrst liberalnih in levih segmentov moskovske slikarske scene začeli prihajati glasovi neodobravanja.« Gre za to, da so poleg Borisa Orlova, ki prakticira sovjetski underground socart, in slikarja marksista Dmitrija Gutova za nagrado nominirali tudi Alekseja Beljajeva Gintovta. Protestov ni zbudila sama slika Bratje in sestre, na kateri je upodobljena množica, ki poslušata Stalina, pač pa predvsem njegova politična aktivnost. Gre za to, da je nagrajeni slikar aktivist in stilist ekstremno desničarske Evrazijske zveze mladih, ki si je zadala za cilj vzpostaviti in obnoviti ruski imperij.

The Guardian

Rus ali Ukrajinec

Rusija in Ukrajina sta se spustili v kulturno hladno vojno zaradi nacionalne pripadnosti enega najznamenitejših pisateljev Mihaila Bulgakova. Problem njegove nacionalne pripadnosti je nastal zato, ker je bil Bulgakov,

čeprav se je rodil v Kijevu, mestu, ki ga je ovekovečil v svojem romanu Bela garda, po rodu Rus in je pisal v ruščini, v Moskvo pa se je preselil, ko je bil star 21 let. Vitalij Malahov, znani ukrajinski režiser, ki je pred sedmimi leti prvič organiziral mednarodni umetniški festival Bulgakova, pa pravi, da gre za to, da so do leta 1990 pravzaprav vse Ukrajince imeli za Ruse in da bi bil Bulgakov prav lahko Ukrajinec. Kulturna hladna vojna se še ne bo končala, še več – pred kratkim se je razširila še na dva velika pisatelja: Antona Čehova in Nikolaja Gogolja. Vsaj slednji pa zelo pripada ukrajinski kulturni tradiciji, saj je črpal predvsem iz ukrajinske ljudske tradicije.

tujcev, mnogi izmed plesov pa so že nekaj tednov vnaprej razprodani. Najbolj znan in priljubljen je operni ples, ki bo tokrat 19. februarja 2009, vstopnica zanj stane 230 evrov, cena za presti-

žne stranske lože pa kar 17.000 evrov. Sicer pa na Dunaju od novembra do februarja, ko je sezona, poteka 450 različnih plesov, ki jih vsako leto obiše približno 300 tisoč gostov. To dunajskemu gospodarstvu skupaj prinese kar 64,5 milijona evrov, saj gostje poleg vstopnice in rezervacije mize posežejo v denarnico tudi za večerjo, garderobo, čevlje, nakit in frizerja, marsikdo pa še za obisk kozmetičnega salona in plesnega tečaja. Po izračunih zapravi vsak udeleženec plesa v povprečju 215 evrov.

Želijo v EU Črna gora je predsedujoči EU Franciji v Parizu izročila prošnjo za članstvo v EU. Črnogorski premier Milo Đukanović je ob izročitvi prošnje dejal, da je to velik dan za njegovo državo in celoten Balkan, evropski

komisar za širitev Olli Rehn pa je ocenil, da je Črna gora dosegla prelomni trenutek. Zdaj se mora Svet EU odločiti kako naprej. Črna gora je 15. oktobra 2007 z EU podpisala sporazum o stabilizaciji in pridruženju. O črnogorski prošnji oziroma dodelitvi statusa kandidatke za članstvo v povezavi bodo odločale članice unije. Med državami Zahodnega Balkana imata status kandidatke za članstvo v EU Hrvaška in Makedonija. Prva se že od leta 2005 z unijo pogaja o vstopu v EU, medtem ko Makedonija pristopnih pogajanj še ni začela ozi-

roma nima niti datuma za njihov začetek. Status kandidatke ima še Turčija, ki je pristopna pogajanja začela sočasno s Hrvaško.

Polna življenja Na Antarktiki je več živalskih vrst kot na Galapagosu, so presenetljivo ugotovili britanski in nemški znanstveniki, ki so sedem tednov opazovali življenje v morju in na kopnem na Južnih Orknejskih

otokih. Znanstveniki so odkrili 1.224 različnih živalskih vrst, od tega pet doslej neznanih. 84 od-

stotkov vseh živalskih vrst živi v morju. Znanstveniki so pri tem raziskali morske globine do 1.500 metrov. Pomen živalstva na južnem tečaju je velik, med drugim bo poslej mogoče bolje spremljati učinke podnebni sprememb na njem.

Ponarejena zdravila

Carinske službe v EU so v zadnjih dveh mesecih zasegle 34 milijonov ponarejenih zdravil, predvsem antibiotikov, zdravil za zdravljenje raka in malarije, zdravil proti holesterolu pa tudi viagre. Večino ponaredkov so zasegli v Belgiji, Franciji, Veliki Britaniji in Španiji, prišli pa so predvsem iz Indije, Pakistana in Kitajske. Največ zaseženih ponarejenih zdravil, celo največ, kar jih je bilo kadar koli odkritih v Evropi, so zasegli na bruseljskem letališču: 2,2 milijona tablet, od tega večinoma tablete proti bolečinam in proti malariji. Število zaseženih ponaredkov je višje od pričakovanega, kar kaže, da carinske službe z usklajenimi akcijami dobro varujejo državljane in podjetja EU pred čedalje več ponaredkami, ki ogrožajo zdravje in farmacevtski sektor.

VIR: STA

TUJI TISK

The Nature

Kako primerjati

Britanski znanstveniki so izdelali metodo količinske ocene zverinstev in drugih grozot, ki so se dogajale v tej ali drugi vojni, kar bo pomagalo pravilno oblikovati politiko mednarodne družbe o tem, kdaj se je pravilno in dobro vme-

šati in konflikte ter kako spremljati dogajanje. Izdelali so tako imenovan koeficient umazane vojne – KUV, ki odraža odstotek takih ali drugačnih zverinstev glede na druge vojne dogodke. Na primer KUV smrti civilistov se izračunava takole: število umrlih državljanov se deli s skupnim številom izgub med vojaki in prebivalstvom, potem pa se množi s sto. V vojnah veliko zločinov ostaja nezabeleženih, kar je težava, toda indeks je lahko vseeno koristen. Tako so na primer dokazali, da je bilo v državljanski vojni v Kolumbiji 99 odstotkov žrtev desničarskih vojaških skupin civilistov, med žrtvami vladne vojske pa je bilo civilistov okoli polovica. Očitno je bila taktika prvih bolj umazana.

La Stampa

Proti so

Nikolas Sarkozy je prišel na dan z idejo, da bi na psihiatričnih klinikah uredili posebne zaprte prostore za ljudi, ki imajo hude duševne motnje ali so umsko zaostali. Francoski psihiatri temu nasprotujejo. V Franciji deluje 13.000 psihia-

trov in dela imajo več kot dovolj, saj se je v tej državi en odstotek prebivalstva že kdaj v življenju obrnil po pomoč k psihiatru. Proti Sarkozyjevemu predlogu se je oglasilo kar 39 vidnih francoskih psihiatrov, ki nasprotujejo ločenemu bivanju takšnih bolnikov, saj bi bilo to neenakopravno. S tem bi se vrnil v čase, ko so psihiatrične bolnike opazovali, jih kaznovali in jih obravnavali kot zločince. Sarkozy je predlagal, da bi zgradili 200 izoliranih sob na klinikah in uvedli sistem, po katerem bi bolniki take bolnišnice lahko zapustili samo z dovoljenjem zdravnika. Sarkozyjev predlog je nemara nastal zaradi primera, ko je shizofreni bolnik z nožem napadel enega od praktikantov v neki bolnišnici.

Dr. Marjan Turnšek

Ljudje znajo zelo dobro ekumensko med seboj živeti

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček

Rodil se je leta 1955 v Celju. Po maturi na celjski gimnaziji se je vpisal na ljubljansko teološko fakulteto in jo končal leta 1981. Istega leta je bil posvečen v duhovnika. Štiri leta je bil kaplan v Velenju. Kasneje je nadaljeval podiplomski študij dogmatične teologije na Papeški univerzi Gregoriana in ga končal leta 1990 z doktoratom, pred tem je diplomiral iz bibliotekonomije. Po končanem študiju je postal docent na mariborski enoti teološke fakultete, rektor mariborskega bogoslovnega semenišča in kanonik mariborskega stolnega kapitlja. Leta 2006 je bil imenovan za škofa v novoustanovljeni škofiji v Murski Soboti.

Že dve leti in pol vodite murskosoboško škofijo. Kako bi ocenili obdobje od ustanovitve škofije do danes?

Prvo spoznanje je, da je bila s pastoralnega vidika ustanovitev novih škofij zelo pozitivna pridobitev. Predvsem v tem smislu, da je povezanost med škofom, duhovniki in verniki večja. To zagotovo prinese več življenja v krajevno Cerkev. Tako se je zgodilo, da sem v enem letu dvakrat obiskal župnijo, kjer je bil prej v dvajsetih letih škof samo dvakrat na obisku, ker so vmes na birmo prihajali kanoniki. In že to nekaj pove. Podobnih primerov je zelo veliko. To pomeni, da je veliko več osebnih, živih stikov, kar pomeni novo življenje. Cerkev niso toliko strukture, slovesnosti, ampak živi odnosi med ljudmi, med škofom in duhovniki, med škofom in ljudmi pa med duhovniki in ljudmi. Je pa res, da so tri slovenske škofije postavljene popolnoma na novo in da je treba imeti veliko potrpljenja, ker je treba stvari graditi počasi. Škofije so ustanovljene za stoletja, ne pa za nekaj let, zato ni nič hudega, če »rojavanje« škofije traja dlje časa.

Kljub vodenju škofije še vedno predavate dogmatiko na mariborskem oddelku teološke fakultete. Je težko usklajevati obveznosti?

Nisem več predavatelj v polnem obsegu. Ker je soboška škofija manjša, je lažje usklajevati obveznosti. Za zdaj mi to še uspeva, verjetno pa to ne bo šlo v nedogled.

Za svoje škofovsko geslo ste si izbrali »Bog je ljubezen«. To je tudi naslov ene od okrožnic papeža Benedikta XVI. Kaj želite sporočiti s tem?

Gotovo me je imenovanje za škofa prese-netilo. Toda nekaj dejstev je pripomoglo k temu izboru. Sam sem se že leto dni kot teolog ukvarjal z ljubeznijo, papež je celo izdal okrožnico o ljubezni. Ustanovitev škofije in moje imenovanje za škofa je prišlo 7. aprila, ki je po mnenju strokovnjakov najverjetnejši dan Jezusove smrti. To pa je največje zna-menje božje ljubezni do človeka. Takrat je Bog najbolj glasno govoril človeku, da ga ima rad, čeprav tega morda v tistem trenutku nihče ni razumel. In to je botrovalo moji izbiri gesla.

Vaša škofija obsega tri dekanate, v času mariborske škofije je to območje spadalo pod pomurski naddekanat ...

Skoraj tisoč let je bilo Prekmurje pod somboteljsko škofijo, krajše obdobje pa je del Prekmurja spadal tudi pod zagrebško nadškofijo. Po priključitvi Prekmurja Sloveniji leta 1919 je prišlo pod apostolsko administraturo mariborske škofije. Kar nekaj desetletij je trajalo, da je postalo redni del mariborske škofije.

Kako doživljate tukajšnje ljudi? Za pomursko regijo je znano, da je imela največje težave z razvojem tudi zaradi svoje obrobnosti. Nedavno pa je bila odprta nova avtocesta med Mariborom in Pincami ...

Nedvomno sta bila Prekmurje in delno Prelekija območji, ki sta bili tako v času Jugoslavije kot kasneje v Sloveniji precej zanemarjeni, nekako na obrobju, tudi zaradi železne zavese na meji z Madžarsko. To se še vedno zelo močno čuti in gmotni položaj ljudi v Prekmurju gotovo zaostaja za drugimi regijami v Sloveniji. Vemo, da stanje tekstilne tovarne Mura ni nič kaj rožnato pa tudi kmetijstvo, ki je bilo in je še večinski vir dohodkov, tudi ni v zavirljivem položaju. Vse to govori o tem, da je to območje z gospodarskega vidika še vedno podhranjeno. So pa tudi nove možnosti. Gotovo je avtocesta, ki je bila nedavno odprta, velika pridobitev. Vsi upamo in ver-

jamemo, da prinaša nove možnosti razvoja in prihoda novega kapitala, ki bo odprl nove možnosti. Možnosti so, kako pa se bo razvilo, je drugo vprašanje. Vedno pogosteje se dogaja, da se mladi izobraženci, ki študirajo drugod, recimo v Ljubljani ali Mariboru, vendarle vračajo v Prekmurje, čeprav še ne v celoti. Upam, da bo tudi avtocesta omogočila, da bo čim več izobražencev prihajalo nazaj v svojo domačo regijo. Nižji standard pa tudi pripomore, da ljudje bolj vidijo stisko drugega in so bolj solidarni. To je moralni kapital, ki ga v sebi nosijo ljudje v Pomurju. Zato velja to razvijati in ohranjati.

Kako pa gledate na težave z recesijo? V zvezi s tem se je oglasila tudi komisija Pravičnost in mir ...

Recesija je zelo živo in močno znamenje, ki sporoča, da je tudi v gospodarstvu in finančnih sistemih nujno potrebna poštenost, etično obnašanje, norme, ki slonijo na resnici. Kapital samo na papirju in želja po hitrem zaslužku za vsako ceno na dolgi rok ne preživijo; sistemi se sesujejo kot hiše iz kart, kot smo videli v borznih sistemih v zadnjem času. Če z duhovnimi očmi pogledamo na dogajanje, je to govorica, preko katere Bog sporoča, da je treba vse plasti človekovega življenja postaviti na etiko, na moralno obnašanje in odločanje, predvsem pa na solidarnost med ljudmi, pošteno delitev dobrin, ki so tudi posameznikom dane v nekem smislu za vse.

Čeprav je vaša škofija med slovenskimi škofijami po površini najmanjša, pa je po drugi strani nekaj posebnega, saj je tako narodnostno kot versko mešana. V njej živijo Madžari in Romi, po verski pripadnosti pa poleg katoličanov še evangeličani, binkoštniki, judje ...

Gotovo je to značilnost naše škofije. Čeprav ima soboška škofija najmanj prebivalcev med slovenskimi škofijami – to je okrog 120 tisoč, od tega je blizu sto tisoč katoličanov, drugo so evangeličani, nekaj malega pa je kalvincev, binkoštnikov, judov. Slednji so bili nekdanj najmočnejša judovska skupnost na Slovenskem. V Lendavi še vedno stoji sinagoga, v ▶

► Murski Soboti pa je bila žal porušena. Nekaj je tudi kalvincev; obstaja celo vas z večinsko kalvinsko versko pripadnostjo. V tem času so dobili končno tudi samostojnega duhovnika. Prej jih je oskrboval duhovnik iz Madžarske, kjer je tudi sedež njihove škofije. Tudi jezikovno smo raznoliki, imamo dve dvojezični župniji, to sta Lendava in Dobrovnik, kjer sta liturgična jezika oba. Imamo tudi nekaj Romov in Hrvatov, tako da smo precej pisana družina. To je izziv za sožitje in ekumensko delovanje. S tem kristjani lahko pokažemo, da znamo živeti skupaj in odgovarjati na potrebe prostora, če skupaj v ta prostor prinašamo vrednote krščanstva. To je veliko znamenje, ko nam uspe.

Kako je urejeno bogoslužje za vernike madžarske narodnosti?

Za zdaj imamo še nekaj duhovnikov, ki znajo oba jezika. Sicer tamkajšnji ljudje razumejo oba jezika. Zagovarjamo stališče, naj svojo vero vsak izraža in se poučuje v njej v maternem jeziku. To je vrednota, ki jo je zagovarjal tudi Slomšek in ji poskušamo slediti. Najboljše je, če duhovnik sam izhaja z dvojezičnega območja, da od malega zna oba jezika. To je idealno, ni pa vedno mogoče. Takrat se morajo Slovenci naučiti madžarsčine.

Ste se je sami naučili?

Moram priznati, da je madžarski jezik zelo težak in bi si moral vzeti nekaj časa samo za učenje tega jezika. Kar tako ob vsem drugem se madžarskega jezika ne morem naučiti. Je tako drugačen od drugih jezikov, ki jih znam, da si z njimi ne morem nič pomagati. Kakšen

Skupaj smo izpeljali svetopisemski maraton, tri dni branja Svetega pisma. V tem projektu smo sodelovali z evangeličani in binkoštniki. V vseh treh skupnostih smo sodelovali vsi. To je bila lepa izkušnja. Vsako leto se srečamo tudi v molitveni osmini za edinstvo kristjanov. Imamo tudi ekumenske pogovore, namenjene mladim. Skušali bomo to poživiti. Ekumenizem, ki teče med ljudmi v vsakdanjem življenju, je normalen pojav. V župnijah, kjer skupaj živijo, ni večjih težav. Ljudje znajo zelo dobro ekumensko med seboj živeti.

Kakšno pa je stanje duhovnih poklicev v vaši škofiji? Bili ste rektor mariborskega semenišča. Za pomursko območje je vedno veljalo, da je bila to žitnica duhovnih poklicev.

Z veseljem lahko rečem, da je bila to res žitnica duhovnih poklicev za mariborsko škofijo v prejšnjem obsegu. V sedanji mariborski nadškofiji in v celjski škofiji deluje štirideset duhovnikov iz naše škofije. Iz drugih škofij pa pri nas poleg redovnikov deluje samo pet duhovnikov. Novih poklicev pa žal primanjkuje. V semeniščih imamo pet bogoslovcev. Letos ni nihče vstopil v prvi letnik škofijskega bogoslovja, trije so se odločili za vstop v redovno skupnost.

Ste tudi predsednik Slovenske Karitas. Letos je teden Karitas potekal pod geslom »Rad te imam, zaupam ti«. Kaj ste želeli s tem sporočiti?

Najprej smo hoteli vstopiti v sozvočje s pastoralnim letom, ki je namenjeno mladim. Njegovo geslo je »Priča.si«. Razmišljali smo, kako bi to vključili v Karitas. Iskali smo nekaj,

kar bi izhajalo iz omenjenega gesla in iz dialoga med generacijami. Da ena generacija reče drugi »radi vas imamo in zaupamo vam«. Predvsem to velja za mlade, da začutijo, da jim zaupamo takšnim, kakršni pač so. Že od spočetja otrok potrebuje odgovor staršev, da ga imajo radi in mu zaupajo, čeprav včasih povzroča težave. Potem je še druga razsežnost, in sicer solidarnost med tistimi, ki imajo dovolj dobrin za človeka vredno življenje, in tistimi, ki živijo na robu ali pa jim jih manjka.

Od leta 1990 sodelujete pri postopku za beatifikacijo oz. kanonizacijo Antona Martina Slomška. Prihodnje leto bo minilo deset let od razglasitve Slomška za blaženega. Kako kaže s Slomškovo kanonizacijo?

Nadaljnji postopek je odvisen samo od ene stvari: od še enega čudeža na njegovo priprošnjo. Drugih proceduralnih ovir ni. Mora se zgoditi čudežni dogodek in tega je treba raziskati. Če pristojna kongregacija ugotovi, da gre za čudežni dogodek, in to potrdi papež, sledi kanonizacija. Zato spodbujamo ljudi, da se obračajo k Slomšku za priprošnjo in pomoč. Če so uslišani, naj to sporočijo postulatorju.

Slomšek je v slovenski zavesti predvsem narodni buditelj. Kaj pa predstavlja Slomšek na globalni ravni?

Res je, da je Slomšek v zavesti Slovencev narodni buditelj, vendar pa to nima posebne teže v procesu za svetništvo. Gotovo ima neko vlogo. V svetništvu se iščejo herojske kreposti, ne samo ena. S tem so mišljene temeljne kreposti, kot so vera, upanje, ljubezen. Pa tudi druge. Za svetnika ni dovolj, da izstopa samo v eni kreposti, ampak da v vseh presega normalno stopnjo. To je bilo za Slomška že ugotovljeno. Narodno buditeljstvo torej nima tako bistvene vloge. Res pa je, da bi predstavljalo oviro za svetost, če bi bil Slomšek diskriminatoren do nemško govorečih. Skratka, vse kreposti mora uresničevati, v nobeni ne sme biti podpovprečen. To pa ne pomeni, da ni grešnik, kajti ni ljudi brez greha. To tudi ne pomeni, da bi bil ves čas enako močan v krepostih, pač pa, da je krepostno življenje v njem raslo in se razvijalo. Sam je večkrat dejal, kako se je trudil, da se ne bi razburil ob kakšni stvari, ker je bil po naravi dokaj ognjevit in nagnjen k hitrim reakcijam, zato se je moral truditi, da je to premagal.

Znano je tudi, da ste poznavalec paranormalnih pojavov, ezoterike ... Ljudje se dandanes veliko zatekajo k čarodejem, zdravilcem itd. Je to posledica tega, da v Cerkvi ni tako razvita služba ozdravljanja?

Težko bi rekli, da je glavni ali morda celo edini vzrok za takšne pojave to, česar v Cerkvi ni. Konec koncev je v Cerkvi vidik ozdravljanja vseskozi navzoč. Imamo zakrament

Nižji standard pa tudi pripomore, da ljudje bolj vidijo stisko drugega in so bolj solidarni. To pa je moralni kapital, ki ga v sebi nosijo ljudje v Pomurju.

pozdrav v madžarsčini že preberem, vendar daleč od tega, da bi znal madžarsko.

Kako pa je poskrbljeno za Rome?

Romi so v Prekmurju razmeroma dobro integrirani v širšo skupnost. Blizu Murske Sobote je večje romsko naselje Pušča, kjer so zelo dobro vključeni. Praktično vsi otroci hodijo v redno šolo, organiziran je tudi redni verouk v naselju in tudi v župniji. Tudi v drugih župnijah, kjer so romska naselja, se romski otroci integrirajo v širšo skupnost ali pa imajo verouk v svojih vaseh. V glavnem se zelo dobro vključujejo v normalno versko življenje.

Kakšni pa so vaši odnosi z evangeličani?

Naši stiki so dobri. Zdi se mi, da po institucionalni ravni teče normalen dialog, se obiskujemo med seboj, kaj skupaj organiziramo.

bolniškega maziljenja, ki ni namenjen samo umirajočim, kot nekateri mislijo. Tudi pri obhajanju tega zakramenta se dogajajo ozdravljenja, poznamo tudi molitve za ozdravljenje. Gotovo ta vidik ni bil v vseh obdobjih enako navzoč, odvisno je bilo tudi od potrebe. V zadnjem času morda ta vidik ni bil tako navzoč v redni pastoralni dejavnosti Cerkve. Mislim pa, da so glavni vzroki za zatekanje k paranormalnim pojavom in drugim alternativnim smerem drugje. Verjetno je to sekularizacija, ki je ljudi oddaljila od tradicionalnih verstev. Iz generacije v generacijo se je to nadaljevalo. Potem se je našla neka generacija v religioznem vakuumu. Ker je človek religiozno bitje, hoče zadovoljiti tudi verske potrebe. Kjer ljudje živijo v okolju, kjer javno mnenje ni naklonjeno tradicionalnim verstvom, je težko pričakovati, da bi ljudje iskali zadovoljevanje verskih potreb v tej smeri. Tako so začeli posegati po alternativnih religioznih in kvazireligioznih rešitvah. Še en vidik bi omenil: človeštvo je nekako razočarano nad razumom, tehniko in znanostjo. Čeprav smo od razvoja veliko dobili, nas je začel tudi temeljito ogrožati. Tako da imamo dvojno izkušnjo: lajšanje življenja in skoraj uničeno okolje. Poleg tega finančne krize kažejo, da ekonomski sistemi, ki so zgrajeni samo z razumom, niso dovolj. Za človeka je velikokrat značilno, da iz enega ekstrema pade v drugega. Ker nas je razočaral razum, na katerega smo prej vse stavili, smo zanihali v drugo skrajnost – mnogi se zatekajo k iracionalni stvarnosti.

K okultizmu?

Tudi. Okultizem, ezoterika in druge stvari, kjer ni mogoče znanstveno dokazati učinkov. Zato je to neke vrste nadomestek za vero. Na tem področju se je pojavil tudi trg. Razvila se je kvazireligiozna ponudba, ki se obnaša tržno. Se pravi, kar hočete, to dobite. Iz vsakega verstva nekaj pobereš in nastane mešanica, ki ti ustreza.

Bi lahko rekli, da gre za nekakšno sodobno gnozo?

Recimo. Večina oblik je tako ali tako neke vrste gnoza. Gre le za novo obliko gnoze, ki se je pojavljala že na začetku krščanstva.

Kaj pa na primer joga? Nedavno ste v zvezi s tem sodelovali pri okrogli mizi na Nikodemovih večerih v Mariboru. Nekateri celo govorijo o t. i. krščanski jogi.

V klasičnem pomenu se joga ujema s hinduizmom, čeprav je starejša kot hinduizem. Hinduizem je joga dejansko prevzel od indijskih staroselcev, jo predelal in razvil kot svojo duhovno pot. To je danes izvorna joga, ki ni združljiva s krščanstvom; to ima svojo duhovno pot, katere cilj je drugačen. Cilj hindujske joge je nekakšna razpršenost v vse, zlitje s prabogom, ki je neoseben. Cilj krščanske poti pa

je srečanje z osebnim Bogom, ne zlitje z njim, ampak osebna združitev. Vedno znova rad poudarim, da to, kar na Zahodu imenujejo joga, ni enoznačno; ne pomeni vedno hindujske joge. Pogosto gre za posamezne elemente: na primer način dihanja, način drže, gibi ... Te psihofizične vaje so lahko nekaj nevtralnega, delujejo na vse ljudi enako. Nosečnicam lahko način dihanja pomaga pri porodu, pa

človek odprt za negativno, ima to lahko zanj zelo hude posledice. Človek se namreč s tem zavestno odpira zlu, zato je to lahko zanj celo usodno. Avtomatsko pa to ne deluje na človeka. Bog je dal človeku dovolj svobode, da se lahko zlu odpre ali pa upre.

Ste tudi poznavalec eksorcizma. Znano je, da je vsak škof tudi prvi eksorcist v škofiji,

Recesija je živo in močno znamenje, ki sporoča, da je tudi v gospodarstvu in finančnih sistemih nujno potrebna poštenost, etično obnašanje, norme, ki slonijo na resnici.

ne moremo reči, da je to joga. Elemente joge lahko s pridom uporabi nekdo drug. Če ti načini sproščanja nekemu pomagajo pri krščanski molitvi, ni še nič narobe. Tudi v krščanstvu obstajajo telesne drže, ki sicer niso izvirno krščanske, na primer sklenjene roke pa tudi ples. Če krščanstvo s krščansko vsebino napolni neko gesto, lahko govorimo o inkulturaciji. Drugo pa je vprašanje, koliko na Zahodu potrebujemo vzhodne tehnike, ki so bolj tipične za vzhodnega človeka. Različni pomeni, ki jih na Zahodu dajemo jogi, ne pomenijo vedno joge v pravem pomenu besede. Če gre za pravo jogo, ta ni združljiva s krščanstvom, tako kot verski obredi drugih verstev ne. Pa ne zato, ker bi bili napačni, ampak ker nimajo krščanske vsebine.

Kakšne posledice ima lahko okultizem?

Okultizem je zelo širok pojem; lahko pomeni samo skrivne vednosti, ki se iz roda v rod prenašajo v določeni zaprti skupini, lahko pa pomenijo razne satanistične obrede. Če je

velikokrat pa za to nalogo pooblastijo enega od duhovnikov. Ali murskosoboška škofija ima svojega eksorcista?

Za zdaj ga še nimamo. Dejansko je škof po svoji službi eksorcist. Res pa je, da je ukvarjanje z ljudmi, ki so močnejše ujeti v zlo, zelo dolgotrajno delo in ga dejansko redko zmore škof sam, zato pooblasti primerne duhovnika za to področje.

Kako boste preživel letošnji božič?

Kje drugje kot v svoji škofiji. Spodobi se, da je škof doma. Ob polnoči bom maševal v stolnici in nato tudi na božični dan, naslednji dan pa bomo v stolnici obhajali mašo za domovino. Če za dan državnosti vsi škofje obhajamo mašo za domovino skupaj v ljubljanski stolnici, pa za dan samostojnosti in enotnosti vsak škof mašuje v svoji stolnici.

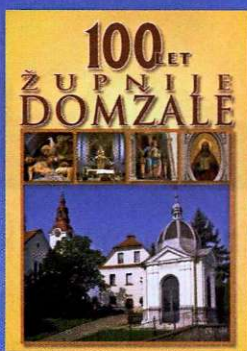
Vsem snovalcem in bralcem Demokracije voščim bogastvo doživetja božje bližine ob letošnjem prazniku Kristusovega rojstva, ki naj se bogato nadaljuje tudi v novem letu 2009! **D**

Domžalska cerkev pred letom 1891

Oltar domžalske cerkve

»Zločini« prof. Matije Tomca

V. M.

Letos je župnija Domžale praznovala stoletnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti so izdali zbornik *100 let župnije Domžale*, ki ga je uredil Blaž Otrin. V njem je prikazano tudi poglavje povojnega preganjanja Cerkve.

Stoletje je dolga doba za življenje posameznega človeka, za župnijo pa je to razmeroma kratek čas, saj je domžalska župnija med mlajšimi v ljubljanski nadškofiji. Kljub »mladosti« je njena zgodovina zelo zanimiva. Prva desetletja župnije in njeno starejšo zgodovino pred ustanovitvijo je v treh knjigah natančno opisal prvi domžalski župnik Franc Bernik. Snoval je že tudi tretji del zgodovine župnije Domžale, a je ta zaradi bolezni ostala le kot koncept v rokopisni obliki in jo zdaj hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani. Poleg tega je Bernik zapustil zelo bogate župnijske kronike, ki obsegajo več kot 1.800 rokopisnih strani, kronike društev in družb ter obsežen arhiv. Pomemben prispe-

vek k poznavanju župnije sta tudi knjigi Staneta Stražarja *Domžale, mesto pod Goričico* iz leta 1999, in *Domžalska leta profesorja Matije Tomca* dr. Velimirja Vulikića iz leta 2006.

Zbornik Zbornik *100 let župnije Domžale* je razdeljen na tri sklope. Prvi sklop člankov predstavlja zgodovinski razvoj podružnične cerkve na Goričici v okviru mengeške župnije (Marko Mugerli), prizadevanja za samostojno župnijo za časa beneficiata Mateja Barliča (dr. Matjaž Ambrožič), ustanovitev samostojne župnije in njeno življenje do demokratičnih sprememb ob koncu 20. stoletja, duhovne poklice iz župnije, seznam duhovnikov, ki so tu delovali (urednik zbornika Blaž Otrin), in delovanje Šolskih se-

ster sv. Frančiška Kristusa Kralja, ki so več kot pol stoletja delovale v Domžalah (dr. Ivanka Tadina).

Drugi del je umetnostno etnološko obarvan in predstavlja krščanska znamenja na območju župnije (Peter Firbas), poda umetnostno zgodovinski oris župnijske cerkve (Alenka Klemenc), prikaže pevsko dejavnost (Marjeta Cerar) ter verske šege in navade (Ana Beno). Tretji sklop člankov predstavlja življenje župnije v zadnjih dveh desetletjih. Na koncu so objavljeni še dokumenti, ki so posebej zanimivi za župnijo.

Preganjanje Matije Tomca

Poglejmo odlomek iz zbornika, kjer je opisano povojno preganjanje vere in Cerkve v Domžalah. V letu 1951 je oblast izdala navodilo o ravnanju z duhovniki, kar je povzročilo še ostrejšo ravnanje z duhovniki kot pred tem. Navodilo je narekovalo, naj okrajni komiteji v najtesnejši povezavi z organi za notranje

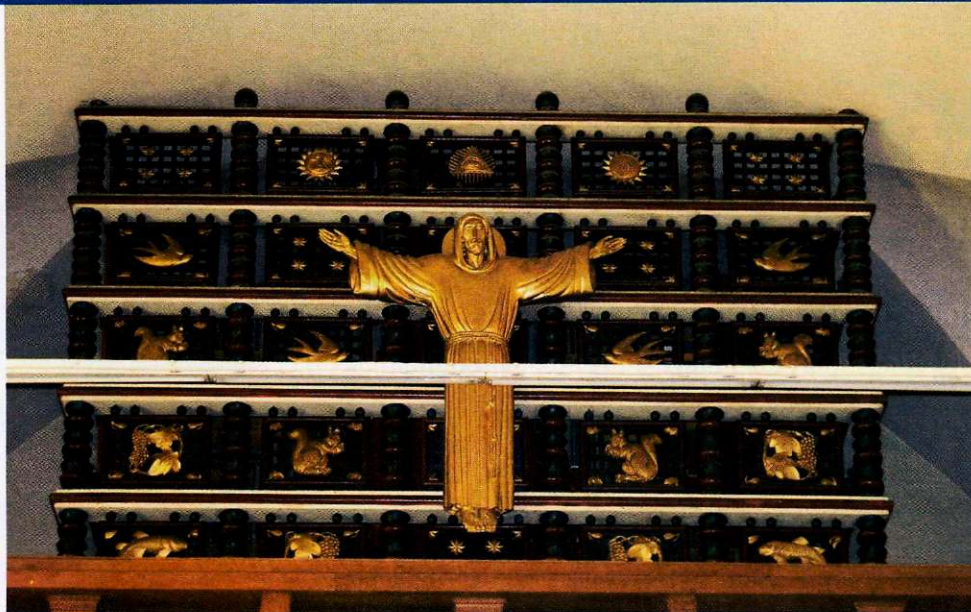
zadeve in UDV vodijo dosledno in strogo ofenzivo zoper duhovščino, kar naj se med drugim izrazi tudi v administrativnih ukrepih.

Župnik Matija Tomc je posledice navodila kmalu občutil na lastni koži. Sodnik za prekrške pri OLO Kamnik ga je 28. decembra 1951 kaznoval s kaznijo 2.000 din, ker je v začetku decembra 1951 pred pridigo prebral del okrožnice škofijskega ordinariata *Poučevanje krščanskega nauka*, ki je imela »proti ljudsko vsebino« in je razširjala vesti, ki »rušijo mir in zadovoljstvo državljanov«. Tomc se je pritožil in obrazložil, da je pri branju okrožnice izpustil vse tisti dele, ki so bili za oblast sporni, in kazni je bil v aprilu 1952 oproščen.

Še pred oprostilno odločbo je v marcu prejel odločbo o dveh prekrških zaradi organiziranja »glasbene prireditve« v cerkvi in zaradi poučevanja verouka v cerkvi. Ob prvi uprizoritvi Tomčevega dela *Slovenski božič* 23. in 30. decembra 1951 je bil obdolžen, da je v Domžalah vodil glasbeno prireditev brez oblastnega dovoljenja. Odločba o prekršku je navajala, da je šlo za uprizoritev živih jasluc, kjer je nastopal cerkveni pevski zbor,

Cerkev Marije
vnebovzete
na Goričici v
Domžalah

Orgelska omara; načrt Ivan Vurnik, izdelava figur France Kralj

► članica Slovenske filharmonije Nuša Kristan, orglar, violončelist in flavtist, pri čemer je bilo osem članic zbora oblečenih v narodne noše, trije člani zbora, Juvan, Kristanova in Modrova, pa so predstavljali Jožefa, Marijo in angela. Sodnik za prekrške je ugotovil, da tovrstna prireditve ni predpisana ali sprejeta v cerkveni liturgiji in kot taka pomeni kršitev javnega reda in miru, zaradi česar mu je predpisal kazen 2.000 din. Zaradi prireditve je sodnik za prekrške postopek sprožil že konec decembra 1951 in ga po Tomčevi pritožbi ustavil. Drugi »prekršek«, ki ga je storil Tomc, je bil, da je zadnjih šest mesecev brez predpisane dovoljenja sveta za prosveto in kulturo okrajnega ljudskega odbora ob nedeljah pred deveto mašo otroke poučeval verouk. To je pomenilo kršitev uredbe o nadzorstvu nad zasebnim poučevanjem mladine, zaradi česar je bil kaznovan z 2.000 din. Tomc se je zoper obe odločbi o prekršku pritožil in uspelo mu je, da so mu razveljavili kazen zaradi »glasbene prireditve« v cerkvi, ker je bil postopek pravnomočno končan po prvi Tomčevi pritožbi decembra 1951, odločanje o istih zadevah po pravnomočni odločitvi pa je bilo po mnenju drugostopenjskega sodišča v nasprotju s splošno veljavnimi pravnimi načeli. Kazen zaradi poučevanja verouka v cerkvi je bila potrjena in Tomc jo je plačal. Kljub temu je junija od oddelka za notranje zadeve OLO Ljubljana - okoli-

ca dobil poziv, naj se zaradi neplačane kazni zglaš pri upravi zaporov v Ljubljani, da bi preстал 20 dni zapora, na kar se je pritožil, a ni dobil odgovora.

Z radiom nad župnika Pritisk se je še stopnjeval. Stranka oz. neki tovariš, ki je stanoval v podstrešnem stanovanju v župnišču, je začel s kontinuiranim oviranjem Tomčevega dela (Tomc je bil eden največjih slovenskih skladateljev zborovske glasbe). Od julija 1952 dalje je tovariš po cele dneve na najvišji jakosti poslušal radio, »da je bobnelo po vseh stanovanjskih prostorih v hiši in se je razlegalo daleč naokrog«. V novembru je zvočnik montiral še zunaj svoje sobe, tako rekoč nad Tomčevo glavo, radio pa puščal prižgan ne glede na to, ali je bil v stanovanju ali ne. Tomc si je moral, da bi lahko podnevi vsaj minimalno delal in ponoči spal, v »ušesa mašiti vato, glavo tesno ovijati«. Za nameček je tovariš Tomcu še večkrat grozil ter butal z vrati in tolkel po stenah ... Oblast je tako početje dovoljevala, saj je imel Tomc po mnenju oblastnikov »negativen odnos do socialistične stvarnosti«, kot je bilo omenjeno v članku *Kakšno naj bo delo odbornikov množičnih organizacij v Slovenskem poročevalcu* v septembru 1952.

»Tovarištvo« tovariša To pa še ni bilo vse. Stanovanjska komisija občinskega ljudskega odbora Domžale je decembra 1952 sklenila, da se tovariš, ki je stanoval v podstrešni sobi, preseli v sobo s klavirjem, kjer je ustvarjal prof. Tomc, češ da so podstrešni prostori zanj neprimerni. Tomc se je na odločbo pritožil, posredoval je celo glavni tajnik SAZU Milko Kos, ki je občinskemu ljudskemu odboru v Domžalah sporočil, da Tomc, član znanstvenega sveta pri Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU, kot kulturni delavec potrebuje pri svojem skladateljskem delu mir in zbranost ter da se mu to omogoči v njegovem stanovanju. Stanovanj-

ska komisija je preselitev opustila in župnika obvestila, da bo tovariš s podstrešja preseljen v drugo stanovanje, ko se bo to našlo. Omenjeni tovariš se je maja 1953 preselil iz Domžal, nato je stanovanjska komisija v stanovanje, veliko 17 m², hotela naseliti štiričlansko družino. Nad odločitvijo je bil ogorčen tako Tomc kot oče družine, ki je ugotovil, da je stanovanje neprimerno slabše od tistega, v katerem so živeli do tedaj. V stanovanje se je nato na Tomčevo prošnjo vselil neki podnajemnik.

Kazen za kaznijo Junija 1953 je bil Tomc deležen nove kazni zaradi telovske procesije. Poverjenišvo za notranje zadeve v Kamniku in Dekanijski urad Kamnik sta leta 1952 sklenila dogovor, da je treba procesijo prijaviti oblastnemu organu, in ta je, kolikor ne dobi ugovora, tudi dovoljena. Tak postopek je bil za oblast ustrezen za velikonočno procesijo, medtem ko je bilo za telovsko že drugače. Tomc je procesijo prijavil 28. maja, a ni dobil odgovora. 7. junija je potekala procesija po poti od župnijske cerkve po Taborski, Domžalski in delu Ljubljanske ulice. 16. junija je dobil odločbo o prekršku zaradi kršitve Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti, ki je začel veljati 4. junija in določal drugačen postopek. Tomc se je zoper odločbo o prekršku pritožil in obrazložil, da je bil prejšnji postopek za pridobitev dovoljenja v Mengšu in Komendi zadosten in procesija dovoljena, v Domžalah pa je župnik zaradi tega kaznovan, vendar je bila pritožba zavrnjena in je moral plačati kazen 3.000 din.

27. avgusta 1953 sta dva miličnika Tomca zaradi lažnih in absurdnih obtožb aretirala v župnišču in ga odpeljala na policijsko postajo v Domžale, nato pa v preiskovalni zapor na Miklošičevo ulico v Ljubljani. Tam je bil večkrat zaslišan, nato pa po posredovanju skladatelja Rada Simonitija 3. septembra 1953 izpuščen.

Zadnji »večji zločin« je Tomc zagrešil aprila 1955, ko je brez potrebnega oblastnega dovoljenja blagoslovil velikonočne jedi pri kapeljah v Študi in Depali vasi in se s tem prekršil zoper Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti. Oglobili so ga za 2.000 din.

Verouk iz šole Demontaža vernosti in kvarnega cerkvenega vpliva na novo socialistično

stvarnost je potekala tako rekoč na vseh ravneh, pri čemer je bilo eno osrednjih vprašanj verouk. Ta je bil stalni predmet izsiljevanja nove oblasti, ki je neprestano spreminjala pravila igre, dokler leta 1952 verouk ni bil dokončno odpravljen iz šol. V šolskem letu 1945/46 je škofijski ordinariat za poučevanje verouka v domžalski gimnaziji določil župnika Bernika, za osnovno šolo pa kaplana Novaka, naslednje leto je Novakovo mesto prevzel Tomc.

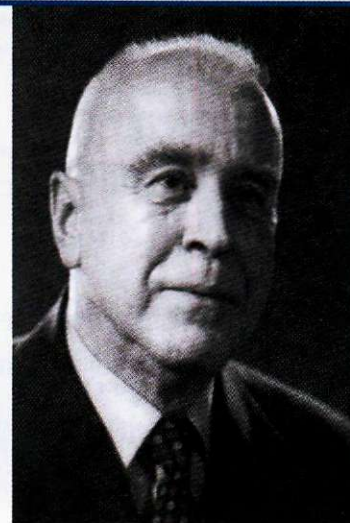
12. decembra 1945 je odbor za notranje zadeve kamniškega okraja sporočil vsem krajevnim odborom, da morajo s poučevanjem verouka v šolah nehati vsi duhovniki brez posebnega dovoljenja prosvetnega ministrstva, ki pa se mu z izdajanjem dovoljenj ni prav nič mudilo. V Domžalah je bilo duhovnikoma naročeno, da se verouk v šoli ne sme več poučevati, lahko se poučuje le v župnišču, kar je bilo upoštevano, in 14. januarja 1946 se je verouk začel poučevati v župnišču. Že dober teden kasneje je župnik dobil obvestilo, da se verouk v župnišču ne sme več poučevati. Ker so se podobne »komedije« dogajale tudi v drugih župnijah, je dal škofijski ordinariat župnikom navodilo, naj se v vseh župnijah, kjer župniki ne morejo poučevati verouka v šoli, z marcem začne poučevanje verouka v cerkvi. S 6. marcem 1946 se je verouk za obe šoli do konca šolskega leta 1945/46 začel poučevati v cerkvi. Ker so bili rezultati za oblast kljub oviranju slabi, iz gimnazije se je verouka udeleževalo 98 odstotkov dijakov, iz osnovne šole pa skoraj vsi, je zopet prišlo do spremembe taktike.

Nad »vpliv« Cerkve Za šolsko leto 1946/47 je prišlo oblastno dovoljenje, da se sme verouk zopet poučevati v šoli samo eno uro tedensko, in sicer zadnjo uro. V naslednjih letih so bila določila glede poučevanja verouka prepuščena samovolji lokalnih partijskih oblasti. Verska komisija je naročila, da je treba prošnje za poučevanje verouka vlagati le preko okrajnih ljudskih odborov, prosvetni oddelek, pritožbe pa na Ministrstvo za prosveto LRS, personalni oddelek. Mnogim du-

Župnik Franc Bernik

hovnikom tako ni bilo dovoljeno poučevati v šoli, drugi, ki so poučevati v cerkvi, pa so bili kaznovani. Od leta 1949 tudi Tomc ni dobil oblastnega dovoljenja za poučevanje verouka v šoli, zato je otroke poučeval v cerkvi med javno službo božjo. Pritiski glede verouka so se v naslednjih letih še okrepili. Oblast je ugotavljala, da obstoječi ukrepi ne zadoščajo. Dovoljenje za poučevanja verouka v šolah so izdajali le še duhovnikom članom CMD, politbiro CK KPS pa je 20. novembra 1950 sprejel sklep: »Prenesti poučevanje verouka iz šol v cerkve in zagotoviti nadzorstvo države nad poukom. Organizirati v času verouka razne prireditve in se sistematično truditi, da odtegnemo mladino vplivu cerkve.« 31. julija 1951 je v *Uradnem listu LRS*, št. 26, izšla *Uredba o nadzorstvu nad zasebnim poučevanjem mladine*, po kateri je bilo za vsako skupin-

Župnik Matija Tomc

ske poučevanje mladine izven šole potrebno dovoljenje sveta za prosveto in kulturo okrajnega ljudskega odbora, ki tako dovoljenje lahko odkloni. Leta 1952 je bil na podlagi te uredbe Tomc zaradi poučevanja verouka v cerkvi kaznovan z 2.000 din.

Prepoved društev Glede katoliških društev in družb je bilo ukrepanje oblasti še bolj restriktivno. Partija si je na področju društvenega življenja privzela popoln monopol. Razpuščena in prepovedana so bila vsa katoliška društva, nekaj časa so bile dopuščene le Marijine družbe, katerih delo pa je bilo strogo nadzirano in omejeno, saj niso smele imeti nikakršnih javnih shodov ali prireditev, člani in duhovniki pa so bili šikanirani. Tako je bilo tudi v Domžalah, saj sta od številnih predvojnih društev in družb po vojni kratek čas delovali le še Marijini družbi. Dekliška Marijina družba med vojno ni delovala, svoj prvi shod po vojni je imela na veliki šmaren 1945, ko so blagoslovili sliko brezjanske Marije Pomagaj, ki jo je Bernik prinesel iz Ljubljane, kjer mu jo je narisal in podaril arhitekt Pengov. Konec leta 1945 je imela družba še 144 članic, svoj zadnji shod pa 9. novembra 1947. Podobno je bilo tudi z Marijino družbo za žene. Po vojni je bilo še 114 družabnic, svoj prvi shod so imele na veliki šmaren 1945. Po vojni jim Bernik ni predaval o nobenih političnih

Grob legendarnih župnikov Franca Bernika in Matije Tomca

temah, saj je bilo to prenevarno, zato je govoril o sv. Ani, molitvi ... Zadnji shod je imela družba 27. julija 1947. Oktobra 1947 je bilo razpuščeno tudi Škofijsko vodstvo Marijinih družb v Ljubljani.

Nenevarno petje Edina organizirana skupina, ki je po vojni smela obstati, je bil cerkveni pevski zbor. Po vojni so imeli vaje v župnišču. Kmalu je bil ustanovljen tudi mladinski pevski zbor, ki je prevzel petje pri mladinski maši in je štel okoli 40 članov. Pevski zbor, okoli katerega se je zbirala mladina, je hitro vzbudil pozornost novih veljakov, ki so hoteli vzgojiti novo revolucionarno mladino. Zborovodja in organist Jože Jezeršek je bil zato deležen številnih pritiskov in šikaniranja. Ker bi lahko njegova orglarska dejavnost kvarno vplivala na mladino, ni smel poučevati klavirja na domžalski in šentvitski glasbeni šoli, iz istih razlogov je moral prenehati z vodenjem pevskega zbora Svoboda, onemogočili so mu nadaljnji študij glasbe. Vedoč, da je bil njegov materialni stan dokaj klavrn, saj je bila plača organista nizka, kaj več mu župnik v danih razmerah niti ni mogel ponuditi, mu je oblast ponudila dobro plačano delovno mesto v tovarni glasbil. Mamljiva ponudba je imela tudi svojo demonsko plat, saj je Udba od njega zahtevala, da bi hkrati ostal tudi organist in zanje vohunil v domžalskem župnišču. Jezeršek je v svoji pokončni drži to zavrnil, zaradi česar se mu je oblast kasneje večkrat »bogato« oddolžila. Nagajali so mu pri pridobitvi raznih dovoljenj, obtožili in zaslišali so ga, češ da je odgovoren za iztirjenje vlaka, ki naj bi ga bili povzročili otroci po pevskih vajah ... Leta 1954 mu je sodnik za prekrške v Ljubljani izrekel kazen 2.000 din na podlagi zakona o prekrških zoper javni red mir. Njegov »zločin« je bil, da je v sobi župnika Tomca trikrat tedensko vodil pevske vaje. Senat za prekrške pri državnem sekretariatu za notranje zadeve je namreč sodil, da prostor, v katerem so bile pevske vaje, ni bil namenjen opravljanju verskih obredov oz. pripravi nanje, zato je bilo storjeno kaznivo dejanje. ■

Po vojni zamolčani filozof

Bogdan Sajovicv, foto: arhiv Demokracije

Aleš Ušeničnik je bil eden od ustanoviteljev ljubljanske univerze in Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Bil je filozof, teolog, vsestranski publicist, pesnik in prevajalec. Zaradi protikomunizma so ga izključili iz nje, čeprav jo je pomagal ustanoviti.

Aleš Ušeničnik se je rodil 3. julija 1868 v bližini Poljan nad Škofjo Loko, natančneje v kraju Predmost. Družina je bila siromašna. V času Aleševga rojstva so kot gostači živeli v hiši, ki so jo domačini imenovali Županovše. Aleš je bil najmlajši med tremi brati.

Prvo izobrazbo je dobil v ljudski šoli v domačih Poljanah, potem pa se je izkazalo, da je bister, delaven in nadarjen učenec. Siromaštvo očitno ni škodovalo intelektualnim zmožnostim Ušeničnikovih fantov, kajti tudi Alešev dve leti starejši brat France se je izkazal za bistrrega

in delavnega in je tako kot Aleš s posredovanjem lokalnega duhovnika dobil možnost, da nadaljuje šolanje na gimnaziji. Za otroka siromašnih staršev je bilo tedaj šolanje na gimnaziji brez pomoči cerkve, državne štipendije ali morebitnega premožnega podpornika nedosegljiv cilj. Alešu in njegovemu starejšemu bratu je torej pomagala cerkev, ki je navadno takšne nadarjene siromašne fante šolala v upanju, da bodo postali duhovniki. Pri Ušeničnikovih se v tem pričakovanju cerkev ni uštel.

Aleš je torej sledil bratu pri šolanju na gimnaziji v Ljubljani. Že v šolskih letih je pokazal dar za literarno ustvarjanje, ki se je tako kot pri mnogih mladostnikih tistega časa izražal skozi pisanje poezije. Ušeničnik je skozi

Gregoriana, živel pa je v zavodu Germanik, kjer so med študijem stanovali navadno študentje z nemškega govornega območja, slovenske študente pa so tedaj navadno pridružili nemškim. Ušeničnik je vneto študiral filozofijo, ki je ostala glavni predmet njegovega zanimanja do konca življenja, in je z odličnimi ocenami leta 1890 sklenil študije z doktoratom. Med študijem se je zanimal predvsem za neosholastiko Tomaža Akvinskega, ki je postala jedro njegovega učenja filozofije. Njegovo delo je pritegnilo pozornost kardinala Billota, enega vplivnejših mož v kuriji, ki je Ušeničnika ocenil kot »angelski um« in mu napovedal lepo prihodnost. Med življenjem v Rimu se je Ušeničnik zaljubil tudi v klasično italijansko kul-

Že v času študija je vatikanski kardinal Billot Ušeničnika imenoval »angelski um«.

dijaška in študentska leta pod skoraj desetimi različnimi psevdonimi spesnil prek sto dvajset lirskih pesmi. Vsekakor odličen dosežek za mladeniča, ki pri tem ni niti najmanj zanemarjal učenja, saj se je zavedal, da v primeru neuspeha nove možnosti ne bo imel nikoli več. A se ni bilo bati neuspeha, kajti vsa leta je bil na vrhu svojega razreda po učnem uspehu in je tudi maturiral z odličnimi ocenami.

Šolanje v Rimu Vodstvo cerkve je sklenilo, da ga pošlje na nadaljnje šolanje v Rim. Aleš je tako popolnoma sledil poti starejšega brata, ki je v večnem mestu že študiral in se pripravljaj na posvetitev v duhovniški stan.

Aleš je v Rimu začel študirati filozofijo na Papeški univerzi

turo, še zlasti poezijo. Kasneje je začel prevajati italijanske klasike, predvsem Danteja in Petrarko, v slovenščino. V svojem življenju je iz italijanščine v slovenščino prevedel trinajst del.

Po uspešno opravljenem študiju in doktoratu iz filozofije je Ušeničnik leta 1891 vpisal še študij teologije. Med tem študijem je bil leta 1894 posvečen v duhovnika, sam študij pa je sklenil z novim doktoratom leta 1895. Po drugem doktoratu je še nekaj tednov ostal v Rimu, potem pa so ga predstojniki poklicali v Ljubljano.

Ušeničnika, novopečenega duhovnika s kar dvema doktoratoma, so sklenili njegovi nadrejeni v cerkveni hierarhiji obdržati kar se da blizu škofije, vendar so ga najprej poslali za krajši čas med ljudske dušne pastirje, da

si nabere kakšno izkušnjo tudi na tem področju. Ušeničnikovo prvo službeno mesto je bila Loka, kjer pa ni ostal dolgo, saj so ga že po letu dni poklicali v Ljubljano, kjer je dobil službo stolnega vikarja. A tudi tega imenovanja in službe ni opravljal prav dolgo, vsega nekaj mesecev. Njegovi nadrejeni so menili, da bi Ušeničnik najbolj ustrezal za profesorja. Leta 1897 je dobil profesuro in jo nato opravljal skozi štiri desetletja.

Štiri desetletja poučevanja

Tistega leta je začel Ušeničnik na ljubljanskem bogoslovju poučevati filozofijo in osnovno bogoslovje. Poleg predavanj pa je našel čas tudi za izdajateljsko in publicistično delo. Že istega leta je postal glavni urednik in tudi najpomembnejši sodelavec revije Katoliški obzornik. Revija je izhajala štirikrat na leto ter je v člankih in razpravah pokrivala široko področje filozofije, zgodovine, sociale, narodopisja, biologije, astronomije ...

Leta 1900 je na bogoslovju začel predavati dogmatiko, leta 1907 pa še sociologijo. Ves ta čas je bil še naprej glavni sodelavec revije in tudi glavni urednik, z izjemo leta 1901. Leta 1907 je Katoliški obzornik doživel spremembe. Začel je izhajati pogosteje, bil je še obširnejši in je spremenil ime v Čas. Glavni urednik je ostal Ušeničnik, prav tako je pisal velik del člankov in razprav. Ušeničnik je revijo uredil vse do leta 1920. V svojem življenju je tako v Katoliškem obzorniku in Času kot tudi v drugih časopisih in revijah objavil kakšnih osemsto različnih člankov in razprav, ki so mu prinesli velik ugled med izobraženci tistega časa. V letih pred izbruhom prve svetovne vojne so ga sodobniki že šteli za vodilnega katoliškega izobraženca v našem prostoru.

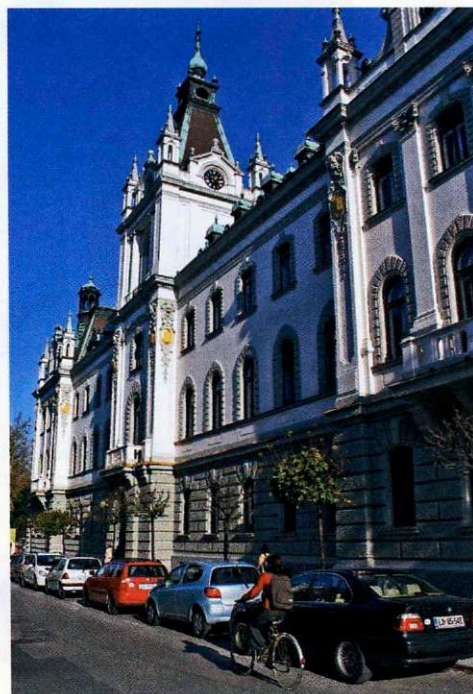
Ušeničnik je seveda v burnih časih dvajsetega stoletja hočeš nočeš iz akademskih vod zajadril tudi v politične. V tistih časih je večina izobražencev, tudi duhovniki pri tem niso bili izjema, bolj ali manj aktivno sodelovala v politiki. Ušeničnik se s politiko sicer nikoli ni neposredno

Ušeničnik je prevajal italijanske klasike, med njimi Danteja.

Sledil je naukom papeža Leona XIII. o katoliški solidarnosti.

Ušeničnik je bil eden prvih profesorjev in rektor ljubljanske univerze.

ukvarjal, niti na lokalni niti na državni ravni, da bi kandidiral npr. za državni zbor. Ušeničnik je menil, da mora biti svoboda človeka podrejena ponižnosti in pokorščini pred naravo, pred družbo kot celoto. Zagovarjal je visoka etična načela, ki jim mora biti podrejeno vse človekovo delovanje. Politično je bil nasprotnik ločevanja cerkve in države in je podpiral ideje Antona Mahničja. Ušeničnik je bil tudi oster nasprotnik liberalizma in ateizma, komunizem pa je odločno obsodil in zavračal že od leta 1910. Komunisti mu seveda tega nasprotovanja niso nikoli odpustili, čez desetletja so se mu zaradi njega celo maščevali. Ušeničnik pa je prav tako, kot je nasprotoval komunizmu, odločno nasprotoval tudi surovemu liberalnemu kapitalizmu. Menil je, da mora med ljudmi obstajati katoliška oziroma krščanska solidarnost, ki bi reševala delavce in male obrtnike pred uničujočo močjo velikega kapitala. Svoj nauk, ki je v veliki meri izhajal in usmeriteval papežev Leona XIII. in Pija X., je poimenoval krščanski solidarizem. Ušeničnik je imel veliko privrženecv svojih pogledov, zato so ga pogosto vabili kot predavatelja v različne cerkvene, znanstvene, akademske in kulturne ustanove. Predavanja, spisi, razprave in prevodi so si sledili, s tem pa je rasla avtoriteta Ušeničnika kot izobraženca.

Zaradi vseh njegovih vrlin je ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič sklenil, da Ušeničnika postavi za svojega bližnjega sodelavca. Izbruhnila je prva svetovna vojna in razvoj dogodkov je kazal, da se pripravljajo velike spremembe v svetovnem redu na splošno in v okviru slovenskega prostora še posebej. Cerkev kot morda najmočnejša avtoriteta v tistih časih seveda ni ne mogla in ne smela stati ob strani prihajajočih dogodkov in škof kot najvišja avtoriteta je potreboval kar se da širok krog delavnih in uglednih sodelavcev. Ušeničnik je tako postal član najozožjega kroga ljubljanskega škofa in eden najbolj dejavnih v njem.

Ustanovitev univerze in akademije

Ušeničnik je tako kot vsi v škofovem krogu podprl voljo ljudstva za odhod izpod habsburške krone v zvezo z drugimi južnoslovenskimi narodi v novo državo. Še pomembnejše zanj kot izobraženca je bilo dejstvo, da je z nastankom nove države končno postala uresničljiva možnost ustanovitve slovenske univerze. V letu 1919 je tako zaživela novoustanovljena ljubljanska univerza, v kateri je bila tudi teološka fakulteta. Ušeničnik je ob ustanovitvi postal redni profesor filozofije na teološki fakulteti. Tudi njegov brat France, ki je bil prav tako profesor na bogoslovju in nekaj časa tudi upravitelj Škofovih zavodov, je postal profesor na teološki fakulteti, le da je predaval cerkveno, še zlasti pa liturgično zgodovino.

Ušeničnik je edini Slovenec, ki je postal član Papeške rimske akademije sv. Tomaža Akvinskega.

štva in bil izbran za njegovega prvega podpredsednika. Leta 1937 je bil za svoje delo na področju filozofije počaščen z redkim priznanjem, postal je namreč član Papeške rimske akademije sv. Tomaža Akvinskega v Rimu in je edini Slovenec do zdaj, ki mu je bila podeljena ta čast.

Leta 1937 pa je bilo pomembno tudi zato, ker je bil 11. decembra Ušeničnik eden od sedmerice udeležencev sestanka, na katerem so ustanovili Akademijo znanosti iz umetnosti (pozneje se je preimenovala v SAZU). Naslednjega leta je bil imenovan za rednega člana AZU pa tudi za častnega člana slovenskega filozofskega društva. Tega leta, 1938, se je Ušeničnik po več kot štirih desetletjih peda-

goškega dela in v sedemdesetem letu starosti upokojil.

V pokoju je v dveh letih do izbruha druge svetovne vojne pripravil in v desetih zvezkih izdal svoje Izbrane spise, ki so jih sestavljale misli in načela o etičnih in kulturnozgodovinskih vprašanjih.

Med drugo svetovno vojno se je Ušeničnik popolnoma umaknil v zasebno življenje in je pretrgal tudi z akademskim delom. To je bila seveda sreča zanj, kajti po koncu vojne in komunističnem prevzemu oblasti mu niso mogli obesiti nikakršne obtožbe zaradi izdajstva. Komunisti so ga itak imeli v želodcu, ker je zavračal komunizem, a ker ga niso mogli drugače kaznovati, so ga pri osemdesetih letih izključili iz AZU, ustanove torej, ki jo je pomagal ustanoviti.

Aleš Ušeničnik je umrl 30. marca 1952 v Ljubljani, v petinosemdesetem letu starosti. Njegova krivična in popolnoma politično obarvana izključitev iz Akademije znanosti in umetnosti je bila popravljena šele po padcu komunističnega režima, ko je bil leta 1996 posmrtno znova sprejet med akademike. **D**

Ušeničnikov opus sestavlja 34 knjig in knjižnih zbirk, 122 pesmi, trinajst prevodov, 25 študij in kritik ter prek osemsto strokovnih člankov v revijah in časopisih.

► Predavanja profesorja Ušeničnika so bila zelo priljubljena zaradi natančnosti in jasnosti ter temu primerno tudi obiskana. S filozofskega področja je napisal več knjig, najpomembnejše pa so izšle v začetku dvajsetih let, in sicer Uvod v filozofijo v dveh

delih in Ontologija. Ušeničnik je bil zaradi svojega pedagoškega in akademskega dela tri mandate dekan teološke fakultete, v študijskem letu 1922–23 pa tudi rektor ljubljanske univerze.

V dvajsetih letih je bil Ušeničnik poleg svojega akademskega in pedagoškega dela še vedno tudi eden najtesnejših sodelavcev ljubljanskega škofa Jegliča. Marsikdo je videl v njem prihodnjega škofa, potem ko bi se Jeglič umaknil v pokoj oziroma umrl. Ušeničnik je te špekulacije zavračal in nikoli ni pokazal niti najmanjše želje, da bi se poskušal potegovati za škofovsko palico. Jeglič pa je leta 1930 odločno zahteval, naj bo njegov naslednik na škofovskem stolu Anton Korošec. S tem so bile špekulacije okoli Ušeničnikovega morebitnega nasledstva utišane.

Aleš Ušeničnik je leta 1928 zaradi svojih akademskih zaslug postal dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Leta 1935 je bil med ustanovitelji slovenskega filozofskega dru-

Komunisti so Ušeničnika iz političnih razlogov izključili iz AZU.

 Slave Klavora 1

 9000 Murska Sobota

 Slovenija

 tel.: 02/537 1949

 fax.: 02/537 1948

 GSM: 041/34 66 46

 GSM: 031/34 51 51

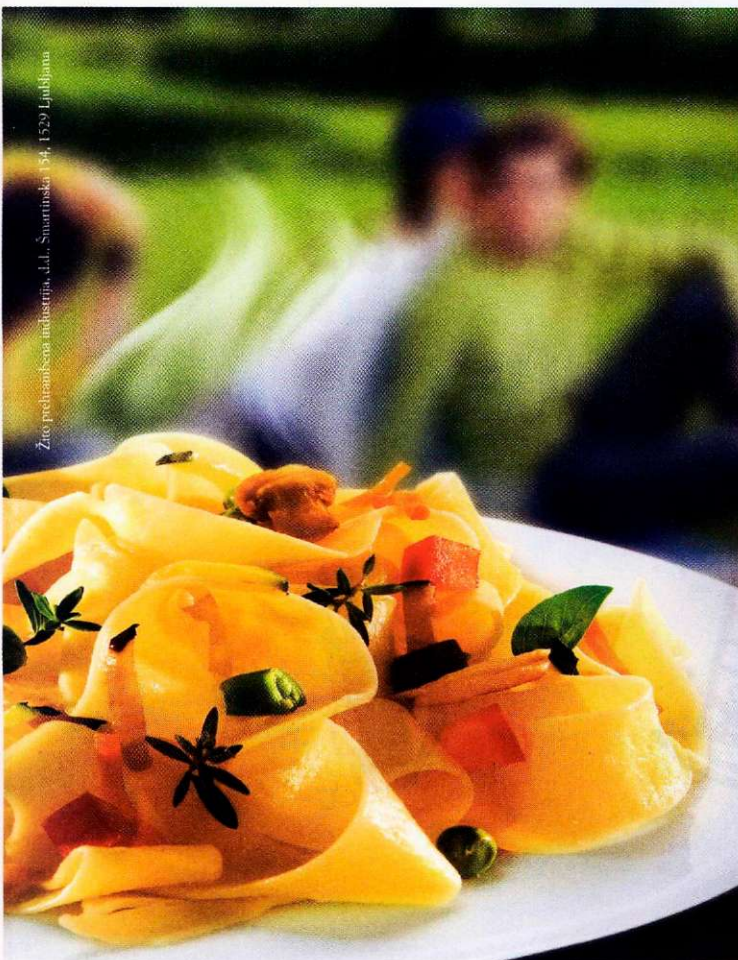
<http://www.radio-viva.com>

 e-mail: viva@radio-viva.com

Radio Krka

 106.6 MHz

Zlati prelijambkrona andiscriptis, s.l., Smartrnska, 194, 1529 Ljubljana

KUPUJEM SLOVENSKO

www.zlato.si

GRANDE

Ko še Italijani obmolknejo.

geoplín

slovenska plinska družba

Zanesljiv partner že **30** let

Naročnik oglasa: Geoplín, d. o. o., Ljubljana

Turizem in prosti čas

Salon plovil 2009

22. - 25. januar 2009

Gospodarsko razstavišče, Ljubljana

Taste Slovenia

NA LEPŠE

Vabimo vas, da Slovenijo doživite skozi potepanje po šestih tematskih poteh projekta »Na lepše« in se podate po **Smaragdni, Vetrovi, Jantarjevi, Sončevi, Krošnjarski** in **Zlatorogovi poti**. Ubežite vsakdanjemu vrvežu in se pustite razvajati pri ponudnikih, ki sodelujejo pri projektu »Na lepše« in zagotavljamo vam, da vam zamisli za odkrivanje raznovrstnosti Slovenije ne bo zmanjkalo. Več informacij o projektu in ponudnikih lahko poiščete na spletni strani www.slovenia.info/nalepse ter sodelujete v tedenski **nagradni igri** in si prislužite privlačno nagrado.

Projekt "Na lepše" se predstavlja tudi v sklopu sejma Turizem in prosti čas, ki bo potekal od **22. do 25. januarja 2009** na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

www.slovenia.info

I FEEL
SLOVENIA

Henri Bergson

Celjska Mohorjeva družba

V zbirki *Religiozna misel* je izšla knjiga dr. Andreja Capudra *Henri Bergson, intuicija in misel*. Poleg velikega Pascala je bil eden velikih francoskih mislecev tudi Henri Bergson (1859–1941), ki nam ga v tej knjigi prvič na Slovenskem v celoviti in osebno dojeti podobi predstavlja Andrej Capuder. Kdor je prebiral dela enega in drugega, mu ne bo težko razumeti, da je prevajalec *Božanske komedije* ter pisec številnih romanov in esejev A. Capuder v H. Bergsonu, edinem filozofu, ki je na podlagi svojih filozofskih spisov dobil Nobelovo nagrado za literaturo (1930), zlahka srečal misleca, ki je bil po meri njegovih duhovnih, miselnih in oblikovnih zahtev. V pričujoči knjigi nam Bergsonovo misel podaja pisatelj, pesnik in mislec, ki sam enako globoko in izrazno močno doživlja za človeštvo usodna vprašanja, kakor jih je pred stoletjem obravnaval francoski filozof, ki je bil sprva privrženec mehanicističnega determinizma in materializma, pa je kmalu spoznal njegovo razčlovečevalno pogubnost in postal njegov najbolj odmeven in prepričljiv kritik, je v spremni besedi zapisal škof dr. Anton Stres.

Franjo Frančič

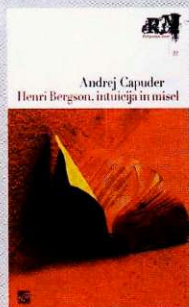
Založba Mladinska knjiga

Franjo Frančič (rojen leta 1958) je pisec približno tridesetih leposlovnih del, med katerimi je bil včasih najbolj znan roman *Domovina, blede mati* (1986), za katerega se je zanimala tudi takratna oblast. V njegovi kratki prozi se prepletata in prežemata grobost in nežnost zapletenih socialnih in eksistencialnih medčloveških odnosov; njegovi »junaki« so zvečine ljudje z obrobja, katerih življenje je polno ostrih, bolečih robov: njegova pisava je hlastna in neposredna. Vse to mu daje posebno, zelo vidno mesto v sodobni slovenski prozi. Zdaj je v zbirki *Kondor* pod naslovom *Kam se skrijejo metulji pred dežjem* izšel izbor njegove literature, ki ga je pripravil in spremno besedo napisal Josip Osti.

Zbornik o sv. Martinu

Celovška Mohorjeva družba

Pri Celovski Mohorjevi družbi je izšel zbornik o sv. Martinu *Sveti Martin Tourski kot simbol evropske kulture*. Knjiga, ki je nastala leto dni po simpoziju v Slovenski Bistrici, je zbornik predavanj. Sv. Martina obravnava z zgodovinskega, umetnostnega in etnografskega vidika. Prvi, zgodovinski sklop je najboljše. V njem je sv. Martin, ki ga sicer poznamo kot vinskoga svetnika, pred-

1.

2.

3.

4.

stavljen z več vidikov. Preko zgodovinske umeščenosti slovenskega prostora med salzburško škofijo in oglejski patriarhat ga lahko prepoznamo kot misijonarja in predhodnika meništva. Drugi sklop knjige je posvečen Martinu in umetnosti. V tem delu lahko med drugim prek zapisov o Martinu Tourskem opazujemo spreminjanje jezika skozi čas. Tretji, zadnji sklop je namenjen ljudskemu izročilu oziroma etnografskemu pogledu. V njem je med drugim opisano martinovanje prednikov. Zbornik je nastal v okviru evropske kulturne poti sv. Martina, ki poteka prek Panonije, kjer je bil Martin Tourski rojen, Slovenije in Italije vse do Francije.

Vežljivostni slovar

Andreja Žele

Založba ZRC

Vežljivostni slovar slovenskih glagolov je enojezični razlagalni slovar. Zasnovan je večni-vojsko, kar z vidika namenskosti pomeni, da je lahko koristen pripomoček zahtevnejšim naslovnikom, ki na podlagi vzorčnih glagolskih gesel, uvrščenih v različne glagolske vežljivostne skupine, želijo podrobneje spoznati vežljivostne zmožnosti slovenskih glagolov, na drugi strani pa je lahko spremni učni pripomoček učiteljem, učencem in študentom, še posebej tistim, ki se učijo slovenščine kot tujega jezika; in končno je lahko informativno-normativni vodnik, s katerim sklonom je ustrežnejše vezati uporabljeni glagolski pomen. V slovarju je vežljivostno analiziranih 2.591 glagolov kot slovarskih gesel (2.061 glavnih izhodiščnih gesel in 530 kazalčnih gesel) – merilo za ta obseg je zajetje pomen-sko-skladenjsko temeljnih glagolov iz petih osnovnih glagolskih pomenskih skupin (tj. iz vseh nosilnih vežljivostnih skupin glagolov – upoštevani so stanjski glagoli /telesnega in duševnega stanja/, vključno z glagoli nastajanja, glagoli ravnanja/upravljanja/ustvarjanja, glagoli govorjenja/mišljenja/razumevanja, glagoli spremembe in glagoli premikanja; vsi s faznimi in naklonskimi različicami.

Knjižnica SAZU

SAZU

Ob svoji 70-letnici je SAZU izdala zbornik *Sedemdeset let biblioteke Slovenske akademije znanosti in umetnosti*. Objavljenih je 15 prispevkov; med njimi so: *Naših sedemdeset let* (Marija Fabjančič), *Primož Ramovš: »Biblioteka je moj otrok«* (Drago Samec), *Glasbena ostalina Primoža Ramovša* (Borut Loparnik), *Prva javna znanstvena knjižnica na Slovenskem* (Luka Vidmar), *Trije urbarji iz Turjaškega arhiva* (Matjaž Bizjak), *Knjižnica Ivana Jagra v fondu biblioteke SAZU* (Breda Pajsar), *Pisna zapuščina botanika Alfonza Paulina v biblioteki SAZU* (Tone Wraber), *Pionir bioakustike Ivan Regen in njegova zapuščina* (Matija Gogala), *Inštitut za raziskovanje Krasa ZRC SAZU in Perkova knjižnica* (Andrej in Maja Kranjc), *Slovenski biografski leksikon: Od zadružne gospodarske banke do SAZU* (Martin Grum), *Digitalna knjižnica in njena orodja* (Petra Vide Ogrin).

Prazgodovina

Založba Didakta, Radovljica

Kako vemo, kakšna je bila barva kože naših prednikov? Kako so se ljudje naučili »delati« ogenj? Zakaj so lovci domačili volka? Kaj so fosili? Kdo so bili ljudje iz Neandertala? Ilustrirani leksikon *Prazgodovina* otrokom kratko in jedrnatno odgovori na vsa vprašanja o evoluciji, o načinih razkrivanja preteklosti, o izvoru človeštva in stopnjah razvoja človeka, o prvih ljudstvih, o načinu njihovega življenja, selitvah, prvi umetnosti ter razvoju poljedelstva in živinoreje, o živalih, ki so živele v tistih časih, in tudi o podnebj, ki se je močno spreminjalo. Ilustracije na humoren način pripomorejo k učenju o najdaljšem in najbolj skrivnostnem obdobju človekove preteklosti. Ne samo da otroci o prazgodovini izvejo vse, kar jih zanima, skupaj z izvorom človeka se naučijo tudi veliko o tem, kakšen je bil prvotni odnos človeka do sveta.

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

DELEŽ MODRE ENERGIJE
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

 hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

 Elektro Ljubljana

 ELEKTRO MARIBOR

 Elektro Celje

 **Elektro
Primorska**

**VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE:**

HSE 01 470 41 00 ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15 ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50

Glasbeni in gledališki december

Lucija Kavčič, foto: arhiv Demokracije

Čeprav se narava ne bo ovila v snežno belino, bo zaradi vseh predstav in koncertov, ki se bodo zvrstili v teh dneh, vseeno zavladalo praznično razpoloženje. Zanimive predstave bodo po vsej Sloveniji.

Tudi Vesela vdova bo šla v novo leto.

V Mariboru bodo izvedli opero Traviata.

Ljubitelje bo razveseljeval argentinski tango.

Bled bo poleg Ljubljane prizorišče prvega koncerta v letu 2009.

Orkester Slovenske vojske je tako svoj božično-novoletni koncert, ki ga je pripravil z največjim slovenskim tenoristom Janezom Lotričem, izvedel 17. decembra v portoroškem Avditoriju in 19. decembra v novogoriškem kulturnem domu. Občinstvo je razveselil z opernimi odlomki in plesnimi ritmi od Čajkovskega, Puccinija in Rossinija do Johanna Straussa mlajšega. Tradicionalni božični koncert v organizaciji ustanove Imago Sloveniae - Podoba Slovenije je bil prav tako 16. decembra v Slovenski filharmo-

niji. Pod umetniškim vodstvom Klementa Hvale in Stanka Arnolda, ki je bil tudi solist na trobenti, so ga izvedli sopranistka Zinovia-Maria Zafeiriadou, altistka Mirjam Kalin, trobentar Matej Rihter ter orglar in čembalist Tomaž Sevšek, spremljal jih je Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije.

Božično poslušanje Nova Gorica in Portorož sta si izmenjala še koncert črnske duhovne glasbe. Iz žarišča gospela, ameriške Alabame, je pripotovala vokalistka Sjuwana Byers s svojo

skupino Children of God, ki jo je ustanovila leta 1992, sestavljajo pa jo predvsem družinski člani in sorodniki. Je ena najbolj zaželenih zasedb na vzhodni ameriški obali. V Kulturnem domu Nova Gorica je nastopila 16., v Avditoriju Portorož pa 19. decembra. Koncert božičnih pesmi z vsega sveta pa je pripravil Operni zbor SNG Maribor pod vodstvom Roberta Mračka. Simfonični orkester SNG Maribor je božično-novoletni koncert v veliki dvorani mariborskega gledališča izvedel dvakrat, 19. in 20. decembra. Glas-

beno vodstvo tradicionalnega koncerta je prevzel Johannes Debus, eden vodilnih nemških dirigentov mlajše generacije in dirigent frankfurtske opere. Spominjal je na znameniti novoletni koncert Dunajskih filharmonikov, saj je bila večina sporeda namenjena nepogrešljivim Straussovim valčkom, ki so jih člani baletnega ansambla oživili tudi s plesnimi koraki koreografinje Valentine Turcu. Božični koncert Simfoničnega orkestra RTV Slovenija je bil nekoliko drugačen od preteklih let, saj je tradicionalne božične

melodije prepletel z dalmatinskim temperamentom Oliverja Dragojevića in klap Dišpet in Braciera. Program so polnile največje Dragojevićeve uspešnice in najlepša božične pesmi v novih zvočnih preoblikah.

Silvestrski večer Tisti, ki se bodo odločili preživeti zadnji dan starega leta nekoliko drugače, bodo lahko izbrali programe v hramih slovenske kulture po vsej Sloveniji. Tako bosta na primer v Cankarjevem domu ob 19.30 v Linhartovi dvorani gostovala Opera in balet SNG Ljubljana z opereto Vesela vdova v novi postavitvi pod taktirko Marka Gašperšiča. Ob 20. uri bo še plesna predstava argentinskega tanga z naslovom Otango: Zadnji tango za norca, ki jo je režiral Olivier Tilkin. Tudi francoski film Božična zgodba v režiji Arnauda Desplechina, predstavljen že na letošnjem ljubljanskem filmskem festivalu LIFFe, bo znova na sporedu v okviru silvestrskih prireditev v Cankarjevem domu. Dve silvestrski predstavi bosta na sporedu tudi v Drami SNG Ljubljana: na velikem odru bodo odigrali dramo Vladimir avtorja in režiserja

pol. Tudi v Mariboru se bodo na silvestrovo potrudili. Zanjega decembra bodo v mariborskem narodnem gledališču ob 17. uri izvedli Verdijevo opero Traviata v režiji Huga de Ane pod taktirko Francesca Rose in Staneta Jurgeca. Morda pa se bo kdo odločil za silvestrsko predstavo Intimni avtoportret Fride Kahlo Slavenke Milovanović Pregelj in Ivane Vujić, ki se bo začela ob 17.30.

Novoletni koncerti Radijski simfoniki bodo letos odigrali tudi novoletni gala koncert v Portorožu, ki bo 29. decembra v Avditoriju; postregel bo z najlepšimi arijami, tokrat za alt in sopran, in najatraktivnejšimi deli za orkester. Na programu bodo napevi Čajkovskega, Straussa, Offenbacha, Bizeta, Srebotnjaka, Hačaturjana, Bernsteina in drugih. Dirigiral bo Marko Hribernik, solisti bodo altistka Mirjam Kalin, sopranistka Theresa Plut in violinist Benjamin Ziervogel. Tradicionalna koncerta na novega leta dan, torej 1. januarja, bosta v Ljubljani in na Bledu. Orkestru Slovenske filharmonije bo v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma dirigiral v Braziliji rojeni dirigent

Silvestrovo v Drami SNG Ljubljana: na velikem odru bodo igrali dramo Vladimir, v Mali drami pa komedijo Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni.

Matjaža Zupančiča, v Mali dramu pa bodo uprizorili komedijo Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni ali tuje hočemo – svojega ne damo Dušana Jovanovića v režiji Jake Andreja Vojevca. V Mestnem gledališču ljubljanskem bodo na silvestrovo prav tako odigrali dve predstavi. Ob 19. uri bodo pod taktirko Žarka Prinčiča izvedli muzikal Josepha Steina, Jerryja Bocka in Sheldona Harnicka Goslač na strehi v režiji Stanislava Moše, pol ure kasneje pa še dramu Caryl Churchilla v režiji Jake Andreja Vojevca z naslovom Punce in

italijanskega rodu Silvio Barbatto. Prvi koncert leta 2009 bo kot uvod v festival mehiške kulture v znamenju skladateljev, ki sta jih navdahnila bogastvo in barvitost mehiškega in južnoameriškega glasbenega jezika. Prav tako 1. januarja bo na Bledu v Festivalni dvorani nastopil orkester Opere in baleta SNG Ljubljana pod taktirko Igorja Švare, solisti bodo sopranistki Olga Gracelj in Katarina Perger ter baritonist Slavko Savinšek. Zazvenele bodo vedre in lahkotne melodije Verdija, Rossinija, Puccinija, Mozarta in Straussa. **D**

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 25. 12. 2008

10.00 – 22.00 **Prešernov trg, Cankarjevo nabrežje, Park Zvezda (Lj.):** Praznični sejem do konca tedna

15.00 **Mini teater:** Osel Nazarenski – lutkovna predstava

19.30 **Stolnica sv. Nikolaja:** Baroque trumpet gala koncert – klasična glasba

20.00 **Cankarjev dom:** Otango (Argentina): Zadnji tango za norca – plesni spektakel

PETEK, 26. 12. 2008

17.00 **Pred Mestno hišo:** Dobra vila

17.00 **Cankarjev dom:** F. Lehár: Vesela vdova – opereta

19.00 **Čevljarski most:** Prireditve na Čevljarskem mostu: Ana Mraz – festival uličnega gledališča

PONEDELJEK, 29. 12. 2008

19.00 **Slovensko mladinsko gledališče:** Matjaž Pograjc: Ljubezen na smrt – koncert za kuharja, šest vajencev in tri pomivalce

19.30 **MGL:** Peter Stone/Jule Styne/Bob Merrill: Sugar – nekateri so za vroče, muzikal

SOBOTA, 27. 12. 2008

17.00 **Gledališče za otroke in mlade:** B. A. Novak: V ozvezdju postelje

19.30 **SNG Drama:** Matjaž Zupančič: Vladimir

20.00 **Cankarjev dom:** Otango (Argentina): Zadnji tango za norca – plesni spektakel

20.00 **SNG Drama:** Dušan Jovanović: Življenje podeželskih plejbojev po drugi svetovni vojni ali tuje hočemo – svojega ne damo

TOREK, 30. 12. 2008

19.00 **SNG drama:** J.-B. P. Molière: Scapinove zvijače

19.30 **MGL:** Peter Stone/Jule Styne/Bob Merrill: Sugar – nekateri so za vroče, muzikal

20.00 **Prešernov trg:** Alenka Godec (Slovenija), Petar Grašo (Hrvaška) – pop

SREDA, 31. 12. 2008

19.30 **Šentjakobsko gledališče:** A. Nicolaj: Hamlet v pikantni omaki

19.30 **MGL:** C. Churchill: Punce in pol

19.30 **SMG Drama:** Matjaž Zupančič: Vladimir

19.30 **Cankarjev dom:** F. Lehár: Vesela vdova – opereta

NEDELJA, 28. 12. 2008

15.00 **Prešernov trg:** Hišni ansambel Avsenik – narodnozabavna glasba

17.00 **Cankarjev dom:** F. Lehár: Vesela vdova – opereta

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Avstralija

Monika Maljevič

Epska zgodovinska romanca nas popelje v surovo avstralsko divjino, kamor prispe neizkušena angleška aristokratinja Sarah, ki je podedovala velikansko posestvo.

Zaradi nepoznavanja nara-ve in domačinov ji grozi sovražni prevzem dvoličnega veleposestnika. Za pomoč se obrne na neobzdanega kavboja. Med vodenjem velikanske črede govedi po avstralskih planjavah se počasi zblížata, toda njuno romanco na dodatno preizkušnjo postavi brutalnost začetka druge svetovne vojne. S pomočjo gorečih ljubezenskih čustev se pogumno upreta nepredvidljivemu kolesju usode. Na najbolj oddaljenem koncu sveta se ženska, ki se odpravi iskat svojega moža, znajde sredi nemirov v pustolovščini, kakršne si ni mogla predstavljati niti v najbolj divji domišljiji.

Edinstvena S svojim novim filmom Luhrmann slika prostorno platno, ustvarja filmsko izkušnjo, ki združuje ljubezen, vznemirjenje, pustolovščino in spektakel. To je pustolovščina, ki je tako epska kot dežela, v kateri se dogaja. Po mnenju Baza Luhrmanna je Avstralija zadnja velika meja sveta. »Za preostali svet je Avstralija oddaljenost oddaljenega. Na začetku filma Moja Afrika je krasna vrstica, ko Karen Blixen odkrije, da ima

Australia

Režija: Baz Luhrmann

Žanr: epska romantična vojna drama

Scenarij: Baz Luhrmann, Stuart Beattie, Ronald Harwood in Richard Flanagan

Produkcija: Baz Luhrmann, Catherine Knapman, G. Mac Brown

Igrajo: Nicole Kidman, Hugh Jackman, Essie Davis, David Wenham, David Gulpilil, Bryan Brown, Jack Thompson, John Jarratt

Premiera: 24. 12. 2008

Distribucija: Continental Film

njen mož razmerje, in pravi: »Moram stran. Šla bom kamor koli. V Afriko, Avstralijo ... no, morda ne v Avstralijo.«

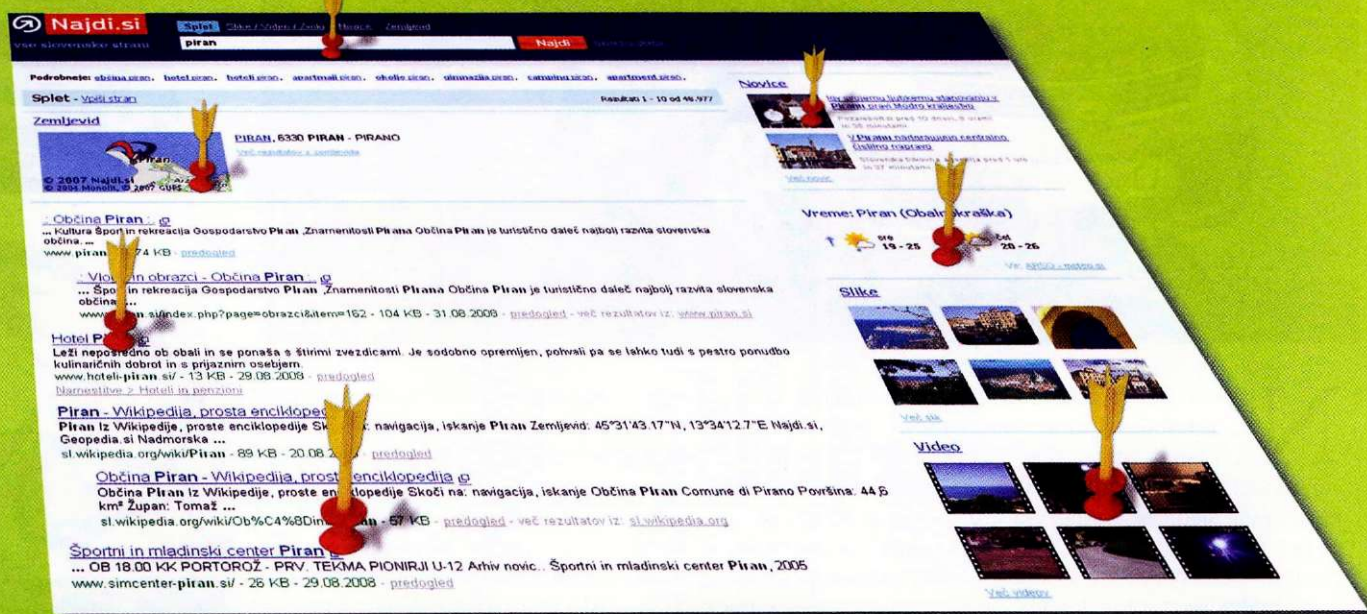
Luhrmannu se je zdela še posebej privlačna zamisel, da bi ustvaril film, katerega dogajanje bi postavil v svojo domovino, tako kot klasike, ki so nanj vplivale v otroštvu, bil pa bi zanimiv za več generacij po vsem svetu. »Med ogledom klasik, kot so V vrtincu, Ben Hur, Lawrence Arabski in Titanik, so se ljudje povezali v veliki filmski izkušnji. Hotel sem ustvariti filmsko delo, ki bo prav tako povežalo ljudi, ker strastno zagovarjam prepričanje, da v življenju potrebujemo več povezanosti. Združevanje ljudi prebujajo ugodje v srcu in duši v tem nepredvidljivem svetu.« V skladu s tradicijo filmov, kot so Casablanca, Titanik in Oklahoma, je Luhrmannova Avstralija metafora za občutenje skrivnostnosti, romance in vznemirjenja, ki jih pričara oddaljen, eksotičen kraj, kjer ljudje lahko spremenijo svoje življenje, duha in se znova rodijo in kjer ljubezen premaga vse.

Za Luhrmanna lady Sarah Ashley in liki, ki naseljujejo Avstralijo, ponazarjajo njegov osebni in poklicni moto: »Življenje, preživetvo v strahu, je na pol preživeto življenje. Pri delu, ki ga opra-

vljam, vsak dan vstanem in se soočim s strahom. Vsak dan sem na snemanju gledal v monitor in videl Nicole Kidman v oblačilih, ki jih v puščavi ne bi smeli nositi, v peklenski vročini je morala biti glamurozna in zabavna. Ali Hugh Jackmana, ki je prigalopiral čez zaslon in ga je skoraj porabalo od dehidriranosti. Včasih sem se vprašal, ali smo postavili prezahtevna merila. Vendar sem zasvojen z iskanjem izjemnega življenja in to pomeni, da moraš imeti visoka merila, kar pa tudi pomeni, da se moraš ves čas soočati s strahom. Na koncu je vse, kar je resnično, vaše, vaša lastna zgodba. Posneti torej dobro zgodbo, pravo pustolovščino, ne živeti v strahu in ne obrniti hrbta možnostim, ki vam jih ponuja življenje – v vse to resnično verjamem in to sem skušal vnesti tudi v ta film.« **D**

IKaj je novo?

Le kaj ni? Najdi.si smo temeljito prenovili!

- preglednejši opisi rezultatov iskanj
- dodani mini zemljevidi pri zadetkih
- več videov in slik
- najbolj aktualne novice ob rezultatih iskanj
- vremenska napoved za Slovenijo in tujino v besedi in sliki
- z enim klikom do horoskopa, kinosporeda, iger ...
- vse nepremičnine na enem mestu

In še marsikaj! Preverite sami na www.najdi.si!

vse slovenske strani

Rezervirano za udobje

Tekst in fotografije: Primož Maraž, SAGA Institute

Nissan tiida 1,6 16V avtomatik

Nissan se je znova vrnil v nižji srednji avtomobilski razred. Njihov prejšnji model z imenom almera se je poslovil, sledil je premor, ki pa ni trajal dolgo. Nissan je trgu ponudil »nov« model z imenom tiida. Pridevnik nov je v narekovajih zato, ker ta model v ZDA poznajo že nekaj let, vendar ga čez lužo imenujejo versa.

Prostorna kombilimuzina

Nissan tiida je oblikovno zadržan avtomobil. Kot zunanjo posebnost bi lahko izpostavili velika prednja ter zadnja žarometna in kupolasto streho. Avto se lahko pohvali z višino 1,53 metra, kar ga postavlja na vrh tega avtomobilskega razreda. V notranjosti se nadaljujejo oblikovne poteze umirjene zunanosti. Potniška kabina je prostorna in zelo prilagodljiva. Pohvaliti gre predvsem vzdolžen pomik zadnje klopi za 24

cm, kar omogoča povečanje prtljažnega prostora na končnih 500 litrov. Traba pa je omeniti, da je nakladalni rob prtljažnika previsok, odprtina pa malo prezozka. Prednja sedeža sta na široko odmerjena, prepričata tudi z udobjem na daljših potovanjih.

Položaj sedenja je ugoden, čeprav je volanski obroč nastavljen le po višini. Uporabljeni materiali so solidne kakovosti, izdelava je dobra, pušča pa še možnost izboljšav. Ščepce prestiža pa doda bež barva spodnjega dela armaturne plošče in (delno) usnjenih sedežev.

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE	NISSAN TIIDA, 1.6 16V AVT.
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni-motor
prostornina v ccm	1598
moč v kW (KM) pri vrt./min	81 (110) pri 6000
največji navor v Nm pri vrt./min	153 pri 4400
menjalnik	avtomatski, štiri stopenjski
pogon	na prednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4303 x 1695 x 1533
medosna razdalja v mm	2603
prtljažnik v litrih	280-1008
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1203 (512)
največja hitrost v km/h	170
pospešek 0-100 km/h v s	12,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	10,0/5,9/7,4
poraba na testu v l/100 km	10,6 (potovalni rač.)
cena vozila v EUR	20.230

Pustite se razvajati

Nissan tiida je namenjen vsem, ki cenijo udobno in umirjeno vožnjo. Avto sloni na podvozju, ki sta ga skupaj razvila Nissan in Renault. Obstoječo platformo že uporabljata micra in modus. Podvozje je »mehkeje« nastavljeno, kar pomeni, da avto dobro požira neravnine. Slabost tako nastavljenega podvozja pa se občuti, ko z avtom dinamično zapeljemo skozi ovinek. Ob taki vožnji se avto začne nagibati, kar povzroča nekoliko neprijeten občutek. Ra-

zlog za tak občutek je tudi v preveč visoko nameščenih prednjih sedežih, ki pa so nastavljivi po višini. Vendar legi na cesti nimamo kaj očitati, saj tudi v dolgih zavojih ostaja nevtralna. Volan je že v osnovni opremi električni servo, kar pomeni, da ne daje najbolj prefinjenih informacij o dogajanju pod kolesi, vseeno pa lahko pohvalimo njegovo natančnost.

Testni avtomobil je poganjal 1,6-litrski bencinski motor, opremljen z 16-ventilsko tehniko. Motor doseže največjo moč 80 KW ali 110 konjskih moči, kar zadoštuje za solidna pospeševanja ter končno hitrost krepko nad avtocestnimi omejitvami. Da motorja ne razganja od moči, najhitreje opazimo pri velikih vzponih in tedaj, ko je avto polno naložen. Deloma je za izgubo moči kriv tudi navor, saj doseže največjo vrednost pri visokih 4400 vrt/min. Motor je povezan s štiristopenjskim avtomatskim menjalnikom, ki še bolj podkrepi slogan iz podnaslova. Menjalnik je uglajen in pretika s povprečno hitrostjo. Prestavna razmerja so dobro izračunana glede na to, da govorimo o štiristopenjskem menjalniku, ne bi pa bilo odveč, če bi mu inženirji namenili še peto prestavo. Vendar kljub razvajanju, ki ga omogoča avtomatski menjalnik, vseeno priporočamo izbiro ročnega, petstopenjskega menjalnika. Razlog za to je predvsem v porabi goriva, ki se je med testom povzpela vse do številke 10,6 litra na 100 prevoženih kilometrov. Menimo, da bi bila poraba z ročnim menjalnikom občutno nižja.

Ima (skoraj) vse Že v osnovni je tiida bogato opremljena. Pri Nissanu niso pozabili niti na varnost, saj so avto dobro opremili z varnostnimi dodatki. Izpostavili pa bi dejstvo, da osnovni paket ne vsebuje odličnega stabilizacijskega sistema ESP. Ta je na voljo le v najvišjem paketu opreme, s katerim je bil opremljen tudi naš avto. Oprema vsebuje zelo kakovosten avdiosistem s šestimi zvočniki, tempomat, avtomatsko klimatsko napravo, potovalni računalnik, senzor za dež, Bluetooth in delno usnje na sedežih. Posebej pa moramo omeniti še sistem »pametnega ključa«. Sistem deluje zelo dobro, saj imamo lahko ključ med vožnjo kar v žepu. Tisti, ki imate ozke garaže, boste navdušeni nad električno poklopljivimi vzvratnimi ogledali.

Potovalnemu računalniku lahko očitamo enosmernost in premajhne številke, ki se izpisujejo na desni strani med merilniki. Pa tudi podatkov ne posreduje ravno veliko. Ker smo že pri merilnikih, naj omenimo, da smo zaman iskali merilnik temperature hladilne tekočine v motorju. Sladokusci bodo na kratkem seznamu dodatne opreme zaman iskali sladkorčke, kot so ksenonski žarometi, navigacija, parkirni senzorji, 17-colska kolesa iz lahke litine in še bi lahko naštevali.

Nissan je s tiido dokazal, da še vedno zna narediti dober avto, ki se lahko primerja tudi z nemškimi tekmeci. **D**

Novici

RENAULT MEGANE III Renault je predstavil že tretjo generacijo zelo pomembnega modela megane. Oblikovno se močno razlikuje od svojega predhodnika, ki je pred leti razdelil javnost med nasprotnike in podpornike njegove zunanosti. Projektanti novega megana so se odločili vzeti idejno zasnovo iz prvega modela, saj sta trivratni kupe ter petvratni povsem različna modela. Razlikujeta se po obliki in po nastavitvah podvozja, saj je kupe za 19 odstotkov trši kot petvratni model. Najverjetneje se bodo za kupeja odločali bolj mladi po srcu, petvratnik pa je namenjen vsem, ki se radi vozijo udobno. Renault že od nekdaj stavi na varnost in bogato opremljenost; tako je tudi novi megane že serijsko dobro založen z opremo.

PORSCHE BOXTER IN CAYMAN Porsche je predstavil osvežena, tehnično sorodna modela boxster in cayman. Na zunanosti ni velikih sprememb, opaziti pa je spremenjene sprednje in zadnje luči. Novi so še odbijača in lita platišča, ki so dobila nove oblikovne poteze. Več časa so posvetili tehniki, saj so povsem na novo razvili 2,9-litrski šestvaljnik, ki premore v boxsterju 255 KM, v caymanu pa 10 KM več. Izboljšali so tudi 3,4-litrski šestvaljnik, ki se vrtil v modelih z oznako S. Kljub povečanju moči pa jim je uspelo znižati povprečno porabo goriva. Pri šibkejšem motorju za 11 odstotkov (zdaj znaša 8,9 l/100), medtem ko se močnejši motor zadovolji z 9,2 l/100 (za 16 odstotkov manj kot prej). Menjalniki so ročni šeststopenjski, za doplačilo pa ponujajo tudi nov menjalnik z dvema sklopkami, ki omogoča še hitrejšo pretikanje. Nova modela pričakujemo februarja prihodnje leto.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07.00 – 18.00
sobota 07.00 – 13.00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Neprijetna kožna spremljevalka

Lucija Kavčič, foto: arhiv Demokracije

Luskavica je kronična kožna bolezen, ki ni nalezljiva, vzroka zanjo pa še vedno ne poznajo. Najverjetneje gre za motnjo imunskega sistema, ki je dedna. Najpogosteje se pojavi na komolcih, kolenih, ledvenih predelih in nohtih.

Luskavica v plakih se pojavi nad velikimi sklepi.

Drugo ime za luskavico, kronično bolezen, ki obolele v latentni obliki spremlja vse življenje, je psoriza, največkrat se pojavi pri ljudeh med 15. in 40. letom starosti, najpogosteje pa do 20. leta, in jih nato spremlja vse življenje. Verjetnost, da bo otrok obolel za luskavico, je približno 25-odstotna, če ima eden od staršev luskavico, ali 60-odstotna, če imata bolezen oba roditelja. Vnetna žarišča na koži se pojavijo najpogosteje na komolcih, kolenih, ledvenih predelih in nohtih ter so pordela, različno oblikovana in prekrita s srebrno sivimi luskami. Za bolezenska žarišča sta torej značilna nenormalno poroženevanje in vnetna reakcija. V Sloveniji za luskavico po nekaterih podatkih oboleva okoli 35.000 ljudi. Pogosto je to napačno razumljena bolezen in bolniki jo dostikrat prikrivajo,

kar jim povzroča tako čustvene kot fizične bolečine. V nekaterih primerih sicer poteka v zelo blagi obliki in oboleli se niti ne zavedajo, da jo imajo. Luskavica je bolezen bele rase in prizadene enega do tri odstotke populacije.

Težave obolelih Nepoučena okolica bolezen hitro opazi in da bolnikom vedeti, da v družbi niso zaželeni, kar pa samo otežuje zdravljenje. Psoriza prizadene življenje na delovnem mestu, v šoli in moteče vpliva na medsebojne odnose, komunikacijo in intimnost,

kar ima velik vpliv na samozavest bolnika. Izjemno pomembno je, da je bolnik pravilno seznanjen z boleznijo in možnostmi, kako jo obvladati. Za to si prizadeva tudi Društvo psoriatikov Slovenije, ki mu pri tem pomagajo zdravniki, farmacevti in raziskovalci na tem področju. Ker bolezen zelo vpliva na psihično počutje posameznika, je toliko bolj dobrodošlo druženje z drugimi bolniki, da si med seboj pomagajo z nasveti in podporo. Paradoksalno je, da je luskavica lahko tudi posledica stresa, hkrati pa ga tudi povzroča in tako sklene začarani krog, ki pa ni neprebojen.

Kaj povzroča bolezen? Pomembno vlogo pri pojavu luskavice ima aktiviranje imun-

Nepoučena okolica lahko bolniku zagreni življenje.

skega sistema v koži, kljub tej ugotovitvi pa ostaja natančen vzrok za pojav te bolezni še vedno nepojasnen. Tako lahko različni dejavniki sprožijo drugačno delovanje belih krvnih celic, povzročajo vnetja in poroženevanje kože. Poslabšanje luskavice običajno sprožijo zunanji in notranji dejavniki. Žarišča luskavice se lahko pojavijo 10 do 14 dni po poškodbi kože, po praskah ali sončnih opeklinah. Ločimo akutno in latentno obliko luskavice. Da bolezen preide iz skrite oziroma latentne oblike v klinično obliko, so potrebni, kot že rečeno, zunanji in notranji sprožilni dejavniki, to so vnetne bolezni, stres, alkoholizem, jemanje nekaterih zdravil, nosečnost in spremembe letnih časov; znano je namreč, da se luskavica rada poslabša pozimi, to pa po vsej verjetnosti zaradi nizke relativne vlažnosti v ogrevanih prostorih in zaradi pomanjkanja sončne svetlobe. Tudi uživanje alkohola je pomemben dejavnik tveganja, bolezen pa lahko sproži tudi jemanje nekaterih zdravil, na primer beta blokatorjev, litija in antimikotikov. Pogosto sprožilnega dejavnika ni mogoče opredeliti in zato poteka bolezen ni mogoče predvideti.

Diagnostika Luskavica, ki se pri osebah z luskavico v družini pokaže bolj zgodaj, ima več oblik. V začetku nastanejo na koži manjše pordele bunčice, ki se postopno večajo in jih sčasoma prekrijejo srebrno sive luske. Če se bolezen slabša, se žarišča potem zlivajo v večje plošče različnih velikosti in oblik. Približno tretjina bolnikov toži, da jih prizadeti deli kože srbi. Če bolnik poskuša odstraniti luske, se pojavijo drobne pikčaste krvavitve. V zelo redkih primerih

poteka obolenje tako netipično, da ga je mogoče diagnosticirati samo s patohistološko preiskavo žarišč, ki se opravi s pomočjo odvzema vzorca prizadete kože. Sicer lahko dermatolog diagnosticira psoriazo na podlagi klinične slike in ob tem pregleda kožo celega telesa, lasišče in nohte.

Oblike luskavice Različne oblike luskavice se razlikujejo po trajanju, resnosti in lokalizaciji, obliki ter razporeditvi žarišč. Največkrat imajo oboleli samo posamezna žarišča na koži ali nohtih. Bolezen se kaže v obliki velikih obolelih površin kože, največkrat na predelih nad velikimi sklepi: nad komolci, koleni in nad križem. Taki obliki luskavice se reče psoriaza v plakih. Lahko pa se luskavica pojavi tudi v kožnih gubah, denimo pod dojkami, pod pazduhama, v popku in okoli spolovila, kar je inverzna luskavica. Pri palmoplantarni obliki luskavice so prizadete dlani in podplati ali lasišče, lahko pa se bolezen pojavi tudi v obli-

Bolnikom z luskavico pomaga zmerno sončenje.

vdolbinicami, na končnih delih pa so privzdignjeni in odstopijo od posteljice. Eritrodermična oblika luskavice, ki prizadene vse telo, je na srečo redka, tretjina psoriatikov pa ima težave s sklepi in imajo atopatsko luskavico.

Pravila igre Kadar se luskavica pojavi v akutni obliki, jo je treba nemudoma zdraviti pri dermatologu. Bolniki z latentno obliko psoriaze morajo vse življenje

ki drobnih, kot kapljica velikih pordelih žarišč, ki se luščijo, kar je gutatna oblika psoriaze; o pustulozni obliki luskavice pa govorimo, kadar se drobna gnojna žarišča pojavijo predvsem na dlaneh in podplatih. Spremembe

Paradoksalno je, da je luskavica lahko posledica stresa, hkrati pa ga tudi povzroča, a krog ni neprebojen.

nohtov lahko pri luskavici spremljajo kožna žarišča po telesu ali pa so samostojne. Spremenjeni nohti so navadno zadebeljeni, krhki, motni in s pikčastimi

upoštevati določena pravila in tako paziti na svojo kožo. Predvsem se morajo izogibati kopeлим, šamponom in milom, ki kožo izsušujejo. Najbolje je uporabljati

kopeli, dodatno obogatene z olji, oblačila pa naj bodo udobna in iz naravnih materialov: bombaža, lanu in svile, saj dihajo in ne dražijo kože. Vse okužbe je treba zdraviti takoj, saj lahko na primer ob angini izbruhne tudi luskavica. Bolniki z luskavico bi se morali izogibati hrani v konzervah, gaziranim pijačam in čezmernemu pitju alkohola, kajenju in poškodbam, namesto tega pa jesti veliko sadja in zelenjave. Tudi prosti čas je pomemben; psoriatiki naj ga preživijo v naravi. Privoščijo naj si tudi dovolj počitka in spanca. Na večino bolnikov blagodejno vpliva sončenje, toda v zmerni obliki in nikakor ne med 11. in 15. uro. Bolnikom z akutno obliko luskavice pomagajo z mazili za lokalno uporabo, z obsevanjem z ultravijoličnimi žarki, visokoenergetskimi laserji ali s kombinacijo terapij v obliki obsevanj in kopeli. Samo v hujših primerih, ki pa so na srečo redki, je potrebno bolnišnično zdravljenje z zdravili v obliki tablet, injekcij in infuzij. ■

GRAJSKE PEKARNE

Vonj po domu

ZLATO ODLIČJE 2008

Zlati hlebec

Omamno nežna sredica z zlatorumeno hrustljivo skorjico.

Vesetje Markiča in Tahiroviča ob pogledu na izide

Mankočevo desetletje

Kristijan Stranščak, foto: Vid Ponikvar/Sportal, arhiv Demokracije

Pred dobrim tednom je Hrvaška gostila EP v plavanju v kratkih bazenih, na katerem so naši plavalci osvojili tri odličja. Prejeli so jih Matjaž Markič, Peter Mankoč in Emil Tahirovič.

Najbolj je odmevala deveta zaporedna zmaga Mankoča na evropskih prvenstvih v kratkih bazenih, do katere je prišel z evropskim rekordom.

Simbol slovenskega plavanja

Zadnje desetletje je Peter Mankoč najprepoznavnejši slovenski plavec. Že nekaj let se ponaša tudi z nazivom slovenskega plavalca leta, saj rekordi, ki jih podira iz leta v leto, zdaj ima že deveti naslov evropskega prvaka v plavanju v kratkih bazenih, ne morejo ostati neopazni. Desetletje uspehov razvadi še tako zahtevnega gledalca in spremljevalca športa, še posebno plavanja. Že kar samoumevno je, da z vsakega večjega tekmovanja Mankoč pride z medaljo pa tudi z osebnim rekordom, ki je navadno tudi državni rekord. Majhna Slovenija ima tako po njegovi zaslugi državne rekorde, ki spadajo tudi med najboljše evropske in svetovne rezultate. Mnenje športnih

analitikov je, da njegovih neverjetnih in odličnih uspehov, ki so težko primerljivi tako v domovini kot širše, ne znamo postaviti v pravo luč, jih dovolj ceniti, kot bi to znali v drugih državah. Medalje in pokali, priznanja in diplome, ki jih je Mankoč nanizal na svoji plavalni poti, zavzemajo že toliko prostora, da bi jih lahko razstavili v slovenskem muzeju

športa, četudi je še vedno aktiven športnik. Pri tem pa moramo ceniti tudi to, da je Mankoč kljub izrednim uspehom ostal človek, ki mu slava ni stopila v glavo, temveč ga uspehi le ženejo naprej proti še večjim uspehom in boljšim rezultatom. Ljudje, tako športni zanesenjaki kot spremljevalci dnevnega dogajanja v Sloveniji in po svetu, so Mankoča

Nov plavalni objekt na Reki, kjer se je odvijalo prvenstvo v kratkih bazenih.

Ali bo Mankoč pokazal tudi deset prstov?

vedno odlično sprejeli in vedno najdejo pot do njega, pa naj bo to s spodbudno besedo ali stiskom roke na ulici, sam pa to zaupanje že desetletje vrača z izjemnimi rezultati. Še posebej so ga veselili otroci, ki jih večkrat obiše na športnih prireditvah, namenjenih najmlajšim, saj se zaveda, da so taki uspehi lahko najmlajšim zgled, da se začnejo ukvarjati s športom oziroma s plavanjem.

Leta vrhunskih rezultatov Peter Mankoč je izjemen plavec z odličnimi plavalnimi lastnostmi. Že kot otroka so ga menda odkrili na testiranju v plavalni šoli, kjer je pokazal odlično plavnost, ta pa se je z leti samo še razvila. A od prvih treningov do svetovnega rekorda je bila dolga pot. Prehodil jo je s podporo družine in kluba, predvsem pa trenerjev Miša Sladoja in Dimitrija Manceviča, s katerim sodeluje še danes. Da je njegova kariera tako dolga in uspešna, je posledica, kot je sam dejal, predvsem nizanja uspehov v vseh starostnih skupinah, in čeprav je bilo včasih težko, so mu prav ti rezultati in videnje, da napreduje iz leta v leto, dali voljo, da je v plavanju vztrajal do članske konkurence, kjer zadnja leta žanje izide, ki jih z veseljem spremljamo vsi.

Da bi našli vsaj nekaj njegovih največjih uspehov samo v članski konkurenci, je treba pogledati v arhiv od leta 1999 dalje. Njegov vzpon se je začel leta 1999 v Lizboni. Poleg tega, da je letos postal devetiti zapored evropski prvak, hkrati pa tudi evropski rekorder (51,97) v disciplini 100 metrov mešano, je tudi nosilec treh srebrnih in petih bronastih medalj z evropskih prvenstev. Ima tudi medalje s sredozemskih iger, kjer je bil večkrat prvak in podprvak, večkratni zmagovalec svetovnega pokala v disciplinah 100 in 200 metrov mešano, svetovni prvak in podprvak v Moskvi 2002 v 25-metrskem bazenu, sredozemski prvak na 200 mešano in 100 metrov delfin, da ne omenjamo več kot sto naslovov absolutnega državnega prvaka in kopice uvrstitev med prve tri ter uvrstitev v

finale na največjih tekmovanjih. Poleg vseh rekordov in medalj je bil v svoji karieri nagraden kot športnik mesta Ljubljane, za svoje uspehe pa je prejel tudi Bloudkovo nagrado, eno najprestižnejših nagrad pri nas.

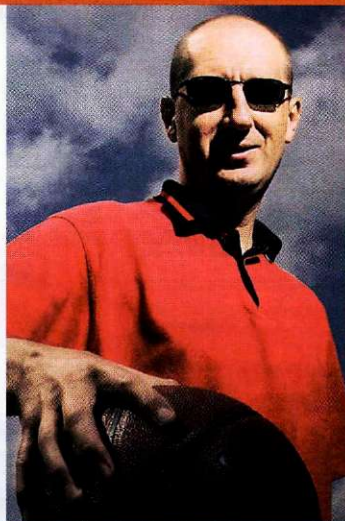
Klub bogati karieri pa je že napovedal, da bo prihodnje leto na EP v Istanbulu napadel jubilejni, deseti naslov evropskega prvaka na 100 metrov mešano in po njegovih besedah bo to tudi priložnost za njegovo zadnjo medaljo v tej disciplini.

Markič prvi, Tahirovič tretji

Obljuba dela dolg! Tako se je Koprčan Matjaž Markič šalil po osvojitvi naslova evropskega prvaka na Reki v 25-metrskem bazenu v disciplini 100 metrov prsno. Zlata medalja Markiča, ki se je v evropski vrh vključil že kot mladinec, ko je leta 2001 osvojil bron na 50 prsno, v njegovi dosednji karieri ni edina medalja z velikih tekmovanj. Že leta 2004 v Madridu in leta 2006 v Budimpešti je medaljo v svoji paradni

sekunde zaostali kar trije plavalci! Markič in Tahirovič trenirata zadnja leta skupaj pri trenerju Roni Pikcu. Njihova tiha želja je bila, da bi po dolgih letih slovenskemu plavanju uspelo osvojiti dve medalji v isti disciplini, kar je leta 1981 v Splitu uspelo bratoma Petrič. Markič si je zlato priplaval z najboljšim časom v zgodovini evropskih prvenstev (26,47), Emil Tahirovič pa si je bron zagotovil s časom 26,66.

Vsi rezultati slovenskega plavanja pa so še toliko več vredni, če vemo, v kakšnih razmerah oz. bazenih trenirajo. Obljube o stadionih navadno slišimo ob odmevnejših rezultatih športnikov ali kot predvolilne obljube in tako je bilo tudi tokrat na Reki. Sklepni del evropskega prvenstva si je ogledal tudi ljubljanski župan Zoran Janković in po zmoglavju naših plavalcev obljubil, da se bo v Ljubljani pospešila načrtovana graditev bazena Ilirija, na katerega slovenski oziroma ljubljanski plavalci čakajo že predolgo. Obljube o takšnih in dru-

Zdovčeva domačija

Esad Babačić

Priznati moram, da bolj nekonfliktne osebnosti, kot je Jure Zdovc, že dolgo nisem srečal.

Najbolj od vsega me je pritegnila njegova mirnost, s katero se loteva življenjskih izzivov in se navsezadnje sooča tudi s težavami, ki jih v njegovi kratki trenerski karieri ni manjkalo. Žal pa to njegovo mirovništvo, ki ga mnogi zamenjujejo z nekaterimi drugimi značajskimi potezami, kot je denimo neodločnost, včasih celo strahopetnost, kaže precej izkrivljeno sliko o pomembnem členu zlate generacije jugoslovanske košarke, ki se je prišla poklonit nekdanjemu odličnemu košarkarju. Že samo dejstvo, da so bili na njegovi poslovnih tekmi zvezdniki iz vse Evrope, pove veliko o njegovem pravem obrazu. Središče košarkarskega osončja, pa čeprav za en večer, ne more biti nekdo, ki si ni prislužil spoštovanja doma in v tujini. Žal pa se tudi njemu dogaja tisto, čemur ne more uiti nihče, ki mu je v karieri uspelo tudi zunaj meja naše ljube domovine. Namesto da bi ga častili in mu verjeli, ravnaajo z njim kar se da mačehovsko. S svojimi junaki pač ne znamo ravnati svetovljansko, kot je to navada v bolj strpnih okoljih. Za lažje razumevanje vseh nesporazumov, ki so postali nekakšna stalnica njegovega poklicnega življenja, je treba vedeti, da so bile njegove poteze večinoma plod nesrečnih naključij in slabih poslovnih odločitev njegovih delodajalcev, ne pa Juretove muhavosti; slednjo gre prej pripisati slovenski športni javnosti, ki pogosto ne zna ločevati zrna od plev, kadar se pojavijo težave, kot smo jim priče v Tivoliju. Že zgodba z Džikičem je ostala bolj ali manj nedorečena, saj ni jasno, kdo je bil kriv za potop našega prvaka: tisti, ki so kadrovali, ali ubogi srbski strokovnjak, ki je naredil vse, kar je bilo v njegovih močeh, a se igralci niso ustrezno odzvali na njegove vizije. Kako »bolna« je ekipa Olimpije, se je lahko prepričal tudi Zdovc, ki je sicer na svojem debiju v Zadru precej popravil krvno sliko svojega novega moštva, a so posamezniki spet zatajili. Ko je že vse kazalo, da bo Olimpija enkrat za spremembo tista, ki bo zlomila nasprotnika v drugem delu, so se spet prikradle individualne napake, za katere res ne moremo kriviti trenerja. Mladi igralci so preprosto izgubili samozavest in to je tisto, kar jim je treba vrniti. Zdovc pa je že v Splitu dokazal, da zna delati z mladimi in jim pokazati pot iz takšnih kriz. Seveda je spoštovanje prvi pogoj za dobro sodelovanje med trenerjem in igralci in tega se ni mogoče naučiti.

Naši plavalci so imeli odlično podporo s tribun.

disciplini osvojil v 50-metrskem bazenu, leta 2005 pa v 25-metrskem na prvenstvu v Trstu, kjer je za samo dve stotinki sekunde prehitel prijatelja in soplavalca s treningov Kranjčana Emila Tahiroviča, ki je letos s tretjim mestom ponovil svoj uspeh z Dunaja pred štirimi leti. Da pa je bil grenak okus iz Trsta pozabljen, je poskrbel Tahirovič kar sam, saj je tokrat osvojil tretje mesto prav tako z dvema stotinkama sekunde zaostanka za srebrnim Norvežanom Aleksandrom Heatlandom, vendar so tokrat za njim v zanj usodnih dveh stotinkah

gačnih stadionih smo že slišali iz ust ljubljanskega župana, tako da plavalcem tudi tokrat ostane le upanje, da bo župan držal obljubo in se bo bazen resnično začel graditi prihodnje leto. Če bo Ljubljana do leta 2010 res dobila nov bazen, kar je tudi pogoj, potem se našim najboljšim plavalcem na čelu s Petrom Mankočem, Emilom Tahirovičem, Matjažem Markičem in Saro Isakovič obeta nastop pred domačim občinstvom na največjem tekmovanju, saj se Plavalna zveza Slovenije poteguje za organizacijo 14. evropskega prvenstva leta 2010. **D**

Tatovi prežijo tudi v gneči velikih nakupovalnih centrov.

Nevarnosti veselega decembra

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Veliko nakupovalno orgijo pred prazniki in sproščenost veselega decembra navadno izkoristijo tudi lopovi in vlomilci. Z malo pazljivosti se da nevarnost zmanjšati na minimum in se izogniti nevšečnostim, ki bi nam pokvarile praznični čas.

Leto je naokoli, dobro ali slabo, veselo ali žalostno, kakor za koga. Počil je nepremičninski balon, sledil mu je tudi borzni. Zamajal se je kup bančnih in predvsem investicijskih firm, Islandija je na robu državnega bankrota, več drugih držav se opoteka. Z gospodarsko krizo, v kateri so padle že prve žrtve, odpuščeni in tisti, ki so izgubili del ali večino svojega premoženja, vložnega v vrednostne papirje, se nam v naslednjem letu ali celo več letih ne obeta nič dobrega. Predvidevamo lahko, vsaj gospodarski strokovnjaki so si v tem edini, da bodo v prihodnjem letu sledili stečaji firm in nova prisilna odpuščanja, kar nikakor niso rožnati obeti.

A tu je veseli december, čas nakupovanja in veseljačenja, grozeča kriza gor ali dol. V tem

sproščenem času pa seveda kot vsako leto pridejo na dan vsi tisti, ki jih kriza niti najmanj ne skrbi. Njihove dejavnosti, tatvin, namreč gospodarske krize ne prizadenejo preveč. No, plen tatinskih, vlomilskih ali roparskih pohodov bo seveda nekoliko

manjši. Mogoče je tudi, da bodo ostali praznih rok, ker si bodo izbrali stanovanje ali žrtev, ki je prisiljena zategovati pas. Morda bodo iz množice obubožanih dobili kakšno konkurenco, kakšnega obupanca, ki se bo pridružil njihovemu cehu. A to jih seveda

ne skrbi preveč. V lopovski miselnosti je namreč prepričanje, da vedno obstajajo »ovce«, ki se jih da okraati. V lopovskem žargonu pa so kot ovce označeni vsi, ki se ne ukvarjajo s plemenito obrtjo tatvine, se pravi mi vsi.

Previdno torej, ko boste v vlogi Božička ali dedka Mraza česali skozi trgovine in kupovali bolj ali manj draga darila. Preračunavanje in iskanje ustreznih darov vam bo v zelo večino pozornosti. Kljub temu bodite pozorni tudi na okolico. V gneči nakupovalcev se skrivajo tudi takšni, ki jih cene daril niti najmanj ne zanimajo. Zato pa prav pozorno opazujejo nakupovalce. V žaru preračunavanja za trenutek neprevidno odložena denarnica, morda na pult, morda na nakupovalne vrečke, vržena na vrh torbice, obešene na ročaj

Novi pivski prijatelj morda nima prijateljskih namenov.

*Dragocenosti sodijo v sef,
ne v prazno stanovanje.*

vozička, je v primeru, če je v bližini kak predstavnika lopovskega plemena, v trenutku njegov plen. Zadosti je minuta, dve, pa denarnice ne boste videli nikoli več. Če se to zgodi, ne izgublajte časa s premišljevanjem, ampak takoj obvestite policijo. Kar je še pomembnejše, takoj, še isti trenutek odidite do prvega telefona oziroma zavrtite mobilnik ter prekličite kartice in dokumente, če so bili v denarnici. Predvsem pa nikar ne imejte svoje bančne kode na listku zraven bančne kartice. Vsak opravično sposoben človek nad sedmim letom si lahko zapomni tiste štiri številke svoje kode in mu jih ni treba nositi naokoli na listku zraven kartice. Takšna mentalna lenoba ali brezbriznost je že marsikoga stala lepe stotake ali pa tudi tisočake, ki so odtavali z bančnega računa v lopovske žepe.

Novi prijatelj ni nujno prijatelj

Veseli december je čas kot nalašč, da srečamo vse mogoče znance, prijatelje in sošolce, vojne kolege, stare ljubezni, ki jih nismo videli že več let. Seveda se v takem primeru zavije v bližnji lokal, se zaplete v pogovor in obrne kozarček. Ali pa dva, tri. Prijatelj se končno poslovi, vi pa bi še malo ostali. Pa se pridruži neznanec, obrneta še kakšen kozarec več, novi prijatelj je simpatičen, razumevajoč. Tako lepo zna poslušati vse tegobe o tečni ženi, porednih otrocih, terorističnem šefu, bedasti upravi podjetja, ki ne da povišice in napredovanja, požrešni državi. Pritisne narava in treba je na stranišče. Olajšani ob vrnitvi za točilni pult odkrijete, da je novi prijatelj izginil in da ste olajšani tudi za denarnico, ki ste jo malo prej pustili ležati na pultu. Denarnica sodi v žep in kazati, koliko denarja imate v njej, je pač nevarno in predvsem nepotrebno tveganje. Še posebno če ste stlačili vanjo celo mesečno plačo, kakršna koli že je. Razkazovanje denarnice po bifejih se lahko zoprno konča. Novi prijatelj vas lahko povabi še na koza-

rec v drug lokal. Nekje na samem sledi udarec z izkušeno pestjo in že je tu novo leto s prazno denarnico in buškami.

Po koncu nakupovalne blažnosti veselega decembra sledi obdobje oddiha. Večina bo verjetno ostala doma, nekateri bolj srečni pa si bodo privoščili novoletno praznovanje v počitniških hišicah, gorskih kočah, zdravilišču, na potovanju v tujini. Hiše in stanovanja bodo v tem času seveda prazni. Jasno je, da se vloma ne da stoo odstotno preprečiti. Lahko pa vlomilcem zadevo otežimo, predvsem pa onemogočimo, da bi prišli do kakšnega omembe vrednega plena. Prvo pravilo pri tem je, da dragocenosti in gotovine pač ne puščamo v praznem stanovanju. Na splošno je najbolj varno mesto za dragocenosti, družinski nakit, zlato, dokumente bančni sef. Gotovina pa sodi na račun, bedasto jo je imeti v nogavici. Konec koncev na računu prinese še nekaj obresti, kakršne koli že so. Seveda pa vseh aparatov in elektronike, slik in podobnih dragocenosti ne moreš shraniti v bančnih sefih. Zaradi tega se dogovorite s prijatelji, sorodniki, sosedi, da med vašo odsotnostjo obiščejo stanovanje, redno praznijo nabiralnik, ponoči pa pustijo prižgano kakšno žarnico. Takšne malenkosti lahko odvrnejo lopove. Le-ti namreč ne tvegajo po nepotrebnem. Stroški za tisto malo elektrike, ki jo bo požrla goreča žarnica, pa so nekajkrat manjši celo od stroškov za zamenjavo ključavnice, ki bi jo vlomilci razbili, da o morebitni drugi škodi, izgubljenem času in stroških, ki nastanejo z urejanjem zavarovalnine, prijavi, odjavi in drugo nujno birokracijo, niti ne omenjamo.

Skratka, novoletni čas je čas oddiha, čas, ko ocenimo preteklo obdobje in naredimo načrte za prihodnje leto. Čas, ko si odahne in si nabere novih moči. Škoda bi bilo, da bi se v tem času ukvarjali z odstranjevanjem posledic tatvin in vlovov. Še posebno če lahko z nekaj majhnimi ukrepi nevarnost zmanjšamo na minimum. **D**

**Naj vas prazniki
nedoumljive
Ljubezni
do človeka
napolnijo
s hvaležnostjo
in vas
spodbudijo
k dobroti
do vseh.**

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava
03-56-57-150

trgovina
EVJ Center Kisovec
03-56-71-234

storitve
03-56-57-150

- > elektroinstalacije
- > strojne instalacije
- > geodetske storitve
- > daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- > kabelsko komunikacijski sistemi
- > trgovine EVJ Center
- > delovni stroji in nizke gradnje
- > bar Sedmica

lokalna televizija ETV

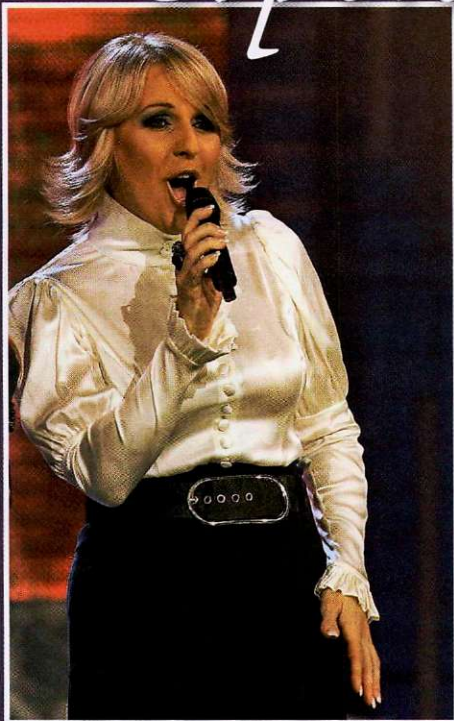
etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-158
uredništvo:
03-56-57-177

107.8 MHz
**radio
velenje**

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Šopek zimzelenih

Alenka Godec je pred kratkim objavila album So najlepše pesmi že napisane, ki je nekoliko drugačen od njenih prejšnjih, saj je na njem trinajst zimzelenih pesmi, ki jih je Alenka zapela na svoj način. »Zelo sem vesela tega projekta, pesmi so prirejene zame.« Ideja za drugačno zgoščenko je nastala v založbi Dallas, kamor je Alenka prišla letos. »Producent, glasbenik in aranžer Jani Hace je priredil pesmi, ki so pisane na mojo kožo,« je navdušena Alenka. Namigovanja, da bo prihodnje leto izdala novo zgoščenko s koncertov po Sloveniji, pa je pevka pojasnila: »Ni sem obremenjena z zgoščenkami, je pa prav, da na vsake toliko zaznamuješ svoje glasbeno delovanje. Realno gledano delam novo zgoščenko na vsake dve, tri leta – a bomo videli, kako se bomo dogovorili z založbo.«

Alenka Godec bo novo leto dočakala v krogu najdražjih.

Mis sveta 2008

V južnoafriškem Johannesburgu se je končal izbor za mis sveta. Žlahtno krono je osvojila predstavnic Rusije Ksenija Suhinova. Prva spremljevalka je postala

Ruska lepota Ksenija Suhinova je postala lastnica uglednega lepotnega naslova – mis sveta 2008.

Parvathaj Omanakutan iz Indije, druga pa Gabriel Walcott iz Trinidada in Tobaga. 21-letna lepota iz Sibirije je bila oblečena v čudovito vijolično obleko modne oblikovalke Irine Inicke. Mesto v polfinalu si je zagotovila že po prvem predtekmovanju. Ksenija se lahko za svojo dobro postavo zahvali športu, s katerim se ukvarja od otroštva. Trenirala je ritmično gimnastiko, plavanje in biatlon. Rusi so prepričani, da sta jo prav njen športni značaj in predanost dolgim treningom pripeljala na olimpijsko lepoto. Tekmovanje za mis sveta 2008 bi sicer moralo biti prvotno v ukrajinski prestolnici Kijevu, a so se odgovorni odločili, da zaradi varnostnih ukrepov (nemiri v Južni Osetiji) tekmovalne preselijo iz Evrope v Afriko. Izbor se letos zaradi pomanjkanja denarja ni udeležila slovenska predstavnic. Lenta tako še vedno pripada Tadeji Ternar, saj ni dobila naslednice.

Cirila je zmagovalka!

Nedavno se je končal resničnostni šov v naravi Kmetija, ki je pred male zaslon privabil zavidljivo veliko število gledalcev. Po vseh nalogah, izločevanju, bojih, sporih in še čem je bil sredi decembra veliki finale. V zadnjem dejanju sta se v znanju oziroma poznavanju pratike pomerila Sergej in Cirila. Mama Cirila je v dvoboju premagala mlajšega tekmovalca, ki je že pred tem izjavil, da je prav ona tista, ki si od vseh najbolj zasluži zmago. Cirila je pokazala izvrstno poznavanje pratike, veselje ob zmagi je bilo nepopisno. Deset tednov, ki jih je Cirila preživela na kmetiji, se je torej izplačalo. 59-letna upokojena trgovka s petimi otroki najbrž ne bo imela težav s tem, kako razporediti osvojeni denar. Pred finalom sta se v ringu (za častno zmago) pomerila večna tekmeča Mežičan Miha in Rus Alexander. Zmagal je slednji in prejel simboličen pokal. Gledalci pa so z glasovanjem odločili, da se bo z novo subaru imprezo domov odpeljal kontroverzni Goran, ki je v šovu poskrbel za nemalo preprirov in vroče krvi.

Na kmetiji je bila od vsega začetka in na koncu zasluženo zmagovala.

Andrej Škufca pleše sam

Plesalka mu je pobegnila nazaj v Rusijo.

Po 17-letnem in izjemno uspešnem sodelovanju s Katarino Venturini se je Andrej odločil, da bo plesne čevlje obesil na klin, a le dokler iz Rusije ni prišla Elena Khorova in Andreja povabila k sodelovanju. Po tehtnem premisleku se je v Andreju znova vzbudila želja po plesu in prepričanje, da lahko par Škufca-Khorova postane celo eden vodilnih v svetu. Nekega decembrskega dne pa je Elena naznanila, da se vrača v Moskvo. Razlog za prekinitve njune plesne zveze je, da je Elena spoznala, da ples ni tisto, kar hoče v življenju. Izjemni plesalec je tako po šestih mesecih plesanja z Eleno na parketu znova ostal sam. Andreju je žal, da se je sodelovanje končalo tako hitro.

Drugačna Jessica

Powder Blue, film, ki je že na poti v naše kinematografe, prikazuje **Jessico Biel** v nekoliko drugačnem položaju, kot smo je vajeni. Igralka namreč v filmu igra striptizeto. Do zdaj je lepota večje skrivala svoje zasebno življenje, posebej pa mamljive obline, ki jih je zdaj nič kaj sramežljivo razkrila. Poleg Jessice igra v filmu **Patrick Swayze**, ki je dobil vlogo lastnika striptiz kluba, v katerem pleše lepa Jessica. Ta je kljub precejšnji goloti, ki nam je na voljo v filmu, podpisala pogodbo, s katero je prepovedala odkrivanje svojih bradavic. Življenja glavnih igralcev se prepletajo na božični večer, nauk zgodbe pa je, da je ljubezen edini razlog, zaradi katerega živimo. Igralka je v filmu žrtvovala ponos in se slekla, da bi pomagala svojemu bolnemu otroku.

Jessica Biel je pokazala več, kot smo vajeni.

Noseča Mariah?

Pred kratkim je Janet Jackson odpovedala svojo glasbeno turnejo zaradi želje po družini. Tokrat naj bi bila turnejo zaradi iste želje odpovedala tudi Mariah Carey, ki naj bi bila v nasprotju z Janet že noseča. Mariah je za tovrstne govornice poskrbela z odpovedjo turnee in s svojim nevsakdanjim načinom oblačenja – drugače izzivalno oblečena pevka je zadnje dni oblečena v široke obleke. Pevko pa naj bi bili med drugim videli, kako nosi dojenčkove slike z ultrazvoka. V zadnjih intervjujih je Mariah dejala, da si želi izkusiti čar materinstva in povečati svojo družino. Izzivalna pevka je poleg želje, da postane mati, dejala, da sta ona in njen mož Nick Cannon spolno občevala v pravem smislu besede šele po poroki.

Pevka namiguje na prihajajoče materinstvo.

V boju s kilogrami

Ameriška televizijska kraljica Oprah Winfrey se že od nekdaj otepa s svojimi kilogrami. Zdaj je v fazi, ko je spet jezna sama nase. Ima jih namreč 90. »Jezna sem nase in razočarana. Ne morem verjeti, da se po vseh teh letih govora o zdravem prehranjevanju še vedno bojujem s to težavo,« je za januarsko številko revije Q dejala Oprah in dodala, da ne ve, kako je lahko dopustila, da ji tehnica kaže 90 kilogramov. V članku je 54-letna Oprah natančno opisala svoje težave s ščitnico in z odvečnimi kilogrami. Zaradi pogostih shujševalnih kur jo je po njenem mnenju postalo tudi »strah pred športnimi aktivnostmi«. V zadnjih dveh letih je pridobila kar 18 kilogramov. »Ja, res je. Z 72 kilogramov sem prišla na groznih 90. Jedla sem vse mogoče, kar ni dobro,« je še dejala. Zdaj si ne želi biti več vitka, ampak močna, zdrava in v dobri formi.

Ta čas ima 90 kilogramov.

Dobri moške

Barbara Prevorčič

Ob koncu leta je vedno vsega v izobilju. Poveča se količina dobre hrane in pijače, množijo se zabave in obiski, obnavljajo se prijateljstva, ki so se med letom skrivala v obveznostih vsakdanjika. Usta so polna dobrih želja in lepih besed. In darila (ki jim je žrelo potrošništva na žalost odvzelo pristen čar) čakajo, da dodajo piko na i.

Z veseljem decembrom vkorakajo tudi trije dobri moške, ki so mi v času mojega otroštva malo mešali štrene in vzbujali strah in spoštovanje, saj nisem najbolj razumela, kdo je glavni. Najprej je svoje naredil Miklavž. Tako kot njegova naslednika je tudi on opazoval otroke, saj je natančno vedel, komu prinesiti leskovo šibo in komu svojo čokoladno podobico. Ko se je ravno polegel prah okoli njega in je s svojimi parklji izginil, smo že pisali in na okenskih policah puščali pisemca za Božička. Slednji je prišel v velikem slogu. Z družino smo se skrili v prostor, kjer ni bilo božične smrečice, mama pa je morala še hitro nazaj, da mu je pozvonila z zvončkom. Še preden sem zapela vse božične pesmice, ki sem jih znala, so bila darila, zavita v pisan papir, že pod drevescem. Sledilo je veselje, odvijanje iz čudenje, kako je uganil, kakšno številko puloverja nosim, in kako je vedel, da sem bila vse leto tako zelo pridna.

Čez nekaj dni pa nas je v vrtcu obiskal še dedek Mráz. Tudi on se mi je zdel sila pomemben, saj je nekatere vrstnike doma obiskal on namesto Božička. Vendar pa nam niso nikoli razložili, v kakšnem sorodstvu je pravzaprav z Božičkom. Kakor koli, dobri moške so opravili svoje poslanstvo in z januarjem nekako izginili v pozabo do naslednjega decembra.

Zdi se, da je zadnjih nekaj let prihod dobrih moških marsikje prepojen z lažnim bliščem. Bolj kot praznovanje je pomembna vsebina paketov. Tekmovalnost in rivalstvo izločujeta tiste, ki nimajo dovolj niti za vsakdanje življenje, kaj šele za bogata darila.

Iskreno upam, da se veliko staršev zaveda, da je največji čar v obredu in ne v vrtoglavo dragih darilih. In morda so letos tudi dobri moške občutili recesijo. To navsezadnje sploh ne bi bilo slabo.

Obnovevanje medijev

Magični gledalec

V zadnjih dneh (in tednih) pred božičem sem imel občutek, da je tako rekoč vse, kar se pojavi na TV-zaslonih, eno samo medijsko obnovevanje.

Kdo ve, morda je to posledica aktualnih dogodkov, ko se mešajo razne džamije, Pahorji, Rupli, odnosi s Hrvaško itd., če seveda vseh drugih ne omenjam. ki polnijo televizijske kanale, niti ne omenjam. Vsekakor pa sem z olajšanjem sprejel novico, da se je že po kratkem času poslovila nanižanka Svingerji, za katero so delali veliko reklamo, vendar zaman. Očitno so njeni ustvarjalci resno računali, da bo postala uspešnica, kar pa je bilo nerealno pričakovati glede na to, da je bil njihov adut pri tem Nina Osenar. Ni mi jasno, zakaj je sploh treba »oplemeniti« takšne projekte z raznimi starletami. Zagotovo so prav Svingerji pokazali, da takšni triki pri gledalcih ne delujejo več.

Toda to še zdaleč ni edini primer obnovevanja medijev. Ko sem nedavno po naključju ujel drobec svoje »priljubljene« oddaje Studio City (no, kje so časi, ko so imeli oddajo Studio Ljubljana), sem slišal pogovor s filozofinjo, sociologinjo in publicistko Spomenko Hribar. Voditelj oddaje Marcel Štefančič mlajši jo je tokrat v vprašanji »lovil« na temo izkoriščanega delavstva in menda strmo naraščajoče brezposelnosti zaradi svetovne gospodarske krize. Seveda je s tem še potenciral

pesimizem Hribarjeve. Pravzaprav je zanimivo, kako so zdaj vsi v skrbeh za delavce, v času prejšnje vlade pa so sekundirali tajkunom, samo da so lahko nasprotovali vladi. Bolj zanimiv pa je bil tisti del pogovora, ki se je nanašal na dnevno politiko. Hribarjeva za aktualnega premierja Boruta Pahorja sicer ni našla slabih besed (Pahor pač ni Janez Janša, to pa že vemo, mar ne?), je pa zanjo problematičen toliko, kolikor je inferioren v odnosu do opozicije. Torej do Janše. Sic! Še en dokaz, da Hribarjeva ne more iz svoje kože in da jo bo Janša kot duhec preganjal do konca življenja. Morda tudi po smrti, kdo ve. Skratka, nič kaj optimistično sporočilo gostje, ki si menda prizadeva za spoštovanje človekovih pravic in je za to prejela celo nekakšno nagrado mednarodne medijske organizacije za jugovzhodno in srednjo Evropo, poleg tega pa še nagrado za gospodarske dosežke. No, vidite, kako nekateri »guruji« obnovevajo medije. Pravzaprav niti ne vem, na čigavo pobudo so ji podelili nagrado, toda na neki način je to pričakovano glede na napovedi, da bodo novi oblastniki (znova) skušali sprejeti razvpiti zakon o umetnem plojevanju samskih žensk. Nikoli ne bom pozabil, kako se je Hribarjeva leta 2001 angažirala za umetno plojevanje samskih žensk, a je predlog nato na referendumu pogorel. Šla je celo tako daleč, da je v oddaji Odmevi obtožila tedanjega dekana visoke šole za zdravstvo, da je njegovo nasprotovanje oploditvi samskih žensk politično motivirano.

Glede na vse to čudaštvo ni nič čudnega, da so se v igro znova vrnili tisti, ki so že nekoč obnovevali občinstvo – na primer politični »mag« ljubljanskega lutkovnega gledališča Boris Kobal, ki je tokrat gostoval pri Juriju Zrnecu in Ladu Bizovičarju. Očitno je tudi on »not' padu« ...

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ugotovili boste, da ne ravnate pravilno, zato se boste poskušali odkupiti. Zelo vam bo v ponos vse delo, ki ste ga do sedaj opravljali. Sprejeti pa boste morali nove in nove izzive, ki so pred vami.

Bik
21.4.-21.5.

Če se boste ljudi, ki so vam naredili veliko lepega, spomnili z majhnim darilom za božič, vas bodo izjemno veseli. Božični dan bo minil prijetno v družbi s širšo družino. Dnevi bodo mirni.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Kot je to v navadi pri vas, se bo lahko zgodilo, da se boste s svojimi domačimi ravno za praznike hudo sporekli. Zavedati pa se morate, da je vse, zaradi česar se pripravate, brezpredmetno in malenkostno.

Rak
22.6.-21.7.

Konec leta je čas, ko lahko pregledate vse račune in naredite bilanco minulega leta. Konec koncev boste kar zadovoljni z vsem. Božič bo lep in umirjen, preživeli pa ga boste tako, kot si sami najbolj želite.

Lev
22.7.-21.8.

Za božič boste odložili skrbi, ki vas tarejo, in se počivati na ves svet. Toplo in domače ozračje, ki vas bo obdajalo, se bo nadaljevalo še dolgo v januar prihajajočega leta. Uživate!

Devica
22.8.-21.9.

Pogovor, ki ste ga začeli v preteklem tednu, boste želeli dokončati, a se vam bo sogovorec spretno izogibal. Vse to vam bo dvigovalo pritisk in nevarno bo, da se boste sporekli z nekom iz svoje okolice.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Spet boste v dilemi in precepu, ki ga boste lahko rešili samo s tehtanjem in premišljanjem. Kako se boste odločili, je odvisno samo od vas. Ne pustite, da bi vam kdor koli vsiljeval kakšno koli mnenje ali odločitev.

Škorpion
23.10.-21.11.

Zadnja dva dneva pred božičem se boste drenjali v trgovinah, da bi kupili še zadnja darila za svoje bližnje. Še dobro, da vam ne bo zmanjkalo ne idej in ne denarja. Tudi sami boste veseli drobnih pozornosti.

Strelec
22.11.-20.12.

Dobro premislite in se lotite dela, saj si boste tako najlaže pomagali do nekoliko večjih dohodkov, kot ste jih imeli do sedaj. Vse vam bo šlo kot po maslu in konec leta 2009 boste na konju, kar se tiče financ.

Kozorog
21.12.-19.1.

Kmalu si boste lahko dobro odpočili in si nabrali novih moči za naprej. Božič bo minil lepo in mirno, veliko se boste pogovarjali in načrtovali, za leto 2009 pa lahko pričakujete tudi nekaj sprememb.

Vodnar
20.1.-18.2.

Z veseljem boste opazovali, kako se življenje lepo ureja. Za božič se boste imeli prav lepo, potrditi pa se boste morali za novo leto in si urediti kakšno dobro družbo, s katero boste preživeli najdaljšo noč.

Ribi
19.2.-20.3.

Poskusi, da bi se spoprijateljili z nekom iz svoje bližine, so propadli. Ne ženite si preveč k srcu, kmalu se bo pojavila nova priložnost za sklepanje novih znanstev in prijateljstev. Bodite optimistični in veseli.

								SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	VZHOD, JUTROVO	KARIKATURIST KOS	PISEC ANALOV	VNETJE NOSNE SLUZNICE	DEMOKRACIJA
								NABIRALEC GOB					AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC (VICTOR)	
								GORSKO ZEMLJEPISSNO IME						
								KRAJ V OBCINI KOPER						
								KAMNITO ORODJE IZ NEOLITIKA						
								JAN NERUDA			MESTECE V BRAZILJI (IZ ČRK UTI)			
								BILJARDNA PALICA						
DEMOKRACIJA	FRANCI PETEK	RDEČA KRVNIČKA	RASKAVA POVRŠINA	NACE SIMONČIČ	REŠEVALNI GORSKI COLN	BIVALIŠČE UMRLIH, NAVJE	MORSKI SESALEC SPODNJI DEL POSODE				MLEČNI IZDELEK			
FRANCOSKI FILMSKI KOMIK									DEMOKRACIJA		DRUGO IME FIZIKA LEĚJA			
POTEGOVANJE PO ČEM										AMINO-KISLINA V BELJA-KOVINAH	KONRAD ADENAUER	VRAŽNI OBESKI	KOZAŠKI BIC	DANSKI OTOK V MALEM BELTU
DEMOKRACIJA	IVO SVETINA			IGRALEC BAN			SLAB NAMEN							
	DOM. VOJAKI V AFRIKI			MADŽARSKI VIOLINIST			OZIRALNI ZAI MEK							
OTOK V ALEUTIH					KRAJ PRI OPATJI	JUNAK PRED TROJO, AJAŠ	JED IZ LIGNJEV MESTO V AVSTRIJI							
NEPRIJETEN OBCUTEK					MUSLIMANSKO ŽENSKO IME						PESNIK BETTI			
					PEVEC YOUNG						ŽIDOVSKI MESEC			
OPRAVILO KOVAČEV							KLADA ZA SEKO DRV GR. MITOL. SODNIK							ŠVICARSKI DRAMATIK (JOHANNES)
PRISTANIŠČE NA SICILJI								MISEL RADO NAKRST						
NEKDANJA TISOČINKA JENA				VRSTA DETELJE										
IGRALKA RINA				LANA TURNER			KIM NOVAK			DENARNA ENOTA V IRANU				

Rešitev prejšnje križanke

GALAN, ONATAS, RAMONA, NIALA, JS, ŠO, JI, KLAS, ARISTOTEL, RANT, RADIRANKA, ASJA, ESEN, SALK, STEN, SKAT, LAOS, ALEM, ARŠIN, KT, EVITA, OPAL, VIZIR, KORENINA, ANEKS, ANALITIK, NAMA, PAVIJAN

Nagrajenci 50. številke

- 1. nagrada:** LJERKA PRIVŠEK
Dobriša vas 2/a, 3301 Petrovče
- 2. nagrada:** LEOPOLD PUST
Beblerjeva 2, 5280 Idrija
- 3. nagrada:** VERONA KADIŠ
Prežihova 2, 2370 Dravograd

Dobitnikom čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagrade

- 1. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine in Postojnske jame
- 2. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine in Predjamskega gradu
- 3. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 31. 12. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- › **22.12.1990** je bila razglašena SAO Krajina. Stopnjevali so se spopadi med srbskim delom prebivalstva in hrvaškimi varnostnimi silami.
- › **23.12.1883** se je rodil slovenski lingvist in etnolog Janko Benigar, ki je preučeval življenje in jezike južnoameriških Indijancev in opažanja opisal v več knjigah.
- › **23.12.1971** je umrl Metod Badjura, režiser, snemalec in scenarist, ki pomeni v zgodovini slovenskega filma vez med obdobjem nemega in zvočnega filma.
- › **23.12.1991** je slovenski parlament sprejel prvo ustavo samostojne Slovenije.
- › **24.12.1818** so v avstrijskem mestecu Oberndorf ob reki Salzach, ki razmejuje Avstrijo od Nemčije, prvič zaigrali božično pesmico Sveta noč.
- › **24.12.1871** je bila v Kairu premiera opere Aida, ki jo je Verdi pripravljal za odprtje Sueškega prekopa, vendar jo je končal dve leti prepozno.
- › **24.12.1945** je bila v Ljubljani izrečena obdoba na tako imenovanem božičnem procesu. Šlo je za prvega od številnih procesov proti političnim nasprotnikom, ki se jih je pozneje prijel ime politični sodni procesi.
- › **25.12.1989** Slovenija prvič po drugi svetovni vojni praznuje božič kot dela prost dan.
- › **25.12.1991** je z odstopom predsednika države Mihaila Gorbačova po 69 letih nehala obstajati Zveza sovjetskih socialističnih republik.
- › **26.12.1891** se je rodil ameriški pisatelj Henry Miller. Ko je izdal knjigo Rakov povratnik in izjavil, da je spolnost bistvo življenja, je moral zbežati iz domovine.
- › **26.12.2004** sta potres in rušilni cunami z 10 m visokimi morskimi valovi razdejala obale južne in jugovzhodne Azije v Indijskem oceanu. Najbolj smrtonosni val v zgodovini je zahteval več kot 216.000 življenj. Točnega števila ni bilo mogoče določiti.
- › **27.12.1822** se je rodil francoski kemik in biolog Louis Pasteur. Iznašel je cepivo proti steklini, po njem pa se imenuje pasterizacija – uničevanje mikrobov v vrenju.
- › **27.12.1989** so v Sloveniji sprejeli zakon o političnem združevanju. S tem je bila zagotovljena popolna svoboda in prostovoljnost političnega združevanja občanov in političnih organizacij, ki delujejo v družbenopolitičnem življenju.
- › **28.12.1856** se je rodil ameriški predsednik Thomas Woodrow Wilson. Zagovarjal je pravico narodov do odločbe o samostojnosti. Na podlagi teh zahtev je razpadla Avstro-Ogrska oziroma je nastala Država SHS (izstopili so Slovenci, Hrvati in Srbi), ki se je kasneje s Kraljevino Srbijo in Kraljevino Črna gora združila v Kraljevino SHS.

POGLED NAZAJ (OD 22. 12. DO 29. 12.)

Giacomo Puccini

Italijanski operni skladatelj Giacomo Puccini se je rodil **22. decembra 1858**. Mednarodno priznanje je dosegel z opero Manon Lescaut leta 1893. V njej so že vsi glavni elementi njegovega sloga. Njegove najboljše opere so La Bohème (1896), Tosca (1900) in Madame Butterfly (1904). Zadnjo opero Turandot je leta 1926 končal Alfano. Puccini je najpo-

membnejši italijanski operni skladatelj po Verdiju. Vsebina je skoraj v vseh operah osredinjena na tragično usodo ženske, ki vzbuja usmiljenje s svojo predano ljubeznijo. V velikih arijah se v melodiki prepleta lirski občutljivost, čutnost in sugestivna dramatična moč z izrazito puccinijevsko melanholijo.

* Ko je Puccini še kot mlad skladatelj prinesel založniku svojo najnovejšo skladbo, je ta rokopis na hitro preletel in ga vrnil z besedami: »Žal mi je. Skladba je sicer dobra, vendar je ne bo hotela peti nobena ženska, ker se začenja z besedami: Ko sem bila še mlada ...«

* Puccinijev prijatelj, ki je bil prepričan, da zna komponirati, se je hotel postaviti pred mojstrom s svojo mladostjo: »Dragi Puccini! Star si in kmalu bom moral zate skomponirati pogrebno koračnico.« Puccini mu je odgovoril: »To bo prvič, da bodo pogreb izžvižgali.«

Programska izjava SDZ

V časopisu Dnevnik je bila **22. decembra 1988** objavljena programska izjava Slovenske demokratske zveze (SDZ), ki je bila ustanovljena 11. januarja 1989 v Cankarjevem domu. Napovedovala je ustanovitev stranke, ki ima za cilj vzpostavitev parlamentarne demokracije in slovensko ustavo, ki bo na novo opredelila

slovensko državnost in odnose z drugimi jugoslovanskimi narodi. Pozneje je v programskih izhodiščih stranka zapisala, da si bo z vsemi močmi prizadevala, da slovenski narod uresniči svoje zgodovinske težnje po politični samostojnosti in si ustvari lastno državo, ki bo suvereno odločala o povezavah z drugimi južnoslovanskimi narodi. Načelo en človek - en glas, ki so ga zahtevali Srbi oziroma Milošević, je SDZ zavračala in opozarjala, da je majorizacija nevaren in nesprejemljiv koncept za pluralne države. Zapisali so: »Jugoslavija je mogoča samo na podlagi konsenza narodov, ki jo sestavljajo.«

Plebiscit za Slovenijo

23. decembra 1990 je bil plebiscit o neodvisnosti in samostojnosti Republike Slovenije. Udeležba na njem je bila 93,2-odstotna. Za neodvisnost je glasovalo 88,2 odstotka vseh volivcev. Slovesna razglasitev samostojne slovenske države je bila 25. junija 1991, naslednjega dne pa je zvezna vojska že poskušala streti samostojnost Slovenije. V desetdnevni vojni se je potrdila neodvisnost nove države.

Burni dogodki v Sloveniji in Jugoslaviji pred plebiscitom so pripeljali do zahteve po samostojni Sloveniji. 8. maja 1989 je bila razglašena Majniška deklaracija. To je bila deklaracija politične alternative oziroma nastajajoče demokratske opozicije. Podpisali so jo Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratska zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje in Socialdemokratska zveza Slovenije. Na veliki politični manifestaciji v Ljubljani jo je prebral Tone Pavček. Deklaracija je postavila temelje političnega programa poznejše koalicije Demos.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.

št. 50/73

Srbi v Sloveniji nezadovoljni (1)

Anej Sam v Demokraciji 11. 12. 2008 piše o zahtevi po uradni rabi srščine v Sloveniji. Saj ni mogoče, bi kdo rekel. Pa še v Demokraciji? Mogoče zato, da vsaj ta tednik opozori na zahteve, ki so v resnici nemogoče. Si lahko predstavljamo, da bi Nemci leta 1948 zahtevali nemščino kot uradni jezik na Češkem ali na Poljskem? Nad Nemci je bila pol stoletja izvajana denacifikacija, Nemčija je bila razdeljena na dve sovražni polovici, vsaka od obeh pa pol stoletja okupirana po tujih državah in armadah. Srbi so v devetdesetih letih izvajali štiri agresorske vojne nad sosedi na Balkanu. O Aneju Samu so se na široko razpisale Slovenske novice v Bulvarju konec julija 2008, v času izročitve Karadžića v Haag, Revija 29 iz Beograda napoveduje Mladičeve izročitve za božič 2008.

Revija 92 na vsa usta krivi Slovenijo in preostale ne srbske države za razpad Jugoslavije, zmerja po dolgem in počez Tita, naziva izdajalca Kučana in Dolanca in jasno še 90 let po končani prvi svetovni vojni definira obe Jugoslaviji kot vojni plen zmagovite kraljevine Srbije leta 1918.

Srbi so z Balkana izgnali ali poklali vse Turke in muslimane. Je danes v Srbiji turščina uradni jezik? Prav za letošnji kurban bajram so četniki zažgali še eno džamijo v Republikli srbski, dru-

gih 700 so jih požgali že v devetdesetih letih, ko so poklali nekaj stotisočev Bošnjakov in pognali v beg nekaj milijonov ljudi ter položili samo v Bosni šest milijonov protipehotnih min. In vendar Ljubljana odpira nov pravoslavni center v središču mesta, vse prejšnje pravoslavne cerkve pa delujejo že več kot stoletje.

Si je mogoče zamisliti, da bi bil danes župan Prage, Budimpešte ali Varšave Rus? Nikakor. Tam so izvedli lustracijo. V Ljubljani imamo župana Srba, Srbi lahko govorijo svoj jezik na sodišču v Sloveniji ali tudi pred sodiščem za mednarodne zločine proti človeštvu na Nizozemskem.

Pričakoval bi poziv, naj Srbi spoštujejo diplomatsko pravo in zavarujejo slovensko veleposlanstvo v Beogradu, a tega letos spomladi niso storili; naj ne nastavljajo bomb v naša podjetja in nam ne grozijo, da nam jih bodo odvzeli. Imeti Srbe v bližini morada spominja na zgodbo o lisici in ježu ali na tistega mladoletnika, ki je ubil ata in mamo, potem pa se je zagovarjal kot »sirota«.

Janez Prijatelj, Kranj

Zakaj komunisti nasprotujejo Novi univerzi?

Nasprotnikom ustanovitve Nove univerze na Brdu pri Kranju je figo mar, ali bo ta imela knjižnico in dobre profesorje, kot je v Odmevih navajala Kocijančičeva. Strah jih je le, da bi z njo izgubili primat nad skoraj celotno vzgojo in izobraževanjem ter s tem velik del finančnih sredstev. Izgubili bi tudi študente, ker bi se ti zaradi boljšega programa in bolj izobraženih profesorjev raje vpisovali na Novo univerzo. Saj bi jim ta zagotavljala veliko boljše znanje, ki je čedalje bolj potrebno.

Mihaela Afner, Celje

Partizani v evropskem parlamentu

V evropskem parlamentu v Bruslju je bila 10. decembra letos na pobudo evropskih poslancev Mojce Drčar Murko in Jelka Kacina predstavljena knjiga o slovenskem partizanskem gibanju z naslovom Trpljenje, upanje, odpor. Profesor novejšje zgodovine

na Filozofski fakulteti v Ljubljani Božo Repe je ob predstavitvi knjige med drugim dejal, da evropski prostor premalo pozna zgodovino osvobodilnega gibanja v Sloveniji. Na vprašanje, kdaj bodo prišle na vrsto „temne plati“ te zgodbe in kdaj bo napočil čas za soočenje z njimi, je profesor novejšje zgodovine Fakultete za humanistične študije na Primorskem Jože Pirjevec pojasnil, da je ta čas že prišel in da se Slovenci ne izogibajo takšnim temam. Božo Repe je še dodal: „V zgodovini obstaja vedno več plati. Nič ni narobe, če v evropskem parlamentu predstavimo tudi pozitivno plat podobe Slovenije med vojno, ne samo negativne.“ Po Kacinovih besedah je pomembno, da še vedno razpravljamo o tem delu zgodovine, ker ima veliko ljudi še vedno težave z objektivno presojo naše polpreteklosti. „Zato se je s to preteklostjo treba resno soočiti, saj predstavlja izjemno fascinirano zgodbo,“ je predstavitveni večer sklenil naš poslanec iz vrst liberalne skupine (ALDE) v evropskem parlamentu.

Ne glede na protislovne trditve slovenskih zgodovinarjev (prišel je čas resnice, Slovenci se ne izogibamo temam iz NOB ...) sedaj o podrobnostih ne bom razpravljaj, menim pa, da je vendarle treba povedati naslednje: Na široko govoriti in pisati o nadvse uspešnem partizanskem gibanju, hkrati pa ne pojasniti, zakaj in kdo je v Sloveniji sprožil najprej enoletno revolucijo, ki se je razvila v večletno državljansko vojno in zahtevala mnogo več žrtev kot v boju z okupatorji, je skrajno neresno početje, ne vredno dveh tako znanih zgodovinarjev in univerzitetnih profesorjev. Knjige nisem videl, me pa zanima, ali vsebuje najbolj preproste vojaške podatke, na primer, koliko bitk je partizanska vojska vodila z okupatorji in koliko „bitk“ je vodila s svojim lastnim narodom. Koristno bi bilo v njej prebrati, zakaj je slovenska partija pogojevala udeležbo v osvobodilnem gibanju z možnostjo izvedbe revolucije. Trdno sem prepričan, da dokler še vedno ne vemo, koliko slovenskih političnih nasprotnikov so pobili slovenski partizani ▶

Zaupanje**Karitas** ✱**Spoštovani!**

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

»Družina iz okolice Celja potrebuje pomoč za petnajstletno hčerko, ki ima cerebralno paralizo. Ker sama ne more hoditi, jo starši nosijo po stopnicah v stanovanje, kar je iz dneva v dan težje. V pritličju ji želijo urediti njene prostore, da ne bi bila toliko odvisna od staršev in brata, vendar za to nimajo dovolj sredstev, saj mama ni zaposlena in je doma, da lahko skrbi za hčerko. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da jim skupaj pomagamo. Hvala!«

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

Namesto v državni proračun lahko 0,5 odstotka davka, ki ga od vas v vsakem primeru vzame država, namenite za pomoč ljudem v stiski. Če se še niste odločili, komu bi namenili del dohodnine, lahko to storite kadar koli. Davčna številka Slovenske Karitas je 20210795. Obrazec in vse informacije so na voljo na www.karitas.si in na 01/300 59 60.

Hvala vsem, ki ste to že storili!

► pod vodstvom KP in kam so jih odvrkli, ne vemo skoraj nič. Dokler po vsej Sloveniji še vedno odkrivamo množična grobišča, hodimo po človeških kosteh, pa ne vemo, čigave so, dokler za tisoče izginulih še vedno ne vemo, kje so njihovi grobovi, dokler ne poznamo oseb, ki so izvajale zločine, in njihovih naročnikov, vse dotlej je neprimerno in neetično razkazovati še ne pojasnjeno zgodovino svojega naroda.

Verodostojno zgodovino, ki naj bi ustrezala resnici, lahko napiše le enoten narod, pri katerem se posamezne skupine in stranke med seboj ne izključujejo, pač pa nadstrankarsko povezujejo, dograjujejo in skupaj raziskujejo. Sodeč po urednikih knjige (Božo Repe, Jože Pirjevec, Janez Stanovnik) trdim, da gre za knjigo s poudarjenim enostranskim prikazom zgodovine. V tem primeru je evropskemu parlamentu in Evropi nujno treba predstaviti tudi drugo „resnico“, zato nagovarjam naše evropske poslance iz vrst ljudske stranke, da to storijo.

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

Bučarjev ultimat

Odločnost gospoda dr. Franceta Bučarja je za slovensko prakso nacionalne države odlikovanja vreden nastop, vendar je vsebina te odločnosti zgrešena in je žal še vedno le stopicanje na mestu. Zgrešena je zato, ker ne kaže prave rešitve.

Govoriti o ugotovitvi mejnega stanja na dan 25. 6. 1991 je nesmisel, ker se tega stanja ne da določiti, kajti kakršni koli slovenski določitvi bi Hrvaška argu-

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

mentirano ugovarjala. Odločiti se je treba za trdno mejno črto. Razmejitev v Istri je bila od leta 1945 dalje nejasna, saj takratna politična ureditev jasnosti in določenosti vsa desetletja ni zahtevala. Tudi trditvi, da je bil Piranski zaliv pod slovenskim upravljanjem, znajo Hrvatje suvereno nasprotovati, tako da vsako zadrževanje na Bučarjevih pozicijah vodi do nujne delitve Piranskega zaliva oziroma do izbrisa legitimnega in legalnega južnega dela slovenskega ozemlja na Savudrijskem polotoku in okviru celovite občine Piran z mejo, ki je bila določena že pod Avstrijo, česar doslej še nihče uradno ni spremenil.

Mednarodna arbitražna je za določitev meje v Istri edina rešitev. Seveda ne s predpostavke, kot jo določa dosedanja slovenska politika in na kakršno misli tudi g. Bučar, da bi arbitriral ozemlje med obalo in tremi zaselki. Najprej bi moral državni zbor sprejeti in potrditi neodtujljivost celovite občine Piran in nato določiti zadnjo slovensko mejo v Istri, ki jo lahko še dokumentiramo in zagovarjamo. S tem bi bil določen ozemeljski pas, v katerem bi arbitražno iskali kompromisno mejno črto. Slovenska skrajna meja (kot je na drugi strani Hrvaška diplomatsko modro postavila sredinsko črto v Piranskem zalivu!) bi morala biti Šepičeva mejna črta Klane–Umag, ki je zgodovinsko-etnično utemeljena (kot je razkril zgodovinar Samo Kristen in jo sam skrajšano povzemam v brošuri Celovita Bela knjiga), ali pa, če se Šepičeve črte ne da dovolj trdno utemeljiti, meja na Mirni, ki je bila zgodovinsko utemeljena v času STO.

Danes in sedaj mora Slovenija napraviti samo eno: brezkompro-

misno vztrajati pri umiku spornih zemljevidov iz hrvaškega gradiva za vstop v Evropsko unijo. Za vse potrebno za določitev meje je še dovolj časa. Zadeve je treba najprej urediti doma in potem pristopiti k mednarodni arbitraži.

Frane Goljevčček, Civilna družba Slovenije za mejo v Istri

Spet džamija?!

Ko se je pred nekaj leti govorilo o džamiji v Ljubljani, sem bila vesela, da odgovorni na vrhu tega niso vzeli resno in so se raje posvetili pomembnejšim zadevam. Zdaj, po volitvah v parlament, pa kaže, da je zapihal ugodnejši veter za te podvige. Takoj so se pojavili stari, prej na stran potisnjeni načrti nekaterih o džamiji v Ljubljani, kajti ura izgubljena ne vrne se nobena. In tako se je začelo ...

Ljubljana je glavno mesto vseh Slovencev in je skrajno absurdno, da si nekdo, čeprav župan, s svojim spremstvom lasti pravico, da razpolaga s zemljiščem, ki je sicer v lasti občine Ljubljana, in si, kar je še bolj groteskno, dovoli na svojo roko spremeniti značaj mesta z graditvijo muslimanskega centra vključno z džamijo.

Občina oz. župan s svojimi svetovalci naj se zaveda, da ni lastnik zemljišča, ampak lahko samo upravlja z njim do prihodnjega mandata. Če ne upravlja dobro, se mu ta pravica lahko vzame. Kajti škoda, ki jo naredi, če ni sposoben upravljati dobro in smotrno, je lahko nepopravljiva ... Kdo bo nosil posledice nesmiselnih odločitev? Človek, ki se loti takega posla, mora biti vsestransko izobražen. Poznati mora zgodovino naroda, njegove značilnosti, skratka, biti mora vsestransko

podkovan. Če to ni, mogoče nevede dela velikansko škodo vsem prebivalcem, vsem državljanom Slovenije. V nobenem primeru ni dopustno, da se nekdo igra s primerom, ki mu ni dorasel, in je njegov cilj le v tem, da dela dobro kupčijo. Zato je popoln absurd, da bi tako zgrešeno idejo pripeljal do konca. Kdo bo nosil posledice za tako početje? Jih bo nosil Jankovič, ki ga že davno ne bo več? Jih bodo nosili njegovi nestrokovni sodelavci? Ne prvi in ne drugi! Nosili jih bodo naši potomci. Kakor sedanji bodo tudi prihodnji rodovi težko prenašali takšen nesmisel. Kajti normalen človek teži za napredkom, ne pa da leze nazaj v suženjstvo. Umni ljudje znajo to razlikovati. Upam, da je večina Slovencev taka. Zakaj bi Slovencem nekdo vsiljeval tujek, ki s slovenstvom nima nobene zveze. Slovenci nismo muslimani. Njihova kultura nam je tuja, vsestransko. Tudi tako imenovana solidarnost ima svoje meje.

Če pa nekdo hoče na vsak način kazati svoje gospodarske sposobnosti, se mora pustiti podučiti od drugih, ki več vedo. Kajti če nekdo misli, da ima zaradi položaja v Ljubljani pravico do takih anomalij, se hudo moti. Vsakega človeka, ki so ga ljudje postavili na odgovorno mesto v državi, so postavili zato, da dela zanje. Da dela dobro za vse ter zna prisluhniti njihovim željam in potrebam. Ne pa nasprotno, da upravičene razloge in zahteve kar presliči in hoče uveljavljati svoje egocentrične ambicije.

Planiranje, dogovarjanje in lahko rečem kupčevanje s slovensko zemljo je pravzaprav kupčevanje s slovenstvom. Ljudje, ki se zavedajo, kaj se pripravlja, se morajo

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

Epigrami

Boris Juh

Leta 2008 boss Zoran Corleone
na Šentjakob meri vse kanone.

Soseda ustvaril iz trgovinic doze,
zdaj dela še teatarske kolhoze.

Kadar v trgovski pameti je vse »en gros«,
grozi za Bežigradom Talijin sovhoz.

Častno razsodišče Ozne bi za »nobl« okus
Zokiju za levi odklon že v svobodi izreklo šus.

Kako naj rožica cveti,
zemlje ni, same so kosti.

Dva metra globoko iskal sem ga, kopal,
kamen na dnu, še Bog je z mano jokal.

Geneza rdeče zarje rojena je v Vosu,
mojstri iz Lubjanke so učili jih za »posu«.

Gledam film, ni še naša druga pokrajina,
čakam čakam Vajdo za strašni čas našega Katyna.

Nekateri so šli v Jajce na pustno maškarado,
za obnovo duše so Hrastovlje z umetniško parado.

Naš ljubi Tito, ne pa rimski cesar Tit,
nekaterim stoji v glavi še danes monolit.

temu odločno upreti! Kdo, ki je zdrav in svoboden, si bo pustil nadeti okove? Mar živimo samo zato, da se ukvarjamo z anomalijami? Smo Slovenci, ki prosto vol' mo vero in postave ...

Ilka Avsenik, Jesenice

Islamizacija Slovenije

Vprašanje mošeje oziroma džamije znova buri duhove. Posebno tako imenovana tranzicijska levica in mestni mogotci nastopajo arogantno. Pred očmi imajo dvoje, kapital in poniževanje lastnega naroda.

Muslimani v Sloveniji imajo res vso pravico do svojih molilnic. A tujerodni državljani Slovenije morajo upoštevati tudi navade in kulturo naroda, med katerim živijo. Zavedamo se, da bomo plačali velik davek zaradi nespametne politike priseljevanja tujcev v Slovenijo. Slovenci smo tudi obremenjeni s preteklostjo. Naš veliki polihistor Valvasor je Turke in islam imenoval dedne sovražnike. Naši pradedje so skoraj 300 let branili slovenske dežele pred islamom. Več stotisoč ljudi je bilo odpeljanih v turško sužnost. Tudi v sedanjem času smo priče neštetim pokolom tako v

Evropi (Španija, London) kakor v drugih delih sveta, za katerimi stojijo islamski skrajneži. Torej je strah upravičen. Slovenski ateisti in levičarji počnejo vse, da bi diskreditirali našo narodno zavest in krščansko preteklost. Poigravanje z islamskim centrom sredi Ljubljane je milo rečeno pljuvanje na Slovenijo in njene avtohtone prebivalce. Tujci, ki so prišli v Slovenijo in so sprejeli njeno državljanstvo, morajo sprejeti tudi kulturo sobivanja z večinskim narodom. Graditev minaretov in vsega drugega, kar uničuje srednjeevropsko urbano okolje, ne sme premagati kapitalistični pohlep pod plaščem različnosti. Katoličani in drugi kristjani ne morejo niti pomisliti, da bi lahko gradili cerkve v muslimanskih državah. Evropa je res sprejela množico muslimanov: nekateri zaradi kolonialne preteklosti, nekateri zaradi pomanjkanja delovne sile, Slovenija pa, ker je bila 70 let v državi različnih ver. Zanimivo je tudi, zakaj si niso zgradili džamije v času komunizma. Krvava vojna v letih 1991–1995 v Bosni je bila tudi verska vojna. Islamski centri in minareti ne sodijo v naše okolje.

Alojz Dragoš, Ljubljana

»To drevo je na tujem zraslo!«

Marija Vodišek

Menim, da je bila zgodba, ki nam jo je TVS 1 pokazala v torek, 9. decembra 2008, ena najlepših, kar sem jih videla. Zgodba slovenske družine Batagelj Jereb iz Buenos Airesa, ki se je odločila, da se po osamosvojitvi Slovenije za stalno preseli v domovino. Resnična pripoved dveh od številnih povojnih emigrantov, njunih otrok in hkrati zgodba mnogih Slovencev, ki so bili begunci ali pa že v tujini rojeni. V skupnosti, ki jih je spodbujala pri odločitvi za njihovo negotovo pot čez Atlantik in nadaljnjo življenjsko pot. Vodilo tega dragocenega drevesa, ki jih je ohranjalo več kot pol stoletja, je bilo: vera, jezik, domovina. Eno je gotovo: ti slovenski begunci so tam daleč na južni polobli živeli bolj svobodno in iskreno slovensko domoljubje kot mi, ki smo ostali v svoji stari skupni domovini. Ta je bila ranjena do srži, preplavila jo je kri nedolžnih žrtev in sovraštvo domačih morilcev. Dragi Slovenci iz Argentine, tisti, ki ste se vrnili v Slovenijo, in tisti, ki ste ostali tam, hvala vam za vso zvestobo in ljubezen do vaše in naše domovine. Obogatili ste jo in ji vrnili nekaj vrednot, brez katerih bi bili revnejši. Vedite pa, da če to drevo ne bi raslo v tujini, mu v stari domovini ne bi dovolili zrasti. Mnogi še danes ne!

Dokaz, da je izjemoma tudi v prilogi Dela lahko nekaj dobrega, je odličen članek avtorja Branka Sobana Poljska – Solidarnost ekspres. Podroben, točen opis sindikata Solidarnost Lecha Wałesa iz ladjedelnice Gdansk. Pogum in vztrajnost človeka in njegovih somišljenikov, ki so dojeli, da je treba nekaj storiti, da se Poljska odreši in znebi komunističnega biča. S tem bičem je opletala Sovjetska zveza, in čeprav je bil Gruzinec Josip Visarionovič Džugašvili - Stalin že 7 let mrtev, teror na Poljskem še ni popustil. Udejanjal ga je sovjetski podrepnik general Jaruzelski. Medtem pa je v zibelki komunizma Sovjetski zvezi Nikita Hruščov že nastopal proti stalinizmu. Lech Wałesa je z ogromno pomočjo večine Poljakov in Katoliške cerkve do temeljev zamajal komunizem na Poljskem in v vsej Evropi. Leta 1983 je prejel Nobelovo nagrado za mir. Izčrpen, poučen članek. Nečesa pa se avtor le ni dotaknil. Povojnih slovenskih taborišč smrti, posejanih po vsej Sloveniji. So žrtve teh taborišč tudi za avtorja upravičene?

Enkratna je izjava Iva Vajgla, predsednika zunanje-političnega odbora DZ, ki jo je 13. decembra izrekel v Beogradu Dragoljubu Mičunoviću, funkcionarju srbske skupščine, da bo vlada RS v CELOTI uresničila odločbo US glede t. i. izbrisanih. Temu se ne smemo čuditi, kajti Ivo Vajgl je po mišljenju in pripadnosti še vedno Jugoslovan. V Jugi dopisnik RTV v Trstu, Tanjuga v Zahodni Nemčiji in tako naprej »po rdeči lojtrci«. Je lahko, potem ko se je v Beogradu v restavraciji Vuk tako »nažrl« (njegova izjava), še kaj mislil? Ve se, da ko delajo »prežvekovni kanali«, porabijo tudi kri iz možganov. Če Borut Pahor res potrebuje dvornega norčka, naj angažira Janeza Stanovnika, saj tako nastopa že vse od »dolomitske izjave« 28. 2. 1942.

Italijani so leta 1933 pri Kobaridu načrtovali hidroelektrarno.

Mlini na Kobarškem

V. M.

V knjigi *Vodni mlini na Kobarškem* zgodovinar Peter Stres obravnava gospodarsko in tehnično dediščino naših prednikov, ki je že skoraj povsem izginila.

Mlini, tako ročni kot vodni, so bili od rimske dobe in srednjega veka tudi na območju med Alpami in Jadranom sestavni del tradicionalnega samooskrbnega življenja. Družba, ki je bila v pretežni meri samozadostna, je na tak način poskrbela za mletje svojih pridelkov in s tem za osnovno prehrano. Zaradi tega so bili vodni mlini do konca 19. stoletja, še posebej pa v desetletjih pred prvo svetovno vojno zelo pomemben sestavni del tradicionalnega življenja v Posočju oziroma na Kobarškem. Na Kobarškem sicer mlinarstvo kot samostojna obrt skorajda ni obstajalo, je pa za uspešno kmetijo predstavljalo pomembno dodatno zaposlitev in zaslužek. V odločbah o dovoljenju opravljanja mlinarstva je bilo to po drugi svetovni vojni klasificirano kot obrti podobna dejavnost.

Pomen mlinov Ljudje na Kobarškem so že v starih časih pridobili tehnično znanje, ki je bilo potrebno za postavitve in vzdr-

ževanje mlina, katerega osnovni deli so bili v tistem času iz trdega lesa, kar se je pozneje ohranilo v gorskih kmečkih mlinih. Nekaj mlinov in žag je nastalo tako, da so njihovi lastniki v mladih letih v drugih deželah spoznali principe delovanja mlina oziroma žage, po vrnitvi na Kobarško pa so pokazali spretnost in podjetnost ter ustvarili nove vaške mline in žage. Tako so posamezne vasi imele svoje mline. Če jih je bilo v vasi več, so navadno prebivalci zgornjega dela vasi nosili v en mlin, prebivalci spodnjega dela pa v drugem. Ta delitev je bila včasih vezana tudi na sorodstvene vezi z mlinarjem. Za življenje ljudi bolj odmaknjenih kobarških vasi pa so bili zelo pomembni mlini v skupni lasti, ki so prebivalcem zagotavljali normalno in od doline ločeno življenje.

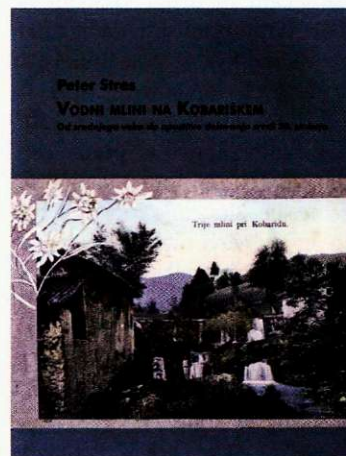
Danes, ko mlini samevajo in propadajo, si težko predstavljamo, da so bili pred stoletji to živahni objekti tedanjega Kobarškega. V cerkvah, mlinih in gostilnah je bila namreč v prejšnjih stoletjih največja gneča, saj so se tam ljudje najpogosteje srečevali.

V metežu zgodovine Zgodovina Kobarškega je bila zelo

bogata in zgoščena. Menjavanje držav in državnih ureditev je pomembno vplivalo tudi na delovanje mlinov, zato so v prvem delu knjige predstavljeni mlini na Kobarškem v srednjem veku, v novem veku do časa Napoleona, v 19. stoletju in času do prve svetovne vojne, v obdobju italijanske države in obdobju po drugi svetovni vojni. V celotnem obravnavanem obdobju sta za delovanje mlinov najpomembnejša dva državna prehoda, in sicer prevlada Habsburžanov in Avstrije po letu 1500 ter zasedba tega ozemlja s strani Kraljevine Italije po prvi svetovni vojni. Spremenjenim političnim ureditvam in predpisom se je namreč moralo prilagoditi tudi delovanje mlinov. Velik vpliv na mlinarstvo je imela tudi prva svetovna vojna, saj je bilo med soško fronto porušeni veliko mlinov ob frontni liniji, ki jih je bilo treba po vojni obnoviti. Gospodarji mlinov so se morali znova prilagajati novi zakonodaji po priključitvi Kobarškega k Jugoslaviji 15. septembra 1947, vendar se je mlinarstvo tedaj že bližalo svojemu zatonu.

Iztrgano pozabi Delovanje mlinov v starejšem obdobju je predstavljeno s pomočjo podatkov iz urbarjev, starih katastrov, delovanje mlinov v 19. in 20. stoletju pa s pomočjo različnih arhivskih virov. Številni ohranjeni podatki se nanašajo na poškodbe mlinov v času soške fronte. Po prvi svetovni vojni so lastniki mlinov morali pridobiti pravico do uporabe javne vode, zato so morali izdelati tehnično dokumentacijo o mlinu. Ohranjene tehnične dokumentacije, ki so gospodarjem mlinov predstavljale dodatno obveznost, so za zgodovinsko obravnavo izčrpen vir o vseh tipih mlinov v tem prostoru. Podatki o mlinih so se ohranili tudi v notarskih aktih, v dokumentih finančne narave iz časa Italije in v sklepih ter dopisih Krajevnih in Okrajnih ljudskih odborov po drugi svetovni vojni. Bogato vedenje o delovanju mlinov se je ohranilo tudi v ljudskem izročilu, predvsem starejših ljudi.

64 mlinov V knjigi je obravnavanih 64 mlinov na Kobarškem, ki so delovali na začetku 20. stoletja, in številni mlini iz obdobja med 15. in 20. stoletjem. Poleg mlinov so opisane tudi vodne žage in kladiva na vodni pogon v nekaterih starejših kovačnicah. Omenjena so tudi prizadevanja za izgradnjo HE pri Kobaridu v času Italije, kar pa se na srečo ni uresničilo. Namen knjige je ohraniti vedenje o delovanju mlinov, teh nekdanj zelo pomembnih naprav v vaseh na Kobarškem. Knjiga je bogato opremljena z različnim likovnim gradivom, preseneča pa s svojo temeljitostjo, ki je plod avtorjevega velikega truda. **D**

NAROČILO (označite z x):

- Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- Dušan S. Lajović: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- Jože Zemljič: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- Vasja Klavora: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR
- Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 24,90 EUR
- NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR
- NOVO** France Planteu: **Obsojeni na preteklost** 20,05 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**ali na faks **01/ 24 47 204**Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Ulica:

Davčni zavezanec:

 NE DA

Kraj, poštna št.:

ID za DDV:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

0€
min

v vsa omrežja

1€ za nov mobitel
v paketih
Povezani 33 in 55

Pogovori z najbližjimi so neprecenljivi. In vedno cenejši! Odločite se za paket **Povezani 33** ali **55**, izberite mobitel za samo **1 €** in v okviru zakupljenih količin iz Mobitelovega omrežja GSM/UMTS kličite za **0 €/minuto** v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja. V paketih Povezani vam pripada tudi do **5 GB** prenosa podatkov mesečno.

LG
KE970 Shine*

MMS* 8 000 025*

Nokia
6600 slide**

UMTS MMS* 8 000 025*

Nokia
3120 classic**

UMTS MMS* 8 000 025*

Ob nakupu mobitela iz novoletne akcijske ponudbe do konca leta 2008 vam podarimo družinsko vstopnico za obisk Sečoveljskih solin.

Akcijska ponudba velja do odprodaje zalog, ob sklenitvi/podajšanju naročniškega razmerja Povezani 33, 44, 55 ali 77 za: * 12 mesecev za vse, ki nimate veljavnega aneksa GSM št. 8/2005 oz. GSM št. 8/2005 Povezani, ** 24 mesecev za vse, ki nimate veljavne aneksa UMTS št. 14/2005 oz. UMTS št. 14/2005 Povezani.
Mobitelova prodajna mreža uporabnikom omogoča nakup akcijskih aparatov na več kot 350 prodajnih mestih po vsej Sloveniji. Zaradi tega je mogoče, da določen model mobitela ni na voljo na vseh prodajnih mestih hkrati. Cena vključuje DDV. Slike so simbolične.
0 €/minuto v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja velja samo v okviru zakupljenih količin pri posameznem paketu Povezani. Pri paketih Povezani 33, 44, 55 in 77 velja za klice iz omrežja Mobitel GSM/UMTS v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja. Pri paketu Povezani 33 velja le za klice motraj omrežja Mobitel GSM/UMTS. Podrobne informacije o cenah in pogojih paketov Povezani so na voljo v Mobitelovih centrih in na brezplačni številki za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ter na www.mobitel.si.

WWW.MOBITEL.SI

Najmočnejše vezi so tiste, ki jih ne vidimo.